

Kauno technologijos universitetas

Informatikos fakultetas

**Masinių atvirųjų internetinių kursų pritaikymas ugdant
moterų lyderystę ir verslumą**

Baigiamasis magistro studijų projektas

Anastasija Martynova

Projekto autorė

Doc. dr. Danguolė Rutkauskienė

Vadovas

Kaunas, 2022

Kauno technologijos universitetas

Informatikos fakultetas

Masinių atvirųjų internetinių kursų pritaikymas ugdat moterų lyderystę ir verslumą

Baigiamasis magistro studijų projektas

Nuotolinio mokymosi informacinės technologijos (6211BX010)

Anastasija Martynova

Projekto autorė

Doc. dr. Danguolė Rutkauskienė

Vadovė

Prof. habil. dr. Aleksandras Targamadzė

Recenzentas

Kaunas, 2022

Kauno technologijos universitetas

Informatikos fakultetas

Anastasija Martynova

Masinių atvirųjų internetinių kursų pritaikymas ugdat moterų lyderystę ir verslumą

Akademinio sąžiningumo deklaracija

Patvirtinu, kad:

1. baigiamąjį projektą parengiau savarankiškai ir sąžiningai, nepažeisdama(s) kitų asmenų autoriaus ar kitų teisių, laikydamasi(s) Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo nuostatų, Kauno technologijos universiteto (toliau – Universitetas) intelektinės nuosavybės valdymo ir perdavimo nuostatų bei Universiteto akademinės etikos kodekse nustatytų etikos reikalavimų;
2. baigiamajame projekte visi pateikti duomenys ir tyrimų rezultatai yra teisingi ir gauti teisėtai, nei viena šio projekto dalis nėra plagijuota nuo jokių spausdintinių ar elektroninių šaltinių, visos baigiamojo projekto tekste pateiktos citatos ir nuorodos yra nurodytos literatūros sąrašė;
3. įstatymų nenumatytų piniginių sumų už baigiamąjį projektą ar jo dalis niekam nesu mokėjęs (-usi);
4. suprantu, kad išaiškėjus nesąžiningumo ar kitų asmenų teisių pažeidimo faktui, man bus taikomos akademinės nuobaudos pagal Universitete galiojančią tvarką ir būsiu pašalinta(s) iš Universiteto, o baigiamasis projektas gali būti pateiktas Akademinės etikos ir procedūrų kontrolieriaus tarnybai nagrinėjant galimą akademinės etikos pažeidimą.

Anastasija Martynova

Patvirtinta elektroniniu būdu

Martynova, Anastasija. Masinių atvirųjų internetinių kursų pritaikymas ugdant moterų lyderystę ir verslumą. Baigiamasis magistro projektas / vadovė doc. dr. Danguolė Rutkauskienė; Kauno technologijos universitetas, informatikos fakultetas.

Studijų kryptis ir sritis (studijų kryptių grupė): Informatikos inžinerija (B04), Informatikos mokslai.

Reikšminiai žodžiai: masiniai atvirieji internetiniai kursai, lyderystė, verslumas, moterys.

Kaunas, 2022. 64 p.

Santrauka

Baigiamajame magistro tiriamajame projekte nagrinėjamas masinių atvirųjų internetinių kursų ir atvirųjų švietimo išteklių taikymas moterų verslumo ir lyderystės ugdyme. Ši tema yra labai aktuali, nes viso pasaulio moterims reikia derinti šeimos ir darbo įsipareigojimus, kurie dažnai reikalauja jų kompetencijų tobulinimo. Pandemijos metu atsirado didesnis poreikis kompetencijas ugdyti nuotoliniu būdu, virtualioje erdvėje, kas suteikia daugiau mobilumo ir galimybę pagal poreikį derinti patogų laiką ir buvimo vietą savarankiškame mokymesi. Atlikus tyrimą Verslo moterų asociacijoje, paaiškėjo, kad ne visos moterys yra išbandžiusios ugdyti kompetencijas naudodamos masinius atviruosius internetinius kursus ir atviruosius švietimo išteklius naudojimosi būdu. Tokiu būdu išryškėjo problema, kad moterys, priklausančios Verslo moterų asociacijai, neturi pakankamai galimybių lyderystei ir verslumui ugdyti. Remiantis problema iškeltas darbo tikslas - sukurti mokymosi sistemos įskiepi, gerinantį Verslo moterų asociacijos narių galimybes ugdant verslumą ir lyderystę.

Baigiamajame projekte buvo analizuojami masiniai atvirieji internetiniai kursai ir atvirieji švietimo ištekliai ir jų naudojimas kompetencijų ugdymui. Didelis dėmesys buvo skiriamas verslumo ir lyderystės masinių internetinių kursų paieškai ir analizei. Atlikus apklausą buvo išnagrinėtas Verslo moterų asociacijos narių požiūris į nuotolinio mokymosi naudojimą, jų žinios apie jį ir poreikis asociacijoje turėti struktūrizuotus katalogus. Remiantis gautais rezultatais buvo sukurta MAIK ir AŠI katalogų sistema.

Atlikus sistemos tinkamumo tyrimą, asociacijos narės ją įvertino kaip patogią ir naudingą priemonę, taip pat pateikė siūlymų jos tobulinimui.

Šiame darbe buvo sukurta ir realizuota sistema, kuri Verslo moterų asociacijos narėms suteikia pakankamas galimybes lyderystei ir verslumui ugdyti, taupant moterų laiką rasti naudingus internetinius kursus.

Martynova, Anastasija. Adapting Massive Open Online Courses to develop Women's Leadership and Entrepreneurship/ supervisor Doc. Dr. Danguolė Rutkauskienė; Kaunas University of Technology, Faculty of Informatics.

Study field and area (study field group): Informatics engineering (B04), Informatics science.

Keywords: massive open online courses, leadership, entrepreneurship, women's.

Kaunas, 2022. 64 pages.

Summary

The final master's project examines the application of massive open online courses and open educational resources in women's entrepreneurship and leadership development. This topic is very relevant because women all over the world are obliged to combine family and work responsibilities that often demand perfecting their competencies. During the pandemic, there was a greater need to develop competencies remotely, in cyberspace, which provides more mobility and opportunities to combine a convenient time and location when studying independently. A study which surveyed the Business Women's Association found that not all women have tried to improve their competencies using a massive open online courses and open educational resources. In this way, the problem has arisen that women, part of Business Women's Association, do not have enough opportunities to develop leadership and entrepreneurship skills. Based on the problem, the aim of the work is to create a learning system plugin that improves the opportunities for members of the Business Women's Association to develop business and leadership skills.

The final master's project analyzed the massive open online courses and open educational resources, moreover their use for competency development. Much attention has been paid to the search and analysis of massive online courses in entrepreneurship and leadership. The survey examined the attitudes of members of the Business Women's Association towards distance learning, their knowledge of it and the need for the association to have a structured catalog. Based on the obtained results, a system of MOOC and OER catalogs was developed.

Following a feasibility study of the system, the members of the association rated it as a convenient and useful tool, as well as suggestions for its improvement.

In this work, a system was created and implemented that provides members of the Business Women Association with opportunities to develop leadership and entrepreneurship, saving women time to find useful online courses.

Turinys

Lentelių sąrašas	7
Paveikslėlių sąrašas	8
Įvadas.....	10
1. Moterų lyderystės ir verslumo ugdymo galimybės, panaudojant inovatyvias technologijas.....	13
1.1. Verslininkų moterų parama ir iniciatyvos Lietuvoje.....	14
1.2. Pagalba profesijos ir šeimos derinimui Lietuvoje	16
1.3. Stiklo lubos.....	17
1.4. Nuotolinis mokymasis	18
1.5. Atvirieji švietimo išteklių	18
1.6. Masiniai atvirieji internetiniai kursai.....	20
1.7. Masinių atvirųjų internetinių kursų panaudojimo ugdymui galimybės.....	21
1.8. Skyriaus išvados.....	22
2. Sociologinis tyrimas verslo moterų asociacijoje	24
2.1. Tyrimo organizavimas.....	24
2.2. Tyrimo rezultatų analizė.....	24
2.3. Tyrimo išvados	27
3. Virtualios mokymosi aplinkos panaudojimas.....	28
3.1. VMA dalyvių poreikiai	28
3.2. Besimokančiųjų poreikiai.....	29
3.3. Programinės įrangos parinkimas VMA realizuoti.....	27
3.4. Skyriaus išvados	33
4. Virtualaus katalogo projektas ir realizacija	34
4.1. Virtualaus katalogo vizualizacija	34
4.2. Verslo moterų asociacijos akademijos sistemos projektavimas.....	34
4.3. Bendravimas ir bendradarbiavimas VMAS akademija	34
4.4. Pokalbių forumo panaudojimo atvejo modelis.....	40
4.5. Turinio valdymo sistema	42
4.6. Skyriaus išvados	43
5. Virtualaus katalogo sistemos realizacija	45
5.1. MAIK ir AŠI katalogų sistema per WP įrankį	45
5.2. MAIK ir AŠI katalogai iš administratoriaus perspektyvos	48
5.3. MAIK ir AŠI katalogų sistema iš vartotojo perspektyvos	51
5.4. Skyriaus išvados	56
6. MAIK ir AŠI katalogų sistemos tinkamumo vertinimas	57
6.1. Sistemos tinkamumo tyrimo aprašymas.....	57
6.2. Sistemos tinkamumo tyrimo analizė	57
6.3. Sistemos tinkamumo tyrimo išvados.....	59
6.4. Sistemos funkcionalumo koregavimas	59
Išvados	62
Literatūros sąrašas	63
Priedai.....	65

Lentelių sąrašas

1	lentelė. VMA palyginimas pagal kriterijus.....	32
2	lentelė. Katalogų papildymo šablonas	35
3	lentelė. Katalogų papildymo šablonas	38
4	lentelė. Bendravimo ir bendradarbiavimo kriterijai pagal priemonę.....	39
5	lentelė. Panaudojimo atvejo „Naudotis pokalbių forumu su vartotojo vardu“ specifikacija	41

Paveikslų sąrašas

1 pav. Moterų ir vyrų atlyginimų atotrūkis Lietuvoje 2014-2019 m.....	11
2 pav. <i>WEgate</i> tinklalapio Naujienos	13
3 pav. <i>WEgate</i> dalis Renginiai.....	14
4 pav. Įvykę renginiai Lietuvos Verslo moterų asociacijos tinklalapyje.....	15
5 pav. Pareigų derinimas tarpusavyje	16
6 pav. <i>Coursera</i> – MAIK platforma	20
7 pav. Problemų medis	21
8 pav. Naudingiausios temos ugdant kompetencijas VMAS narėms.....	25
9 pav. Moterys išvelgia naudą mokslinės ir mokomosios medžiagos kataloguose	26
10 pav. Dauguma moterų norėtų mokytis lyderystės, nuotoliniais kursais.....	26
11 pav. Pirminis mokomojo kurso puslapis <i>Moodle</i> sistemoje	29
12 pav. Diskusijų forumai	30
13 pav. Pokalbių langas <i>Moodle</i> aplinkoje.....	30
14 pav. Pokalbiai	31
15 pav. Verslo moterų asociacijos įskiepio pirminis planas VMAS tinklalapyje	35
16 pav. Katalogo naudojimas iš vartotojo perspektyvos	37
17 pav. Registracijos į konsultacijas-mokymus šablonas.....	38
18 pav. Panaudojimo atvejo modelis.....	40
19 pav. Veiklos diagrama	42
20 pav. HTML ir CSS rašyti kodai VMAS akademijos katalogams.....	42
21 pav. <i>WordPress</i> sistema matoma administratoriui prisijungus prie paskyros.....	45
22 pav. Administratoriui matoma pagrindinė puslapio informacija.....	45
23 pav. <i>WordPress</i> įrašų skiltis	46
24 pav. <i>WordPress</i> failai	46
25 pav. <i>WordPress</i> puslapiai	47
26 pav. <i>Fluent Forms</i> papildinys.....	47
27 pav. Pagrindinis puslapis kūrimas su <i>WordPress</i> šablonu.....	48
28 pav. <i>Pagrindinis puslapis</i> redagavimo režime	49
29 pav. <i>Vaizdo įrašai</i> puslapis iš administratoriaus perspektyvos	49
30 pav. MAIK katalogai iš administratoriaus perspektyvos	50
31 pav. <i>Canva</i> programa sukurti logotipai su katalogų pavadinimais.....	50
32 pav. <i>Konsultacijos-mokymai</i> puslapis iš administratoriaus perspektyvos.....	51
33 pav. <i>Pokalbių forumas</i> iš administratoriaus perspektyvos	51
34 pav. <i>Pagrindinis puslapis</i> iš vartotojo perspektyvos	52
35 pav. <i>AŠI katalogai</i> iš vartotojo perspektyvos	52
36 pav. Galimybė iš karto patekti MAIK teikėjo puslapį.....	53
37 pav. Katalogų navigacinis meniu	53
38 pav. Papildomi mygtukai kataloge	53
39 pav. Po katalogu pateikta navigacija	54
40 pav. <i>Verslumo MAIK</i> katalogas iš vartotojo pusės	54
41 pav. <i>Lyderystės MAIK</i> katalogas iš vartotojo perspektyvos	55
42 pav. <i>Konsultacijos-mokymai</i> iš vartotojo perspektyvos	55
43 pav. <i>Pokalbių forumas</i> iš vartotojo perspektyvos.....	56
44 pav. MAIK ir AŠI katalogų sistemos pristatymo įrašas <i>Youtube</i> platformoje	60

45 pav. AŠI katalogų papildymas šablonais	60
46 pav. Meniu juostos pakeitimas	61
47 pav. Patobulinta MAIK ir AŠI katalogų mobilioji versija	61

Įvadas

Dabartiniame pasaulyje vienas svarbiausių elementų yra nuolatinis žmonių tobulėjimas. Kompetencijų tobulinimas, įgautų žinių panaudojimas informacijų visuomenėje, reikalingos alternatyvos, tokios kaip šiuolaikiniai nuotoliniai mokymo kursai. Nuotolinio mokymosi metodai leidžia žmonėms kelti kompetencijas pagal jų laiko ir esamos vietos galimybes. Klestintis informacinių technologijų vystymasis leidžia daugeliui naudotis šiomis galimybėmis. Nuotolinis mokymasis tapęs vienas iš naudingiausių ir patogiausių metodų tobulėti.

Viena populiariausių ir nemokamų galimybių kompetencijoms kelti yra masiniai atvirieji internetiniai kursai (toliau – MAIK) – virtualioje erdvėje nuotoliniu būdu vykstantys plataus konteksto mokymai. Pats pirmas sukurtas MAIK tema *Dirbtinis intelektas*, kurį parengė S. Thurno ir P. Norvingas iš Stanfordo universiteto. 2011 metų rudenį projektas buvo sėkmingas ir sulaukė daugiau nei 160 000 užsiregistravusių ir norinčių mokytis [1].

2012 metų pradžioje buvo įkurta nemokamų MAIK organizacija *Udacity*. Tų pačių metų balandžio mėn. A. Ng'as, D. Koller ir Stanfordo kompiuterinių mokslų profesoriai įsteigė kompaniją *Coursera*, bendradarbiaudami su žinomais universitetais rengė ir teikė masinius atvirose internetinius kursus [2], ši įmonė sėkmingai tęsia veiklą iki šiol.

MAIK yra plataus konteksto mokymai, klasikiniai kursai yra maždaug šešių savaitių trukmės, jie vyksta nuo trijų su puse iki penkių valandų per savaitę [3].

Ne išimtis moterys, kurios taip pat siekia aukštojo išsilavinimo, nori tobulėti ir gauti aukščiausio lygio vadovaujamas pozicijas, todėl drąsiai steigia ir kuria asmeninius verslus. Moterys išskiriamos neatsitiktinai, nes jos ne-retai yra diskriminuojamos dėl savo lyties, todėl užimti vadovaujamas pareigas tampa sudėtinga. *Wall Street Journal* C. Hymowitz ir T. Schellhardtas straipsnyje *The glass ceiling: why women can't break the invisible barrier that blocks them from top jobs* (1986 metais) pirmą kartą panaudojo terminą *Stiklo lubos*. Terminas apibūdina nematomuosius barjerus, kurie trukdo moterims kilti karjeros laiptais ir užimti vadovaujamas pareigas. Esminė problema, tai lėtas moterų judėjimas į karjeros aukštumas, kuri organizacinėse praktikose ne visada priimama kaip problema [4].

2019 m. atlikus tyrimą Lietuvos įmonėse paaiškėjo, kad mūsų šalyje moterų ir vyrų darbo užmokesčio atotrūkis yra 12,4proc. (žr. 1 pav.). Remiantis Statistikos departamento duomenimis matome, kad atlyginimų atotrūkis identiškas buvo ir 2014 m., tačiau iki 2017 m. jis augo. 2018 ir 2019 m. pastebimas darbo užmokesčio skirtumo mažėjimas, tačiau ekspertai tai vertina kaip ekonominį procesą: pakilę viešojo sektoriaus darbuotojų atlyginimai (moterys didžioji dauguma) ir vyrų nedarbo padidėjimas [5].

1 pav. Moterų ir vyrų atlyginimų atotrūkis Lietuvoje 2014-2019 m. [6]

Aktualumas: Verslo moterų asociacijos internetiniame puslapyje [7] pateikiamas toks aprašymas: *Verslo moterų asociacija* (toliau – VMAS) – tai laisvo noro ir niekam nepriklausanti asociacija, kurios tikslas skatinti moterų verslumą bei įsitraukimą į valstybės ekonomiką ir tarptautinius projektus. Ugdyti moterų komandinį darbą saviraiškos, saviugdos bei verslo srityse, panaudojant jų potencialą ir plėtojant visuomeninio naudingumo projektus. Moterims kompetencijų ugdymas svarbus dėl lyderės pozicijos išlaikymo ir sėkmingo verslo plėtrai.

Nuotolinio mokymo priemonių taikymas verslo ir lyderystės ugdymui yra itin svarbu, nes, iškilus nenumatytoms situacijoms, vis dažniau tenka kelti kvalifikaciją, įgauti naujų žinių ir bendrauti pasinaudojant virtualiomis priemonėmis.

Problema – valdančios verslą moterys neturi pakankamai laiko ir galimybių bendrųjų ir profesinių kompetencijų ugdymui. Tai aktualu ir Verslo moterų asociacijos narėms.

Tyrimo objektas – Verslo moterų asociacijos narių kompetencijų ugdymo poreikiai, panaudojant masinius atvirusius internetinius kursus ir atvirusius švietimo išteklius.

Darbo tikslas – sudaryti sąlygas verslininkėms moterims ugdyti bendrąsias ir profesines kompetencijas verslumo ir lyderystės srityse, panaudojant inovatyvias mokymosi technologijas ir šaltinius, siekiant sumažinti moterų laiko sąnaudas mokymosi medžiagos paieškose.

Darbo uždaviniai:

1. atlikti literatūros analizę, siekiant išsiaiškinti apie moterų padėtį pasaulyje, Europoje ir Lietuvoje ugdant lyderystę ir verslumą;
2. atlikti sociologinį tyrimą ir iš apklausos rezultatų nustatyti MAIK ir AŠI panaudojimo ugdyme galimybes;
3. suprojektuoti MAIK ir AŠI katalogų sistemą skirtą verslą valdančioms moterims;

4. realizuoti suprojektuotą MAIK ir AŠI katalogų sistemą Verslo moterų asociacijos tinklalapyje skirtą verslumui ir lyderystei ugdyti;
5. realizavus MAIK ir AŠI katalogų sistemą, užpildyti ją (lietuvių ir anglų kalbomis) turiniu, ir papildyti sistemą elementais, kurie leistų vartotojui lengvai ir pilnavertiškai ja naudotis;
6. ištirti sukurtos sistemos tinkamumą kompetencijoms ugdyti, koreguoti pagal atliktą analizę, pateikti rekomendacijas tęstinumui.

Sukurto produkto aprašymas. Sukurtas Verslo moterų asociacijos sistemos įskiepis, kuriame yra AŠI ir MAIK katalogai VMAS narių naudojimui. Sukurta konsultacijų ir mokymosi aplinka skirta moterų virtualiems susitikimams, taip pat diskusijų forumas.

Darbo struktūra. Magistro tiriamąjį projektą sudaro įvadas, 6 skyriai, baigiamosios išvados, literatūros sąrašas ir priedai. Bendra magistro tiriamojo projekto apimtis 64 puslapiai (su priedais-93psl.). Darbe pateikiami 47 paveikslėliai ir 5 lentelės. Rašant tiriamąjį projektą buvo remtasi 30 šaltinių. Prieduose pateikta: Alta'20 straipsnis (žr. 3 priedą), 2 apklausos ir jų rezultatai, pažyma dėl kvalifikacijos tobulinimo programos parengimo (žr. 4 priedą) ir sistemos diegimo aktas (žr. 5 priedą).

Pirmame skyriuje analizuojamos moterų lyderystės ir verslumo ugdymo galimybės panaudojant inovatyvias technologijas, apžvelgiama verslininkių moterų parama ir iniciatyvos Lietuvoje, nagrinėjama pagalba profesijos ir šeimos derinimui Lietuvoje, analizuojamas *stiklo lubų* fenomenas, trumpai pristatomas nuotolinis mokymasis ir masiniai atvirieji internetiniai kursai, o taip pat atvirieji švietimo ištekliai ir jų panaudojimo galimybės ugdyme.

Antrame skyriuje apžvelgiama, kokias nuotolinio mokymosi žinias ir kompetencijų tobulinimo poreikius turi Verslo moterų asociacijos narės. Moterys dalyvavo anketinėje apklausoje, o išanalizavus visus atsakymus buvo prieita išvados, kad jos turi puikias žinias apie nuotolinį mokymąsi, o poreikis ugdyti kompetencijas yra labai svarbus.

Trečiajame skyriuje analizuojamos virtualios mokymosi aplinkos, jų funkcinės ir nefunkcinės savybės. Labai svarbu parinkti tokią virtualią mokymosi aplinką, kuri atitiktų visų naudotojų poreikius ir būtų lengvai naudojama ir suprantama.

Ketvirtame skyriuje aprašomas *MAIK ir AŠI katalogų* sistemos projektavimas. Išanalizuoti ir išskirti pagrindiniai funkciniai ir nefunkciniai reikalavimai keliami sistemai. Sistemos kūrimui pasirinktas *WordPress* įrankis.

Pentame skyriuje aprašomas sistemos realizavimas. *MAIK ir AŠI katalogų* sistema sukurta su *WordPress* įrankiu išoriniame tinklalapyje, o nuoroda į jį patalpinta į Verslo moterų asociacijos tinklalapį. Skyriuje aprašomas puslapio kūrimas iš administratoriaus ir vartotojo perspektyvos.

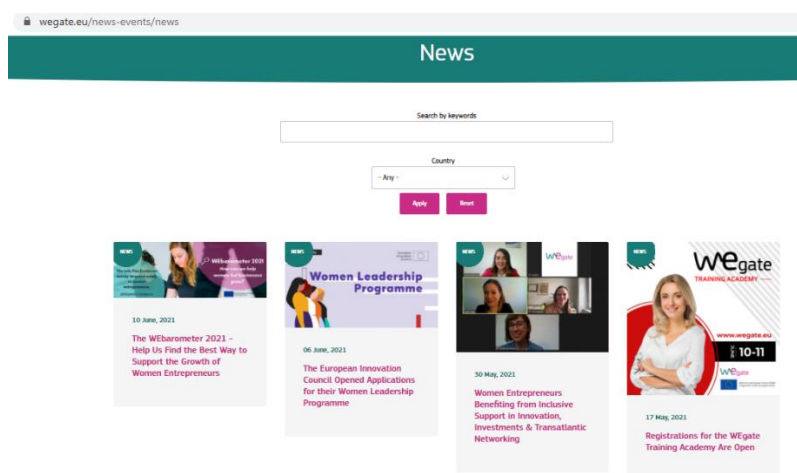
Šeštame skyriuje atliktas ir aprašytas tinkamumo tyrimas, atlikta jo analizė, pagal kurią pateiktos rekomendacijos ir sistemos tobulinimo darbai.

1. Moterų lyderystės ir verslumo ugdymo galimybės, panaudojant inovatyvias technologijas

Europos Komisija 2000 m., skatinti moterų verslui įsteigė WES (*Women's entrepreneurship*) tinklą, kuriame nuo 2004 m. mūsų šalis turi atstovą. WES tinklui 2008 m. priklausė 30 ES valstybių kandidačių ir Europos ekonominės erdvės šalių. Tai vienintelė tokia organizacija, kuri ieško sprendimų esamoms problemoms, kelia aktualius moterų verslo klausimus, kaupia informaciją apie nacionalines moterų verslumo skatinimo iniciatyvas ir pan. [8].

Yra sukurtas WES tinklo internetinis tinklalapis [9], kuriame pateikiama daug ir įvairios informacijos bei statistinių duomenų apie verslininkes. Remiantis šio tinklo duomenimis 52 proc. visos Europos populiacijos sudaro moterys, taip pat nurodoma, kad 34.4 proc. moterų yra savarankiškai dirbančios ir net 30 proc. yra pradedančiųjų verslininkių. *WEgate* yra elektroninė platforma, kurią remia Europos Komisija, tai internetiniai vartai į įkvepiančią bei naudingą informaciją, kuri pateikiama įvairiomis nuorodomis ar trumpai aprašomais tekstais. Tai komercinių siekių neturinti platforma, kuri neteikia palaikymo paslaugų ar asmeninių konsultacijų [10].

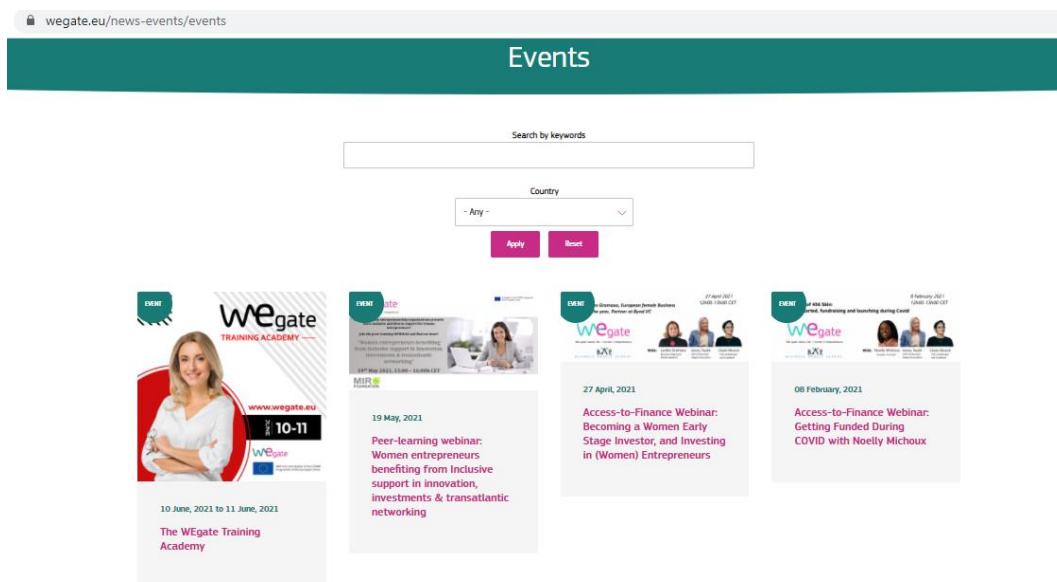
WEgate tinklalapio naujienų dalyje (žr. 2 pav.) pateikiami įvairūs straipsniai su naudinga informacija. 2019 m. gegužės 28 d. publikuotame straipsnyje *Tyrimai išryškina moterų verslininkių problemas* yra skelbiama Europos Sąjungos projekto *Tarpusavio mokymosi veikla verslumo ir moterų verslumo srityje*, kurio tikslas yra paskatinti moteris lyderystei ir verslų steigimui. Seminare, kuris buvo rengiamas Briuselyje, išanalizuoti statistiniai duomenys apie lyčių disbalansą aptariama Europos verslo moterų situacija, verslumo kaitos ir kt. statistiniai rodikliai, pateikiama Europos verslo angelų („neformalus investuotojai, galintys finansuoti įmonės steigimą kaip dalininkai ir tiesiogiai konsultuoti įmonę valdymo klausimais“ [11]) statistika. Teigiama, kad darbo, asmeninio gyvenimo ir šeimos įsipareigojimai daro įtaką moterų vykdomiems verslams ir kitoms jų veikloms [10].

2 pav. *WEgate* tinklalapio Naujienos

Norinčioms pradėti savo verslą ir besidominčiomis Europos tendencijomis, parama, rinkos naujienomis ir aptarimais *WEgate* puslapyje patalpinta renginių informacija (žr. 3 pav.). Pateikiamos nuorodos į internetinius seminarus (angl. *webinars*) *WEgates Webinar series*, kuriuos remia Europos Komisija. Prie šių nuotolinių seminarų kūrimo ir teikimo prisideda Europos verslo angelai (angl. *Business Angels Europe*) ir kt. Tiesioginiams kursams teikti veikia ir *WEgate Training Academy*, paskutiniai tokie kursai vyko š. m. birželio 10–11 dienomis, juose buvo

aptariama: kaip lokaliu ir nacionaliniu lygmeniu plėsti kompetencijas su *WE* (angl. *Women's entrepreneurship*), suteikiant žinių kaip įgyvendinti tikslines moterų verslo strategijas; suprasti įmonės strategijos formavimo procesą; pateikiama informacija apie moterų verslo finansavimo programą aptariamoms priemonėms prieš finansų galimybes; kaip sėkmingai sieti investicines programas ir finansavimo aplinkas ir pan. [10].

3 pav. WEgate dalis Renginiai

Bandant išspręsti kokybės didinimo ir užimtumo aspektus išsiskiriamos dvi galimos sprendimų sritys: smulkiojo ir vidutinio verslo (SVV) plėtra ir jų kaita dabartinėmis sąlygomis moterų verslume. Viena iš esminių SVV moterų savybių, kad moterys verslininkės laikosi teigiamai aktyvaus požiūrio bei iniciatyvų pritaikant ir naudojant investicijas ir mokymąsi darbo rinkoje. Naudodamos tarptautinio lygio verslo moterų patirtį jos sprendžia sudėtingus uždavinius bei randa įvairių galimybių jiems spręsti [8].

Galima daryti išvadą, kad Europos Komisija skiria didelį dėmesį verslo moterims ir visokeriopai remia jas tiek finansiškai, tiek keliant kompetencijas. Su *WE* vykdomomis programomis siekiama šviesti moteris, suteikiant joms visą reikalingą informaciją, teikti statistinius pokyčius, kurie padeda kovoti su lyčių nelygybe visoje Europoje.

1.1. Verslininkų moterų parama ir iniciatyvos Lietuvoje

Prieš keletą metų Lietuva paminėta ir *Forbes* žurnale kaip Europos „žvaigždė“ dėl aukščiausio moterų verslininkų rodiklio iš visų ES valstybių, kuris siekia net 39,5 proc. [12]. Kasmet Ekonomikos ministerija skiria finansavimą verslininkų ir moterų norinčių pradėti verslą informacines dienas, kurias organizuoja mūsų šalies Verslo informacijos centrai. Informacinių dienų renginiuose pateikiama informacija apie įvairias vyriausybės paramas, įžvalgos apie verslo plėtros ir organizavimo tendencijas, savo patirties istorijomis ir kita naudinga informacija dalinasi Lietuvos verslininkai. Būsimiems ar esamiems verslininkams *BI* (6 verslo inkubatoriai) ir *BIC* (42 Verslo Informacijos Centrai Lietuvoje) organizuojami įvairūs mokymų kursai ir seminarai. Anot atstovų iš šių organizacijų, moterys labiau domisi finansavimo ir verslo plėtros galimybėmis ir mokymuose dalyvauja aktyviau [13].

Po atliktų statistinių ir mokslinių tyrimų padaryta išvada, kad pagrindinės moterų verslo įmonėms paramos priemonės yra: specializuoti paskolų fondai, finansinė parama pradėti verslą, garantijos paskoloms, lengvatinės paskolos skirtos verslo pradžiai ir investicijoms [13].

Žemės ūkio ir Lietuvos moterų kaimo asociacija kartu su Žemės ūkio ministerija vykdoma iniciatyva kuria skatinamas moterų verslumas kaimo vietovėse. Lietuvos moterų kaimo asociacijos pagrindiniai tikslai: skatinti kaimo vietovėse gyvenančių moterų pasitikėjimą savimi, tobulinti bei lavinti jų įgūdžius ir suteikti žinių apie alternatyvias sritis [13].

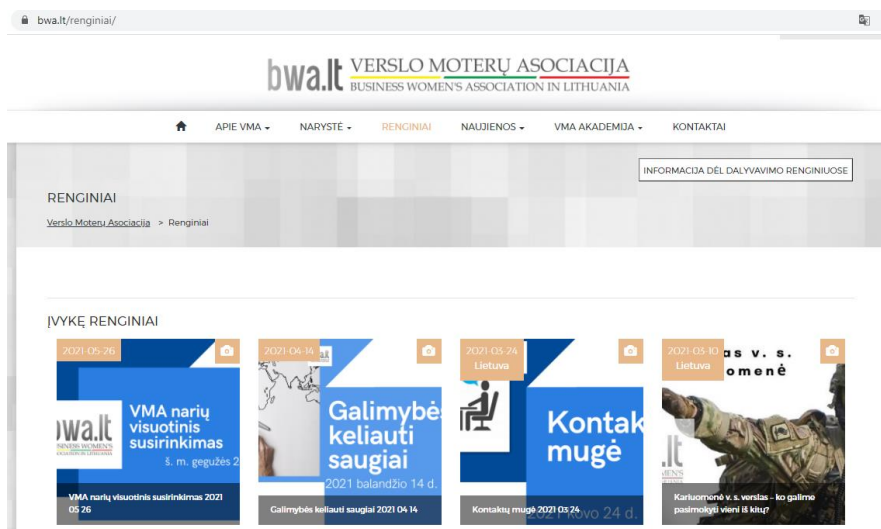
„2007 m. Žemės ūkio ministerija finansavo 29 asociacijos renginius, šie seminarai padėjo apmokyti apie 440 žmonių, kurių 80proc. kaimo moterys. Lietuvos atstovės dalyvavo 5-oje tarptautinėje konferencijoje *Kaimo moterys aplink Baltijos šalis: problemos ir iššūkiai*, taip pat Lietuvoje buvo surengta konferencija *Kaimo moterų vaidmuo darnioje kaimo plėtroje*, kurioje dalyvavo 335 moterys“ [13, 14].

2007-2013 m. kaimo moterims pirmenybės tvarka paramai numatytos lėšos iš Europos žemės ūkio fondo t. y. kaimo vietovių atnaujinimui bei plėtrai, kaimo turizmo ir jo paslaugų skatinimui [13].

2015 m. gruodžio 21d. Lietuvoje įkurta *Verslo moterų asociacija* (toliau – VMAS). Ši asociacija kelerius metus veikė kaip klubas, bendraujant ir palaikant ryšius su užsienio šalyse esančiomis organizacijomis bei dalyvaujant kompetencijų kėlimo projektuose atsirado poreikis įsteigti oficialią organizaciją. Pagrindiniai asociacijos siekiai yra skatinti moterų verslumą ir dalyvavimą valstybės ekonomikoje. Įdomus faktas yra tas, kad asociacija yra atvira visiems [7].

Lietuvoje veikiančioje VMAS tinklalapyje yra trumpai aptariami įvykę renginiai (žr. 4 pav.), prie kurių aprašo galima rasti ir keletą nuotraukų. VMAS turi Akademiją, organizacijos narės gauna pakvietimus dalyvauti rengiamuose *webinar'uose*, susitikimuose, kontaktų mugėse ir pan. [7].

Galima daryti išvadą, kad Lietuva turi aukščiausią moterų verslo rodiklį tarp visų Europos Sąjungos narių (39,5 proc.). Mūsų vyriausybė nuolat remia informacinius renginius susijusius su verslo kūrimu, plėtra, parama ir kompetencijas ugdančius mokymus. Moterims kurios nori pradėti verslą yra svarbu finansinė parama ir informacija apie galimus paskolų fondus, jų teikiamas garantijas ir lengvatas.

4 pav. Įvykę renginiai Lietuvos Verslo moterų asociacijos tinklalapyje

1.2. Pagalba profesijos ir šeimos derinimui Lietuvoje

Lietuvoje taip pat yra tobulinamos sąlygos suderinti vyrų ir moterų šeimos ir darbo įsipareigojimus. Naudojami du modeliai, skirti profesijai ir šeimai derinti, projektai *nustatyti ES EQUAL* iniciatyva; vieni skirti miesto bendruomenėms, o vienas iš jų – kaimo bendruomenėms [15].

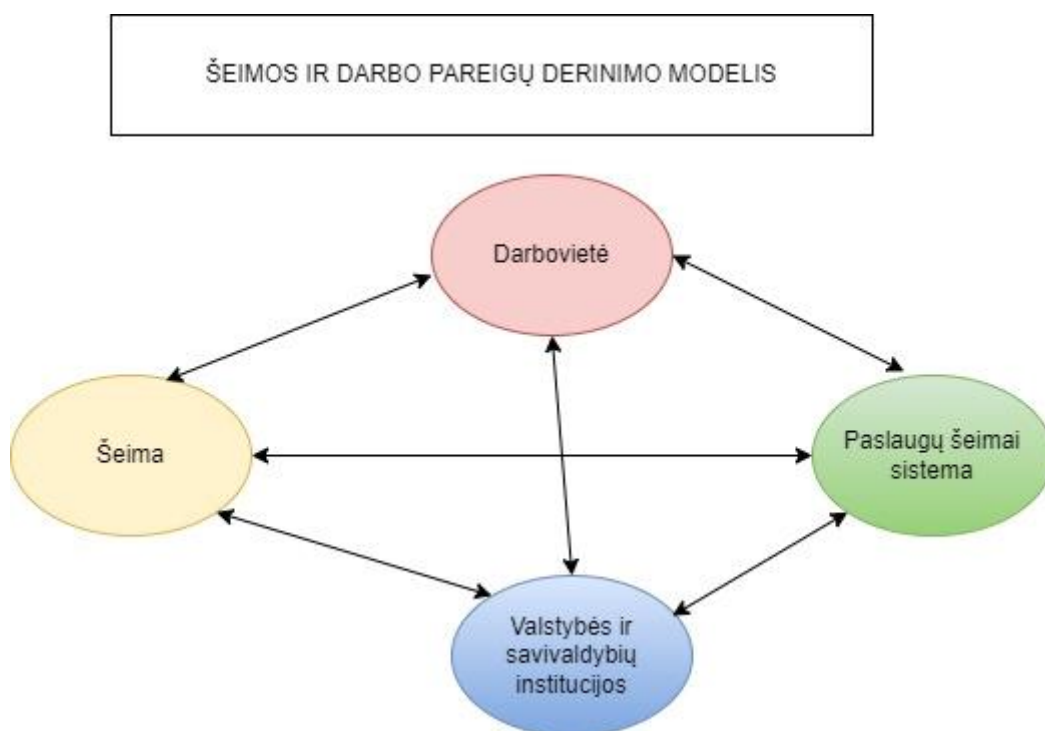
Svarbiausia pradėti nuo savęs ir savo artimos aplinkos. Kartais mūsų galimybes tobulėti atitolina žmonės, kurie atrodo, kad turėtų būti artimiausi mums ir skatinti bei motyvuoti, kartais, deja, nutinka priešingai. Smurtas artimoje aplinkoje yra labai aktuali ir paplitusi tema. Šiuo metu (2020 m. rugsėjo 22d. – 2021 m. liepos 30d.) Lietuvoje vykdomas *Jungtinių Tautų Saugumo Tarybos rezoliucija Nr. 1325; lyderystės stiprinimas saugumui namuose užtikrinti* [17]. Taip pat 2020–2024 metais veiksmų plano *Moterys, taika ir saugumas* įgyvendinimas. Svarbiausi tikslai: stiprinti moterų vaidmenį Lietuvos visuomenėje ir tarptautiniu lygiu, stiprinant moterų vaidmenį konfliktų sprendimo ir ilgalaikės taikos kūrime [18].

Šeimai palanki aplinka – tai harmoningas moterų ir vyrų bendradarbiavimas. Sprendžiant darbo ir šeimos suderinamumo klausimą, reikia įvykdyti daug priemonių, tokių kaip: socialinių iniciatyvų skatinimo ir palaikymo darbovietėje, šeimos ir tėvystės įgūdžių, lankstesnių darbo formų informavimo ir konsultavimo priemonių ir pan.

Šeimos ir darbo modelis (žr. 5 pav.) susideda iš:

1. darbovietės;
2. paslaugų šeimai sistemos;
3. šeimos;
4. valstybės ir savivaldybių institucijų.

Tarpusavyje susietos, Šeimos ir darbo modelio dedamosios dalys, sąveikauja ir daro įtaką profesinei veiklai ir šeimos gyvenimo kokybei [19].

5 pav. Pareigų derinimas tarpusavyje

Galima daryti išvadą, kad *ES EQUAL* iniciatyva naudojami modeliai skirti miesto ir kaimo bendruomenėse padeda ugdyti šeimos ir darbo įsipareigojimus, stiprina moterų vaidmenį visuomenėje tarptautiniu lygiu; šviečia žmones ir moko tarpusavyje derinti skirtingas gyvenimo sritis ir motyvuoja siekti aukštesnių rezultatų.

1.3. *Stiklo lubos*

Apžvelgus aukščiau įvardintus aspektus, panašu, kad skatinti moterų verslumo veikloms yra didelė pasiūla. Dabartinė situacija mūsų šalyje yra ne tokia palanki lyderystės sektoriuje, nes susiduriama su išlikusiu *stiklo lubų* fenomenu. Lyginant su vyrais į moteris žiūrima, kaip į potencialiai prastesnes darbuotojas, motinystė – tai viena iš priežasčių. Anot mokslininkų lyčių nelygybė dažnai nepagrįstas ir nesąmoningas diskriminavimas. Lietuvoje yra pastebimas užmokesčio skirtumas tarp vyrų ir moterų, kas taip pat bent iš dalies stabdo moteris tapti vadovėmis „*The Economist* žurnalas 2016 m. Paskelbė 29 šalių indeksą, Lietuvos šiame sąraše nėra. Atlikus tyrimą yra prieita išvados, kad *stiklo lubos* yra patriarchų paveldas. Kuo šalis labiau patriarchalinė, tuo šis fenomenas yra stipresnis“ [20, 14].

1991 m. JAV kongresas nustatė, kad nepaisant drastiškai augančio darbo vietų skaičiui šalyje, moterys ir mažumos (rasės, religijos, lytinės orientacijos ir t.t.) yra nepakankamai įvertinami įmonėse be to tai sudaro dirbtinas kliūtis, stabdo jų pareigybių kilimą darbo vietoje. Tais pačiais metais JAV Kongresas *Piliečių teisių akto* antroje dalyje priėmė „Stiklo lubų“ įstatymą ir į komisiją, kurios tikslas buvo ištirti, kokių būdu įmonėse yra skirstoma kas užims vadovaujamas ir sprendimus priimančias pozicijas; ar įmonės viduje naudojama įgūdžių tobulinimo praktika, su tikslu kelti būtinausias kvalifikacijas, tai darbuotojams suteikiant galimybę užimti aukštesnes pareigas. Taip pat stabdomos įmonių kompensacijų programos ir priedų struktūravimas, steigiami metiniai apdovanojimai už darbuotojų kompetencijų ugdymą, skatinant įvairių, bet svarbiausia kvalifikuotą darbo jėgą vadovavimo ir sprendimų priėmimo lygmenyje [21].

Pastaraisiais metais nagrinėjant „stiklo lubų“ reiškinį pastebėta, kad plinta nauja tendencija, ne tik moterų, bet ir mažumų atžvilgiu [22].

Kiekvienoje pasaulio šalyje lygybės suvokimas ir jos buvimas visuomenėje skiriasi, o tai lemia daugybė priežasčių, viena jų kultūrinis požiūris, kuriuo moterų dalyvavimas darbo veiklose yra nepriimtinas. Jungtinėse Valstijose spragą dėl lygybės įmonės bandė likviduoti įvairiomis priemonėmis: specifinio personalo samdymas tam, kad užtikrinti moterų ir mažumų, tinkamą atstovavimą įmonės vadovybei; dėmesio sutelkimas į įmonės nuostatas, kurios sumažintų ar visai panaikintų *stiklo lubų* fenomeną ir taip garantuotų labiausiai kvalifikuotiems specialistams atitinkančias pozicijas [22].

Atliktais statistiniais duomenimis, 2020 m. pabaigoje Jungtinėse Amerikos Valstijose moterys sudarė 55,9 proc. visos darbo jėgos šalyje[23]. Kalbant apie vadovaujančias pareigas, moterys užima vos 29,9 proc. visoje valstybės darbo rinkoje, o iš jų net 88 proc. yra „baltosios“ (apibūdinamas rasės aspektas), teigia JAV darbo statistikos biuras [22].

Stiklo lubos – terminas apibūdinantis nematomas kliūtis, dėl kurių moterims ar kitiems mažumų atstovams yra sunku kilti karjeros laiptais. Per pastaruosius dešimtmečius situacija ženkliai pagerėjo, bet problema neišnyko, ji toliau egzistuoja. Karjeros galimybių siekiamybė, toksiškoje darbovietėje ar turint priešiška nusistačiusią vadovybę, gali nuvilti dėl pareigybės ar atlygio

pokyčių nebuvimo, nors rodomi rezultatai yra akivaizdūs. Patiriamas ilgalaikis stresas gali sukelti psichologinės ir fizinės sveikatos problemų atsiradimą. Nuolatinis stresas, kuris pasireiškia pykčiu, liūdesiu, miego problemomis, galvos skausmu ar dirglumu gali tapti chronišku stresu, kuris ilgai gali paskatinti aukštą kraujo spaudimą, širdies ligų atsiradimą ar diabetą [24].

Moterys dažniau nei vyrai yra linkusios į depresiją, nerimo ar nuotaikų kaitų sutrikimus. 2016 m. *Trusted Source* tyrimas atskleidė, kad dėl lyties diskriminacijos darbe, nevienodų galimybių karjeros kilimui ar akivaizdaus darbo užmokesčio skirtumo buvimo susidaro palankūs veiksniai sukeliantys nerimą. Nerimas pasireiškia kaip: nervingumas, neramumas, padidėjęs širdies ritmas, greitas kvėpavimas, prakaitavimas, negebėjimas susikaupti ir susikoncentruoti, miego problemos, virškinamojo trakto problemos ir pan. Dažnai patiriant nuolatinę įtampą yra galimybė susirgti depresija: liūdesys, beviltiškumo jausmas, dirglumas, pykčio atakos, prarandamas susidomėjimas įprasta veikla, energijos trūkumas, mitybos įpročių pokyčiai, nepaaiškinami fiziniai skausmai ir pan. [24].

Galime daryti išvadą, kad nepaisant nepagrįstos lyčių nelygybės, moterims užimti vadovaujančias ar sprendimų priėmimo reikalaujančias pareigybes yra ir, galimai, bus sudėtinga gauti ar priimti. Tokiam socialiniam dėsniui įtakos turi daug aspektų: šeimos įsipareigojimai, skirtingi kultūriniai ar religiniai darbdavių požiūriai į moterį, valstybės viduje vyraujantis žmonių lygybės supratimas ir priėmimas. Engimas darbe, jaučiamas dėl lyties, gali būti įvairių psichologinių ar fizinių sveikatos sutrikimų priežastimi.

1.4. Nuotolinis mokymasis

Pasak A. Targamadzės (2020 m.) nuotolinis mokymasis (toliau – NM) – tai yra gebėjimų ugdymas per nuotolį patogių laikų. Išskirtinis NM bruožas yra tas, kad dėstytojas ir studentas atskirti erdvėje ir laike. Dėl darbo ir šeimos įsipareigojimų, negalint atvykti į mokymosi instituciją ir sprendžiant laiko problemą – NM tampa puikia alternatyva kelti kompetencijas pasirinktu laiku ir tinkamoje vietoje. Žinoma, galime išvelgti ir neigiamus šio mokymosi tipo bruožus, tai sudėtingesnis bendravimas ir bendradarbiavimas su dėstytoju. Sunkiau naudoti materialias mokymosi priemones, tokias kaip: laboratorijos, bibliotekos ir pan. [25]. Tobulėjant informacijos ir ryšių technologijoms (toliau - IRT) bent dalis problemų yra lengvai pašalinamos, vietoj bibliotekų galime naudotis virtualiomis bibliotekomis, laboratorijomis, kurias bent iš dalies atstoja virtualios laboratorijos. Bendravimui galime pasitelkti visas išmaniąsias priemones ir taip jį supaprastinti.

Galima daryti išvadą, kad nuotolinis mokymasis yra naujoviškas mokymosi būdas, kuris suteikia daugiau mobilumo ir laiko derinimo galimybę. Moterims, kurios nuolat siekia tobulėti ir kelti kompetencijas ugdyme, tai labai perspektyvus ir naudingas mokymosi metodas.

1.5. Atvirieji švietimo ištekliai

2002 m. atvirieji švietimo ištekliai terminas buvo pirmą kartą panaudotas UNESCO (Jungtinių Tautų švietimo, mokslo ir kultūros organizacija) organizuotame forume, kuriama buvo aptariama atviroji aukštojo mokslo kursų programa [26]. 2012 m. Paryžiaus deklaracijoje (UNESCO) atvirieji švietimo ištekliai (toliau - AŠI) yra pateikiami kaip „mokymo, mokymosi ir tyrimo medžiaga bet kurioje aplinkoje, kuri yra prieinama viešai arba turint nemokamą atviros veiklos licenciją“ [27]. 2019 m. lapkričio mėn. 40-osios UNESCO konferencijos metu buvo priimta AŠI rekomendaciją tarptautinių standartų sistemoje, kuri galioja visame pasaulyje [26].

Atvirieji švietimo ištekliai – mokymuisi skirti ištekliai, kurie yra laisvai prieinami, naudojami pakartotinai, redaguojami, papildomi ir bendrinami pakartotinai. Siekiant pagerinti aukštojo mokslo kokybę, mokymo programas ir mažinti kaštus, skatinama vyriausybės ir institucijų sprendimus priimančioms asmenims investuoti į sistemingą AŠI kūrimą, pritaikymą ir naudojimą ir įtraukimą [28].

Atviros licencijos naudojamos siekiant apsaugoti autorių teises, nes skaitmenizuotą turinį galima lengvai nukopijuoti ir dalintis be leidimo. Atviromis licencijomis siekiama užtikrinti, kad medžiagos kopijavimas, dalijimasis vyktų pagal struktūrinę teisinę sistemą, kuri būtų lankstesnė nei automatini saugomas autorinių teisių statusas. Naudojančios ir pritaikančios AŠI mokymo įstaigos, naudojami vienu ekonomiškai efektyviausiu būdu investuoti į medžiagų projektavimą ir plėtrą [28].

Didėjanti aukštojo mokslo paklausa ir nuolatinė IRT (Informacijos ir ryšių technologijos) plėtra pateikė nemažai iššūkių aukštosios mokykloms ir kitoms ugdymo institucijoms ribotų išteklių eroje, ko pasėkoje švietimo srityje tapo vis svarbiau sistemingai ir planuotai remti:

- ugdymui skirto turinio ir mokomosios medžiagos kūrimą ir tobulinimą;
- nuolat tobulinti programų ir kursų dizainą;
- interaktyvių kontaktinių ir nekontaktinių sesijų organizavimą;
- kokybiškos mokymo ir mokymosi medžiagos kūrimą;
- kurti ryšius su darbo rinka;
- efektyvių vertinimo priemonių kūrimą ir jų panaudojimą įvairiose aplinkose.

AŠI reikšmingai prisideda prie visų išvardintų procesų, problema yra ta, kad AŠI automatiškai negali garantuoti kokybės, efektyvumo ir ekonominės naudos, nes daug kas priklauso nuo nustatytų procedūrų [28].

AŠI potenciali kokybė priklauso nuo :

- mokomosios medžiagos tobulinimo vykdant tarpusavio vertinimo procesus;
- konkretaus dalyko konteksto nustatymo, personalizavimo ir lokalizavimo naudos;
- atvirumo ir kokybės gerinimo;
- gebėjimo profesionaliai kurti AŠI ir panaudoti akademinio personalo tobulinimui;
- visų besimokančiųjų poreikių tenkinimo, tarp jų ir specialiųjų poreikių turinčius asmenis;
- institucijų biudžeto optimizavimo ir tinkamo panaudojimo;
- gimtosios kalbos panaudojimo galimybių suteikimo besimokantiejiems;
- aktyvinant studentų dalyvavimą mokymo procese įtraukti juos į AŠI rinkimą, tobulinimą ir pritaikymą;
- pasinaudoti AŠI transformavimo galimybėmis, praturtinti ir tobulinti mokymosi medžiagą, ja dalintis bendradarbiaujant su kitomis institucijomis [28].

Galima daryti išvadą, kad tikslingas AŠI kūrimas, tobulinimas, bendrinimas ir panaudojimas atveria naujus švietimo modelių kūrimo ir taikymo galimybes. Atviromis licencijomis siekiama užtikrinti, kad medžiagos kopijavimas, dalijimasis vyktų pagal struktūrinę teisinę sistemą, kuri būtų lankstesnė nei automatini saugomas autorinių teisių statusas. Taip pat AŠI sudaro galimybę mažinti mokymosi įstaigų kaštus.

1.6. Masiniai atvirieji internetiniai kursai

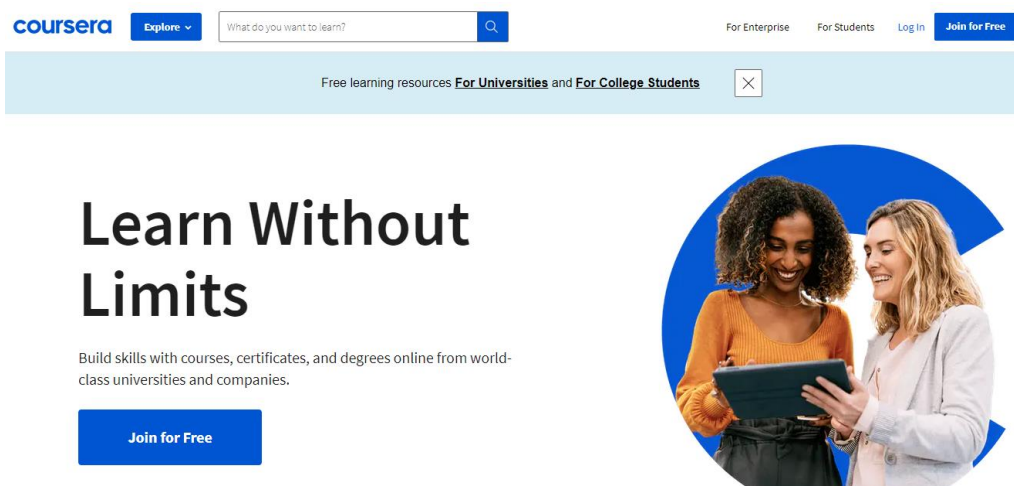
Masiniai atvirieji internetiniai kursai (MAIK), tai puiki galimybė suderinti darbą, šeimyninį gyvenimą ir mokymąsi, nes mokytis galima iš namų ar kitos patogios vietos. Specialiose svetainėse yra talpinami kursai, kur kaupiama mokymuisi reikalinga medžiaga ir mokymuisi skirtos užduotys (pvz.: testai, vieta esė aprašai ir pan.). Savo srities specialistai ar universitetuose mokantys dėstytojai paruošia MAIK [29].

Nuotolinių kursų platformose suteikiamos įvairios galimybės: jomis naudotis gali kiekvienas norintis ir turintis kompiuterį bei interneto ryšį; skatinamas bendravimas su kitais dalyviais diskusijų forumuose, kurie turi tokius pačius pomėgius ar interesus. MAIK didžiausias privalumas yra tas, kad dažniausiai kursai būna nemokami, baigus mokomąjį kursą išduodamas skaitmeninis baigimo pažymėjimas, tačiau dažnai už jį reikia sumokėti nustatytą mokestį [29].

Iš esmės MAIK pateikiami internetinėse platformose, kuriose daug galimybių specialaus funkcionavimo ekosistemos kūrimui, panašiai kaip ir kitose žinomose platformose kaip *Facebook*, *Twitter*, *iTunes* ir pan., kurios sukūrė novatorišką taikomųjų programų ar dar vadinamų aplikacijų vystymo idėją. Tai kaip viešas eksperimentas, kuris prisidės prie tyrimų interneto įtakai švietimo sistemoje [18].

Viena iš žinomiausių MAIK platformų yra *Coursera* (žr. 6 pav.), kurioje gausu plataus masto ir įvairių sričių mokymų: verslo srities skiltyje 2021 m. pabaigoje buvo patalpinta net 1095 kursai, kompiuterinių technologijų dalyje – 668 kursai, sveikatos mokymosi srityje – 471 kursai, socialinių mokslų, menų, fizikos mokslų ir inžinerijos, personalo valdymo, kalbų mokymasis, matematikos ir logikos, informacinių technologijų ir pan. Labai platus profilis leidžia įvairiai auditorijai ne tik ugdyti kompetenciją, bet ir išmokti naujų ir reikalingų dalykų.

Puikus įrodymas, kad MAIK tapo pasiteisinusiu mokymosi metodu yra tai, kad besimokančiųjų skaičius nuo 300 tūkst. išaugo net iki 35 mln. Nuotolinio mokymosi kursai tapo naujoviška ir reikšminga švietimo rinkos dalis, kuri suteikia mobilumą ir vis daugiau pripažinimo. Naudojantis MAIK atsiveria daug galimybių asmenims, kurie negalėjo mokytis dėl geografinių, ekonominių ar kitų svarbių priežasčių. Nuotolinio mokymosi galimybė, šiomis dienomis tapo prestižo ir kokybiško mokymosi elementu. Daugybė aukštojo mokslo institucijų ir savo srities specialistų prisijungia prie MAIK populiarumo ir kūrimo [15].

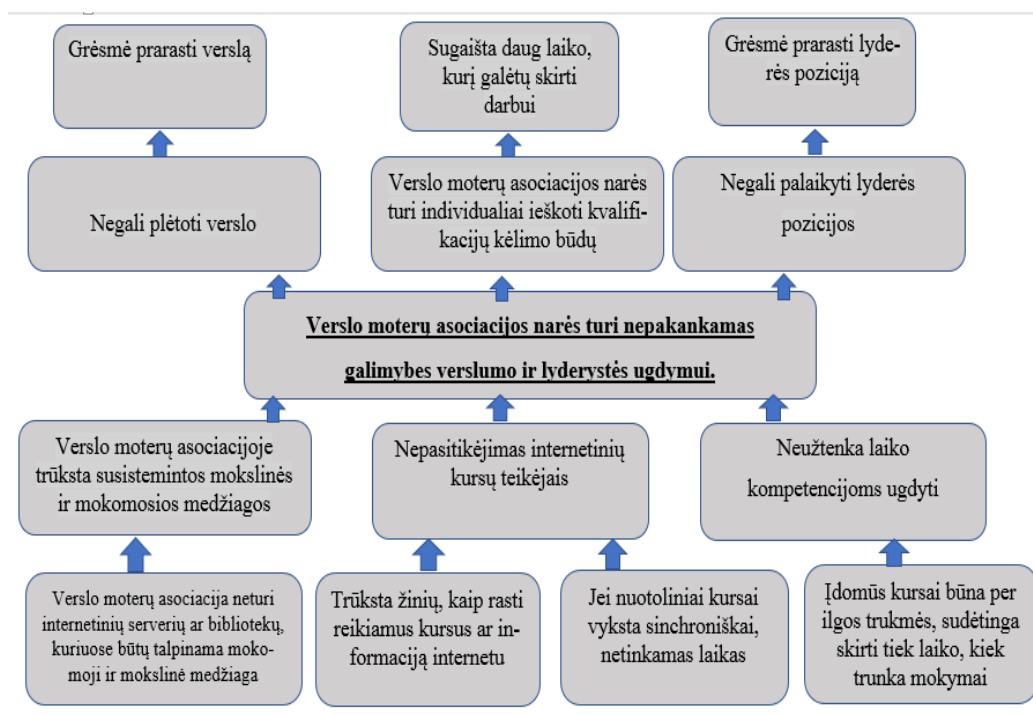

6 pav. Coursera – MAIK platforma

Galima daryti išvadą, kad MAIK yra kokybiškas mokymosi būdas, kuris leidžia derinti asmeninį gyvenimą ir tobulėjimą. Gausus MAIK platformų pasirinkimas leidžia rasti kursus pagal asmeninius finansus, poreikį ir temų reikalingumą.

1.7. Masinių atvirųjų internetinių kursų panaudojimas ir galimybės ugdyme

Užimant lyderės poziciją ar plėtojant asmeninį verslą, vienas iš pagrindinių aspektų yra nepraleisti naujovių rinkoje ir nuolat tobulėti. Įtemptai dirbant bei sprendžiant šeimyninius rūpesčius, sudėtinga skirti laiko kompetencijų ugdymui ar saviugdai. Dažnai įvairios priežastys lemia sudėtingas problemas: nepakankamas informacinių technologijų išmanymas, žinių trūkumas savarankiškai ieškant mokymosi medžiagos (kursų, mokymų ir pan.) ir poreikius neatitinkantys kursai kurie vyksta sinchroniniu būdu, o tai dažnai yra nepatogu dėl laiko resursų stokos ir poreikio būti konkrečiai numatytoje vietoje, į kurią reikia nuvykti. Ryškėja dar viena problema: mokymų ar kursų trukmė. Radus įdomius ir naudingus mokymosi kursus jie gali užtrukti daugiau nei keletą valandų dienoje, dėl to dirbančiai moteriai tampa sudėtinga jiems skirti tiek daug laiko, kas savo ruožtu tampa problema ugdyti kompetencijas. Verslo moterų asociacijoje nėra internetinių serverių ar bibliotekų, kuriuose būtų talpinama mokomoji ir mokslinė medžiaga, taigi galima daryti išvadą, kad moterims trūksta susistemintos mokomosios medžiagos jų internetiniame tinklalapyje. Apžvelgus visas šias problemas galima išskirti pagrindinę **problema** – Verslo moterų asociacijos narės turi nepakankamas galimybes verslumui ir lyderystei ugdyti (žr. 7 pav.). Taip pat galima pastebėti, kad nepakankamai ugdant kompetencijas gali iškilti įvairių pasekmių, tokių kaip: dėl žinių stokos sudėtinga plėtoti verslą, kas ateityje sukuria riziką jį prarasti; individualiai ieškant kvalifikacijų kėlimo būdų sugaištama daug laiko, kurį galėtų skirti darbui; nežinant lyderystės pagrindų ir naujų kompetencijų, sunku išlaikyti lyderės poziciją konkurencingoje rinkoje, dėl to kyla grėsmė prarasti poziciją ar darbą.

7 pav. Problemų medis

Įvertinus, kad iki pasaulinės pandemijos mokymai ir reikiama informacija asociacijos nares pasiekė konferencijų, seminarų ir susirinkimų pagalba, reiškia, kad reikia orientuotis į tendencijas mokytis nuotoliniuose kursuose, kelti kvalifikaciją nuotoliniuose mokymuose ir pan. Reikia kreipti dėmesį į informacijos struktūrizavimą privačiame, registracijos reikalaujančiame puslapyje, o kompetencijų ugdymui pasirinkti sprendimą, kuris yra atvirieji švietimo ištekliai ir trumpos trukmės nanokursai.

Apžvelgus MAIK rūšis ir galimybes, galima daryti išvadą, kad užimtoms moterims yra naudinga gauti informaciją, kuri būtų struktūrizuota ir suskirstyta į konkrečias temas ar skyrius. Dažniausiai įprastas MAIK būna ilgos trukmės, plačiai temą nagrinėjantis kursas, kuriam skirti laiko dirbančiai moteriai yra sudėtinga. Nanokursai yra tinkamiausias sprendimas, nes vartotoja gali rasti sau naudingą informaciją, nesimokant viso ilgo kurso, o gauti tik norimą elementą.

1.8. Skyriaus išvados

Išanalizavus literatūros šaltinius, daroma išvada, kad:

1. Europos Komisija skiria didelį dėmesį verslo moterims ir visokeriopai remia jas tiek finansiškai, tiek keliant kompetencijas. Su *WE* vykdomomis programomis siekiama šviesti moteris, suteikiant joms visą reikalingą informaciją, teikia statistinius pokyčius, kurie padeda kovoti su lyčių nelygybe visoje Europoje.
2. Tarp visų Europos Sąjungos narių Lietuva turi aukščiausią moterų verslo rodiklį (39,5 proc.). Mūsų vyriausybė nuolat remia informacinius renginius susijusius su verslo kūrimu, plėtra, parama ir kompetencijas ugdančius mokymus. Moterims kurios nori pradėti verslą yra svarbu finansinė parama ir informacija apie galimus paskolų fondus, jų teikiamas garantijas ir lengvatas.
3. *ES EQUAL* iniciatyva naudojami modeliai skirti miesto ir kaimo bendruomenėse padeda ugdyti šeimos ir darbo įsipareigojimus, stiprina moterų vaidmenį visuomenėje tarptautiniu lygiu bei šviečia žmones ir moko tarpusavyje derinti skirtingas gyvenimo sritis ir motyvuoja siekti aukštesnių rezultatų.
4. Nepaisant nepagrįstos lyčių nelygybės, moterims užimti vadovaujančias ar sprendimų priėmimo reikalaujančias pareigybes yra ir, galimai, bus sudėtinga gauti ar priimti. Tokiam socialiniam dėsniui įtakos turi daug aspektų: šeimos įsipareigojimai, skirtingi kultūriniai ar religiniai darbdavių požiūriai į moterį, valstybės viduje vyraujantis žmonių lygybės supratimas ir priėmimas. Engimas darbe, jaučiamas dėl lyties, gali būti įvairių psichologinių ar fizinių sveikatos sutrikimų priežastimi.
5. Nuotolinis mokymasis yra puiki galimybė derinant šeimos ir darbo įsipareigojimus, nes galimas individualus laiko derinimas su besimokančiuoju, taip pat nėra apibrėžtos mokymosi vietos ir taip suteikiamas mobilumas.
6. Tikslingas AŠI kūrimas, tobulinimas, bendrinimas ir panaudojimas atveria naujus švietimo modelių kūrimo ir taikymo galimybes. Atviromis licencijomis siekiama užtikrinti, kad medžiagos kopijavimas, dalijimasis vyktų pagal struktūrinę teisinę sistemą, kuri būtų lankstesnė nei automatinis saugomas autorinių teisių statusas. Lengvas informacijos talpinimas ir naudojimas, suteikia galimybę naudotis reikiama mokomąja medžiaga, ja naudotis, esant poreikiui papildyti ir tobulinti.

7. Apžvelgus įvairias MAIK platformas galima daryti išvadą, kad platus platformų ir kursų pasirinkimas leidžia rasti sau reikalingiausius mokymus pagal asmeninius finansus, poreikius, laiko kaštus, kalbos ir kt. kriterijus.
8. Apžvelgus MAIK galimybes ir rūšis galima daryti išvadą, kad jų yra labai platus pasirinkimas ir užimtoms moterims būtų naudinga turėti struktūrizuotą informaciją apie juos. Trumpi nanokursai padeda per trumpesnę laiko tarpą gauti reikalingą (-us) ar trūkstamą (-us) elementą (-us).

2. Sociologinis tyrimas verslo moterų asociacijoje

2020 m. gruodžio mėn. buvo atliktas sociologinis tyrimas, kuriuo siekiama ištirti Verslo moterų asociacijos narių poreikius ir galimybes lyderystei ir verslumui ugdyti, naudojant inovatyvias mokymosi priemones. Tyrimo metu buvo svarbu išsiaiškinti Verslo moterų asociacijos narėms priimtinausius mokymosi metodus kompetencijų ugdyme. Ištirti narių požiūrį į nuotolinį mokymąsi ir jo galimybes.

2.1. Tyrimo organizavimas

Tyrimo tikslas – ištirti Verslo moterų asociacijos narių poreikius ir galimybes mokytis lyderystei ir verslumui, panaudojant inovatyvias mokymosi priemones.

Tyrimo uždaviniai:

1. išsiaiškinti, Verslo moterų asociacijos narių poreikį ir priimtinausius metodus kompetencijų ugdyme;
2. ištirti asociacijos narių požiūrį į nuotolinį mokymąsi ir suprasti, kaip gerai moterys žino šio mokymosi būdo galimybes;
3. nustatyti Verslo moterų asociacijos narių mokymosi poreikius.

Tyrimo metodas ir informacijos rinkimas. Tyrimui atlikti naudota *Google forms* platforma. Verslo moterų asociacijos narėms buvo sudarytas kiekybinis tyrimas ir pateikti 37 klausimai, iš kurių 9 matriciniai, 22 uždari ir 6 atviri (žr. 1 priedą). Apklausoje savo nuomonę išsakė 12 respondenčių (žr. 2 priedą). Tyrimas vykdytas 2020 metų gruodžio 9-18 dienomis.

2.2. Tyrimo rezultatų analizė

Anketą užpildžiusių moterų amžius yra labai įvairus: pradedant nuojaunesnių nei 30 metų amžiaus ir baigiant vyresnių nei 60 metų.

Apklausiant respondentes, buvo klausiama, ar joms kada teko susidurti su žinių stygiumi, įgyvendinant naujas verslo idėjas, net 91,7 proc. atsakiusiųjų teigia, kad teko, o likusioji dalis 8,3 proc. nurodė, kad nežino.

66,7 proc. apklaustų moterų mano, kadnuolatinis kompetencijų ugdymas yra labai svarbu, o likusios 33,3 proc. nurodė, kad tai yra svarbu.

Kompetencijų ugdymui respondentės 100 proc. renkasi išorinius kursus bei seminarus. Vidinius kursus ir seminarus renkasi dalis atsakiusiųjų, kas sudaro 50 proc., mokymąsi darbo vietoje 25 proc.

Konferencijas 75 proc., stažuotes vos 16,7 proc., mentorystę 25 proc. ir nuotolinį mokymąsi 66,7 proc. apklaustųjų.

Apklausoje buvo siekiama išsiaiškinti ar respondentėms yra tekę mokytis nuotoliniu būdu, ar tai joms pasirodė naudinga ir kokius privalumus jos išvelgė. Net 91,7 proc. apklaustųjų teigia, kad joms teko mokytis nuotolinio mokymosi kursuose, o 8,3 proc. nurodė, kad neteko. Visos respondentės, kurios nurodė jog joms teko mokytis nuotoliniu būdu atsakė, kad šie kursai pasirodė naudingi (91,7 proc.), o likusios (8,3 pro.) atsakė, kad į prieš tai esantį klausimą atsakė - ne.

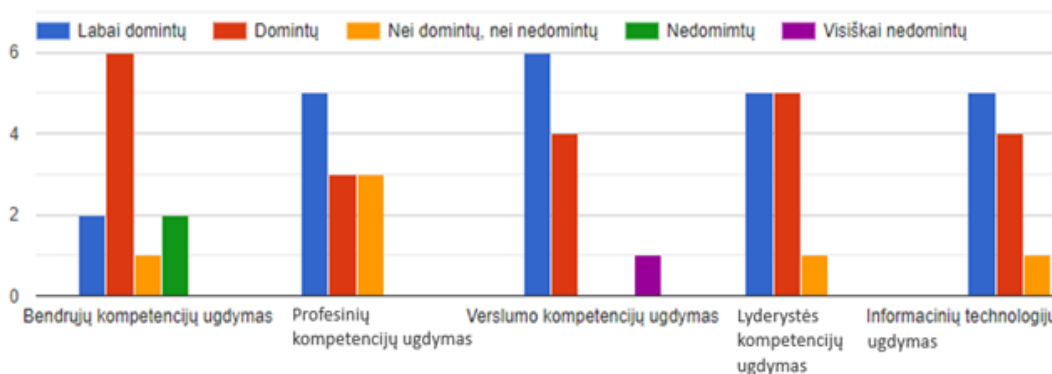
Apklausoje dalyvavusios moterys didžiausiu privalumu laiko galimybę pasirinkti mokymosi tempą ir laiką - 66,7 proc. Kaip galimybę derinti mokymąsi su darbo įsipareigojimais ir patrauklumu dėl to, kad nuotolinis mokymasis yra modernus metodas nurodė 58,3 proc. respondentėčių. Kaip taupų mokymosi būdą, kuris leidžia pasirinkti mokymosi vietą bei suteikia galimybę jį derintis su šeimos įsipareigojimais, kaip didžiausią privalumą nurodė 50 proc. respondentėčių.

Į klausimą, ar teko mokytis nurodytose MAIK internetinėse svetainėse 41,7 proc. respondentėčių atsakė, kad teko mokytis *Coursera* teikiamuose kursuose, galima daryti išvadą, kad paminėjus konkrečias svetaines, respondentai gali nurodyti savo dalyvavimą tiksliau. 16,7 proc. apklaustųjų mokėsi *Edex* platformoje ir 8,3proc. apklaustųjų mokėsi *Udemy* ir *Udacity* platformose. *Future Learn*, *Canvas Network*, *ALISON* ir *ProjectManagers.Org* neteko mokytis nei vienai iš apklaustųjų.

Po 66,7 proc. respondentėčių nurodė, kad jas nuotolinio mokymosi kursuose mokytis labiausiai paskatintų organizuojamuose VMAS, tai: *galimybė pasirinkti tematiką ir reikalingos medžiagos pateikimas*. Po 58,3 proc. moterų nurodė, kad jas mokytis skatintų *galimybė derinti mokymąsi su darbo įsipareigojimais ir įdomios temos*. *Galimybė derinti mokymąsi su šeimos įsipareigojimais* labai paskatintų mokytis pusė atsakiusiųjų (50 proc.) ir po 33,3 proc. respondentėčių nurodė, kad *galimybė pasirinkti vietą ir laiką ir įvairūs informacijos pateikimo būdai*.

Užduotame klausime, kokio pobūdžio mokymai šiuo metu, atrodo reikalingiausi, moterų atsakymai buvo tokie: tradiciniai (realių susitikimų metu) – po 25 proc. respondentėčių atsakė, kad *labai reikalinga* ir *reikalinga*, 41,7 proc. atsakė, kad *nei reikalinga, nei nereikalinga* ir 8,3 proc. , kad *nereikalinga*; nuotoliniai (virtualūs) – labai reikalinga 16,7 proc., 41,7 proc. atsakė, kad reikalinga, 33,3 proc. jog „nei reikalinga, nei nereikalinga“ ir kad nereikalinga 8,3 proc.; mišrūs (dalis nuotolinio ir dalis tradicinio mokymosi) – respondentėms pasirodė naudingiausi, 41,7 proc. nurodė, kad labai reikalinga, 33,3 proc. jog reikalinga ir 16,7 proc. „nei reikalinga, nei nereikalinga“.

Temos, kurios labiausiai domintų VMAS nares ugdant kompetencijas būtų: bendrųjų kompetencijų ugdymas – 16,7 proc. labai domintų, 50 proc. domintų, 8,3 proc. nei domintų, nei nedomintų ir 16,7 proc. nedomintų. Profesinių kompetencijų ugdymas – 41,7 proc. labai domintų, po 25 proc. atsakė, kad domintų ir nei domintų, nei nedomintų. Verslo kompetencijų ugdymas – 50 proc. labai domintų, 33,3 proc. domintų ir 8,3 proc. visiškai nedomintų. Lyderystės kompetencijų ugdymas – po 41,7 proc. atsakė, kad labai domintų ir domintų ir 8,3 proc. jog nei domintų, nei nedomintų. Informacinių technologijų įgūdžių tobulinimas – 41,7 proc. labai domintų, 33,3 proc. domintų ir 8,3 proc. nei domintų, nei nedomintų (žr. 8pav.):

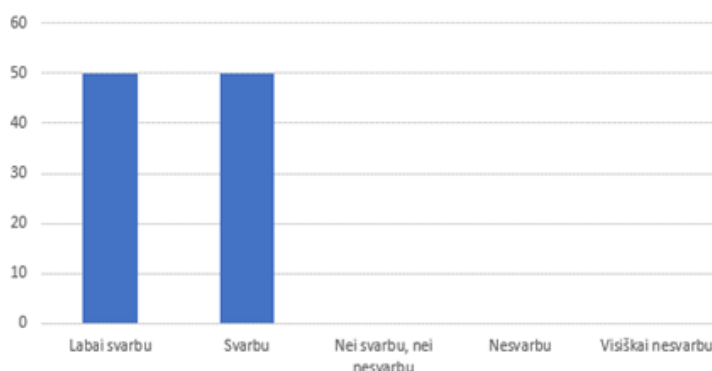

8 pav. Naudingiausios temos ugdant kompetencijas VMAS narėms

Dauguma respondenčių nurodė, kad itin trumpos trukmės (8–20 ak. val.) mokymai joms atrodo patraukliausiai, 41,7proc. labai patraukliai ir 41,7 proc. patraukliai. Trumpesnės trukmės (20–40 ak. val.) mokymai patrauklūs atrodo 41,7 proc. apklaustųjų ir 33,3 proc. labai patraukliai.

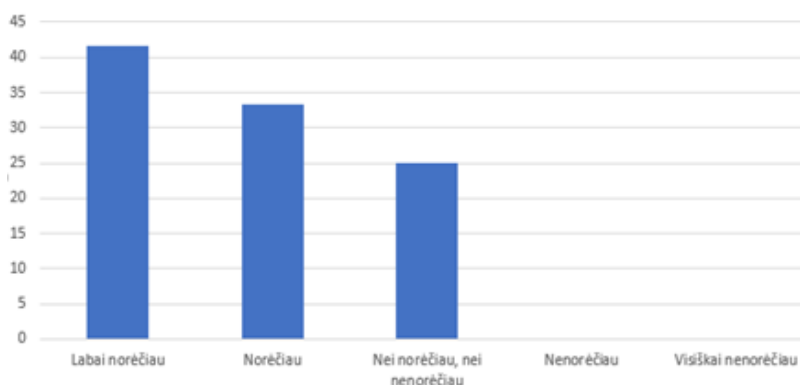
Į klausimą, kiek laiko per savaitę moterys galėtų skirti mokymuisi, jos nurodė: 4 val./sav., 41,7 proc., 2 val./sav., 25 proc., iki valandos 16,7 proc. ir po 8,3 proc. apklaustųjų nurodė, kad nežino ir, kad norėtų mokytis po 6val./sav. ir daugiau.

Uždavus klausimą, ar būtų naudinga asociacijos internetiniame puslapyje turėti MAIK ir AŠI katalogus 50 proc. nurodė, kad labai naudinga ir likusios 50 proc. respondenčių nurodė, kad naudinga (žr. 9 pav.):

9 pav. Moterys įžvelgia naudą mokslinės ir mokomosios medžiagos kataloguose

Tyrimo dalyvavusios moterys teigia, kad norėtų būti asociacijos iniciatyva pakviestos į nuotolinio mokymosi kursą (-us) lyderystės ugdymui 41,7 proc. nurodė, kad labai norėtų, 33,3 proc. atsakė, kad norėtų ir 25 proc. nei norėtų, nei nenorėtų (žr. 10pav.):

10 pav. Dauguma moterų norėtų mokytis lyderystės, nuotoliniais kursais

Asociacijos narės, kurios dalyvavo apklausoje nurodė, kad norėtų, būti pakviestos į nuotolinio mokymosi kursą ugdyti verslumą 41,7 proc. labai norėtų, 33,3 proc. norėtų, 16,7 proc. nei norėtų, nei nenorėtų ir 8,3 proc. visiškai nenorėtų.

Iš visų respondenčių tik 25 proc. norėtų/galėtų pasidalinti savo patirtimi bei žiniomis, mokant kitas VMAS nares, 16,7 proc. to nenorėtų, o 58,3 proc. apklaustųjų nežino.

2.3. Tyrimo išvados

1. Verslo moterų asociacijos narių poreikis ugdyti kompetencijas yra labai svarbus. Tam jos renkasi įvairius mokymosi būdus, iš kurių populiariausi yra: išoriniai kursai, seminarai konferencijos ir nuotolinis mokymasis.

2. Moterys, kurios priklauso asociacijai turi puikias žinias apie nuotolinį mokymąsi, net 91,7 proc. respondenčių yra tekę mokytis nuotolinio mokymosi kursuose, taip pat jos nurodo, kad pastarieji buvo naudingi. Remiantis apklaustųjų moterų nuomone didžiausias nuotolinio mokymosi privalumas yra galimybė pasirinkti mokymosi laiką, tempą bei mokymosi suderinimas su darbo įsipareigojimais.

3. VMAS narių mokymosi poreikiai: labiausiai priimtinas mokymosi būdas yra mišrus. Mokymosi medžiagos pateikimo formatai: vaizdo įrašai, interaktyvūs vaizdo įrašai, internetiniai seminarai (angl. *webinars*), elektroninės knygos. Mokymosi svarbiausia: pavyzdžių pateikimas, nauja informacija ir tiesioginė komunikacija. Patraukliausi itin trumpos trukmės kursai (8–20 ak. val.), savaitėje moterys galėtų skirti 4 val. mokymuisi. Visos respondentės mano, kad būtų naudinga VMAS svetainėje turėti AŠI ir MAIK katalogus.

3. Virtualios mokymosi aplinkos panaudojimas

Didelėje Virtualių mokymosi aplinkų (toliau – VMA) pasiūloje yra nelengva užduotis išsirinkti tinkamiausią, kuri atitiktų besimokančiųjų poreikius, dėstytojo lūkesčius ir kuria naudotis būtų tikrai lengva ir paprasta. Prasidėjus pandemijai ir uždarius mokyklas teko ieškoti sprendimų dėl galimybių mokytis ne įprastu tradiciniu mokymo(-si) metodu, o tokiu, kuris leistų dėstytojui ir besimokančiajam bendrauti laikantis fizinio atstumo - nuotolinis mokymasis tai užtikrina. Jau kurį laiką toks mokymosi metodas vykdomas įvairių universitetų ar kitų mokymosi įstaigų. Galimybė mokytis laisvu ar numatytu laiku iš esmės savarankiškai, bet gaunant rekomenduojamą literatūrą, užduotis, atsiskaitymus, poreikiui esant ir pagalbą, patarimą iš dėstytojo ir pan. Suderinus abu mokymosi modelius, tradicinį ir nuotolinį, bei juos sujungus su kompiuteriu, informacinėmis technologijomis ir internetu ir pateikus visą procesą virtualioje aplinkoje galime pasiekti įprastų mokymosi rezultatų.

Pasinaudojus šiuolaikinėmis priemonėmis pradėtas kurti ir plėtoti virtualusis mokymasis, kuris ekstremaliu Švietimo sistemai laikotarpiu, buvo naudojamas, kaip alternatyva tradiciniam mokymuisi. Iš esmės naudojant virtualiąją mokymosi aplinką siekiama mokiniams padėti mokytis, stebint mokymosi procesą ar pažangumą, tobulinti, atnaujinti ir redaguoti turinį. Virtualiosios mokymosi aplinkos – tai kompiuterių tinklais ir kitomis informacinėmis ir komunikacinėmis technologijomis grįsta ugdymo sistema mokymosi procesui vykdyti ir mokymui įgyvendinti.

Visose VMA galima taikyti skirtingus mokymosi metodus ir įvairius scenarijus. Virtualioje erdvėje galime vykdyti ugdymo procesą su įvairiais mokymuisi reikalingais elementais. Iš gausybės esamų VMA svarbu išsirinkti tokia, kuri atitiktų naudotojų funkcinius ir nefunkcinius reikalavimus. Funkciniai reikalavimai: prisijungimas, profilio kūrimas/redagavimas, diskusijų forumai, privačių žinučių ar laiškų rašymas, mokymosi medžiagos pateikimas, įvairios užduotys ir jų planavimas, mokymosi proceso ir pažangumo stebėjimas, kalendorius veikloms ir atsiskaitymams, priminimai ir pan. Nefunkciniai reikalavimai: lengvas VMA naudojimas ir administravimas, paprasta ir suprantama aplinka, mokymosi medžiagos pateikimas skirtingais formatais, aiškus įsivertinimas ir vertinimas, priminimai artėjančioms veikloms, bendravimas ir bendradarbiavimas.

Apžvelgus funkcinius ir nefunkcinius reikalavimus galima daryti išvadą, kad jie papildo vienas kitą. Pasirenkant VMA labai svarbu išsiaiškinti visų dalyvių poreikius.

3.1. VMA dalyvių poreikiai

VMA sistemai keliami funkciniai ir nefunkciniai reikalavimai nusako dalyvių poreikius, kurie turi tiesioginį poveikį dalyvių mokymo ir mokymosi kokybei. Studijų pagrindiniais dalyviais laikomi administratorius, dėstytojai/ mokytojai, studentai / mokiniai.

Administratoriaus, kuris prižiūri VMA sistemą, esminis poreikis būtų:

- aiškus virtualiosios aplinkos parengimas, kontrolė ir naudojimas mokymosi valdymo sistemoje,
- lengvas VMA dalyvių teisių taikymas, apibrėžimas,
- saugumas ir identifikavimas,
- konkretus ir patogus parametrų nustatymas pagal turimą techninę įrangą,
- nesudėtinga sistemos priežiūra.

Mokytojams ar dėstytojams yra svarbu:

- nesudėtingas mokymosi turinio parengimas ir įkėlimas,
- patogus mokymosi ir vertinamų veiklų organizavimas,
- besimokančiųjų valdymas: įtraukimas į kursus, galimybė pašalinti mokinį, skirstymas į grupes, įvairių veiklų paskirstymas,
- bendravimo ir bendradarbiavimo priemonių naudojimas,
- konsultacijų raštu ar žodžiu teikimas,
- studentų įverčiai, savikontrolės veiklų vertinimas.

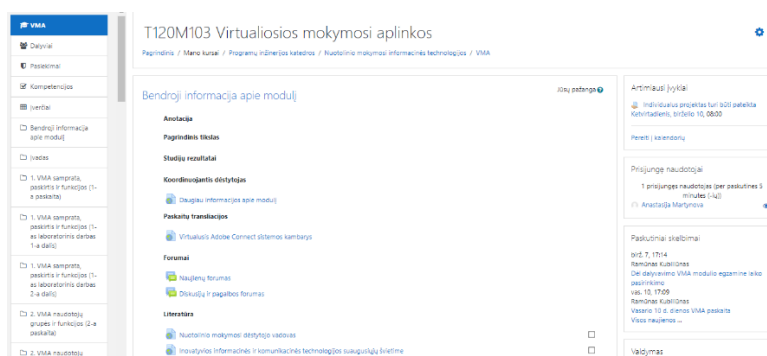
Besimokančiajam yra svarbu:

- paprastas VMA naudojimas ir lengvas bendravimas,
- bendradarbiavimas su dėstytoju,
- įvairius mokomosios medžiagos pateikimas,
- savikontrolės testų ar atsiskaitomųjų darbų atlikimas ir pateikimas,
- savo asmeninio tobulėjimo ir pasiekimų stebėjimas.

Išanalizavus kiekvieno VMA dalyvio poreikius, galima daryti išvadą, kad priklausomai nuo vykdomų funkcijų, labai svarbu parinkti visų naudotojų pagrindinius poreikius atitinkančią sistemą, kad būtų pasiekti geriausi darbo ir mokymosi rezultatai.

3.2. Besimokančiųjų poreikiai

Paprastas VMA naudojimas. Šiame darbe bus apžvelgiama *Moodle* aplinka, siekiant įvertinti paprastumą naudojime iš besimokančiojo perspektyvos kurso pateikimui ir mokymuisi (žr. 11 pav.):

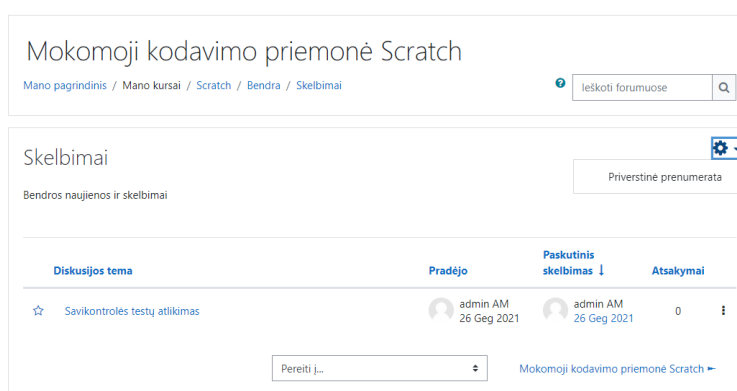
11 pav. Pirminis mokomojo kurso puslapis *Moodle* sistemoje

Pirmajame kurso puslapyje, kairėje pasirinkimų juostoje yra kurso pavadinimas, dalyviai, kurie dalyvauja kurse, pasiekimai (jei mentorius sukuria tokią prieigą ir galimybę), kompetencijos (jei jos yra susietos), įverčiai už atliktas užduotis ar testus, bendra kurso informacija ir temos. Kursą į aplinką galima kelti kaip vientisą medžiagą, galima skaidyti temomis, pagal poreikį. *Moodle* aplinkoje mokymo medžiagą galima talpinti įvairiais formatais, pvz.: visą medžiagą įkelti *PDF* formatu, kad besimokantysis galėtų ją atsispausdinti, su *Exe.learning* programa galima įkelti *SCORM* formato paketą ir mokomąją medžiagą pateikti kaip *HTML* pateiktį, sudaryti terminų ir sąvokų žodyną (-us), kelti *ZIP* formato failus ar pateikti reikiamas nuorodas. Besimokančiajam

viskas suprantama ir aišku, nereikia blaškytis sistemoje. Galima naudotis paieška ir kalendoriumi, kuriame pateikiamos artėjančios veiklos.

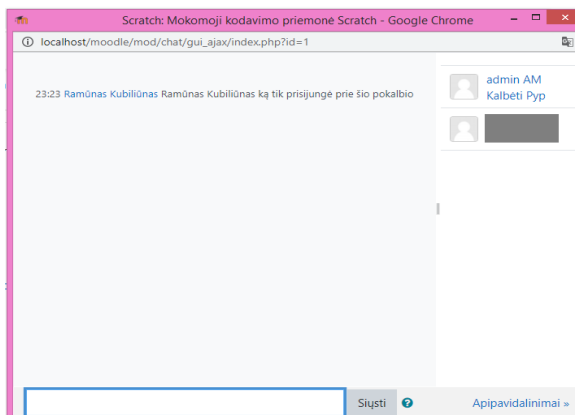
Bendravimas ir bendradarbiavimas. *Moodle* aplinkoje galima lengvai bendrauti su dėstytojais ir kitais kursų dalyviais įvairiais būdais:

- **Diskusijų forumai** (žr. 12pav.), tai labai patogus būdas bendrauti iškilus nesklandumams kada tai nėra skubaus atsakymo reikalaujantis klausimas. Besimokantysis gali forumą nusistatyti kaip *Priverstinė prenumerata*, kad gautų visus pranešimus apie paskelbtas žinutes ir nustatyti, kokių formatu rodyti forumą, pasirinkti dizainą (idėtuojų, gijų ar standartiškai). Prisijungus prie forumų galima lengvai atsakyti į klausimus ar kurti naujas temas. Pagal administratoriaus nustatymus, dalyviams yra suteikiami tam tikri leidimai forumo valdymui, koregavimui ir pan. Taip pat yra galimybė atsakyti privačiai į forume pateiktą klausimą.

12 pav. Diskusijų forumai

- **Pokalbių kambariais** (žr. 13 pav.) lengva naudotis, tiek dėstytojas, tiek besimokantysis mato tokius pačius pokalbių langus ir turi tokias pačias bendravimui skirtas funkcijas. Abu dalyviai gali pyptelėti vienas kitam, parašyti žinutę ir esant poreikiui pasikeisti pokalbių kambario apipavidalinimą. Naudojant *patogesnę sąsają* dalyviui išjungus pokalbių langą, kitas dalyvis, tai mato. Yra galimybė peržiūrėti ankstesnius pokalbius ir juos tęsti.

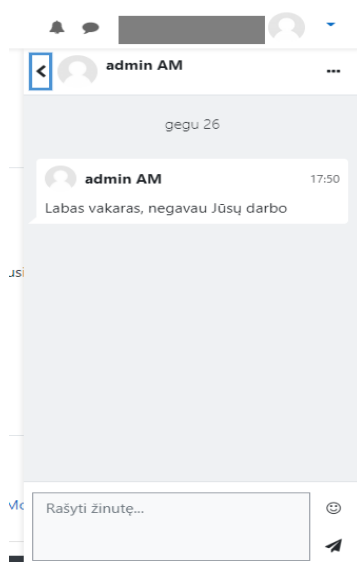

13 pav. Pokalbių langas Moodle aplinkoje

- **Pokalbių skiltis** (žr. 14 pav.) – galimybė dalyvauti gyvame pokalbyje, su prisijungusiais ar neprisijungusiais vartotojais. Jei vartotojas neprisijungęs, jis žinutę gaus, kai prisijungs prie

VMA. Gavus žinutę dešiniajame kampe pasirodo pranešimas. Matant prisijungusį vartotoją lengva išsiųsti žinutę ir gauti atsakymą. Nerodo ar kitas vartotojas perskaitė pranešimą, tik pateikiama ar dalyvis yra prisijungęs ar ne.

Naudojimas, iš esmės, primena socialinius tinklus, kurie turi pokalbių galimybę. Atvėrus pokalbių langą galima pasirinkti nustatymus: peržiūrėti *Naudotojo informaciją*, *Pažymėti pokalbį žvaigždute*, *Blokuoti naudotoją*, *Nutildyti susirašinėjimą*, *Naikinti pokalbį* ir vartotoją *Itraukti į kontaktus*.

14 pav. Pokalbiai

Išbandžius *Moodle* aplinką kaip vartotojui, neliko jokių neaiškumų. Dizainas ir išvaizda tiek kursų pateikimo, tiek jų temų navigacijoje, nedviprasmiška. Patogu, kad galima matyti kalendorių ir artėjančias veiklas. Naudinga, kad pagal paiešką galima rasti reikiamą informaciją. Bendrauti ir bendradarbiauti galima ne vienu būdu, o pagal poreikį.

Galima daryti išvadą, kad mokymesi labai svarbu refleksija, grįžtamasis ryšis, bendravimas ir bendradarbiavimas, dėl šių poreikių nuotoliniame mokymesi svarbu turėti galimybę kontaktuoti su kitais dalyviais. Bendravimui gali būti naudojami pokalbių kambariai, diskusijų forumai ir įvairios VMA įdiegtos pokalbių skiltys.

3.3. Programinės įrangos parinkimas VMA realizuoti

Norint pasirinkti VMA susiduriama su plačia pasiūla, todėl ją renkantis labai svarbu įvertinti ar bus patenkinti visų dalyvių poreikiai. Labai svarbu atsižvelgti į VMA galimybes, kokia mokymosi medžiaga gali būti talpinama į aplinką ar lengvas ir aiškus prisijungimas bei naudojimas pačia sistema. Norint pasirinkti tinkamiausią aplinką vertėtų parengti naudojimo kriterijų sąrašą ir išbandžius visas aplinkas išrinkti labiausiai atitinkančią iškeltiems lūkesčiams įgyvendinti.

Lietuvoje vienos iš populiariausių VMA yra *Moodle* ir *Google Classroom*, dėl šios priežasties pasirinkta jas apžvelgti. Apie *Ilias* aplinką sužinota studijų metu, kadangi teko ją išbandyti ji taip pat įtraukta į apžvalgą ir iškeltų kriterijų palyginimo, kurie yra aptariami 1 lentelėje:

1 lentelė. VMA palyginimas pagal kriterijus

Kriterijus \ VMA	Moodle	Ilias	Google Classroom
Galimybė prie VMA prisijungti per mobilųjį telefoną ar planšetinį kompiuterį	+	+	+
Prieiga internete	+	+	+
Galimybė parsisiųsti ar atsispausdinti mokomąją medžiagą	+	+	+
Nuoseklus mokomosios medžiagos pateikimas	+	+	+
Mokymosi medžiagos pateikimas skirtingais formatais	+	+	+
Mokomosios medžiagos suskaidymas	+	+	+
Sinchroninio mokymo galimybė	+	+	+
Kurso tvarkaraštis	+	+	+
Kurso turinys	+	+	+
Bendravimo galimybė (Forumai, asmeninės žinutės, dalijimasis failais ir pan.)	+	+	+
Skelbimų lenta, su kursu susijusi informacija	+	-	-
Paieška kurse	+	-	-
Sudėtingumas kuriant kursą	Viskas aišku ir lengva	Sudėtingiausia	Iš esmės aišku
Nustatymų sudėtingumas	Viskas paprasta	Sudėtingiausia	Nesudėtinga

Palyginus visas tris VMA, buvo prieita išvados, kad patogiausia darbui ir mokymuisi yra *Moodle* sistema, nes tai rodo ir kriterijų palyginimas. Iš esmės, kurso kėlimas ir nustatymai – *Moodle* sistemoje lengviausias, su *Ilias* aplinka, dirbti sudėtingiau, reikia perprasti šią aplinką, kad būtų galima sklandžiai dirbti, su *Google Classroom* viskas gan aišku, bet pats dizainas mokymosi medžiagos pateikimui nesužavėjo. *Moodle* bendravimo galimybės patraukliausios, patogus, kad yra skelbimų lenta, kur pateikiama su kursu susijusi informacija, panašiu principu pateikti mokomąją medžiagą būtų naudinga, o vartotojui lengva ja naudotis.

3.4. Skyriaus išvados

1. Pandemijos laikotarpiu vienas pagrindinių reikalavimų laikytis fizinio atstumo, šis reikalavimas skirtas tam, kad mažintų ligos plitimą tiesioginio kontakto metu. Nuotolinis mokymas, tai metodas kuris užtikrina fizinio kontakto nebuvimą ir norint mokytis šiuo metodu reikia naudoti virtualias mokymosi aplinkas ir vaizdo konferencijas, kas padėtų imituoti tradicinį mokymosi būdą. Visose VMA galima taikyti skirtingus mokymosi metodus ir įvairius scenarijus, kurie atitiktų besimokančiųjų ir mokytojų poreikius ir galimybes.
2. VMA aplinkai keliami funkciniai ir nefunkciniai reikalavimai, kurie nusako dalyvių poreikius ir turi tiesioginį poveikį dalyvių mokymo ir mokymosi kokybei. Studijų pagrindiniais dalyviais laikomi administratorius, dėstytojai/mokytojai, besimokantieji. Labai svarbu parinkti tokią VMA, kuri atitiktų visų naudotojų poreikius ir būtų lengvai naudojama ir suprantama.
3. Nuotoliniame mokymesi labai svarbu bendravimas ir bendradarbiavimas. VMA vienas iš kriterijų svarbus visiems mokymosi dalyviams yra pokalbių skiltys, tokios kaip pokalbių kambariai ar diskusijų forumai skirti besimokančiųjų tarpusavio bendravimui, konsultacijoms su dėstytojais, refleksijai.
4. Palyginus *Moodle*, *Google Classroom* ir *Ilias* VMA galima daryti išvadą, kad dalyviams lengviausiai naudojama yra *Moodle* aplinka, kuri atitinka visų dalyvių poreikius nuotolinio mokymosi kontekste.

4. Virtualaus katalogo verslo moterų asociacijoje projektavimas

4.1. VMAS akademija sistemos funkciniai ir nefunkciniai reikalavimai

Išanalizavus moterų poreikius, galima teigti, kad nuolat tobulėti joms tiesiog būtina. Apžvelgus asociacijos narių galimybę kurti mokymus pačioms, didelio susidomėjimo nebuvo. Suprantama, nes kurti ir rengti mokymus užima daug laiko ir reikalauja tam tikrų žinių ar informacijos rinkimo ir kaupimo. Dėl šių priežasčių, atsiranda poreikis sukurti katalogus Verslo moterų asociacijos (toliau – VMAS) narių naudojimui, kurie būtų nuolat papildomi esamais, būsimais ar vykusiais kursais bei AŠI. Sukurti mokymosi aplinkai pateikiama vaizdo konferencijos nuoroda, registracijos laukas į pačių narių ar kviestinių lektorių konsultacijas–mokymus. Išsiaiškinta, kad bendravimui ir bendradarbiavimui reikalingas pokalbių forumas, kuriame narės galėtų diskutuoti ir dalintis reikalinga informacija.

Įvertinus naudotojų poreikius ir galimybes jai įgyvendinti, turi būti išanalizuoti funkciniai ir nefunkciniai reikalavimai.

Funkciniai reikalavimai VMAS akademija įskiepiui:

- administratorius pildo, redaguoja ir kitaip tobulina sistemos aplinką;
- administratorius patvirtina vartotojų registraciją prie pokalbių forumo;
- administratorius įkelia visą informaciją į sistemą;
- naudotojo susisiekimas su administratoriumi (šablonai sistemoje).

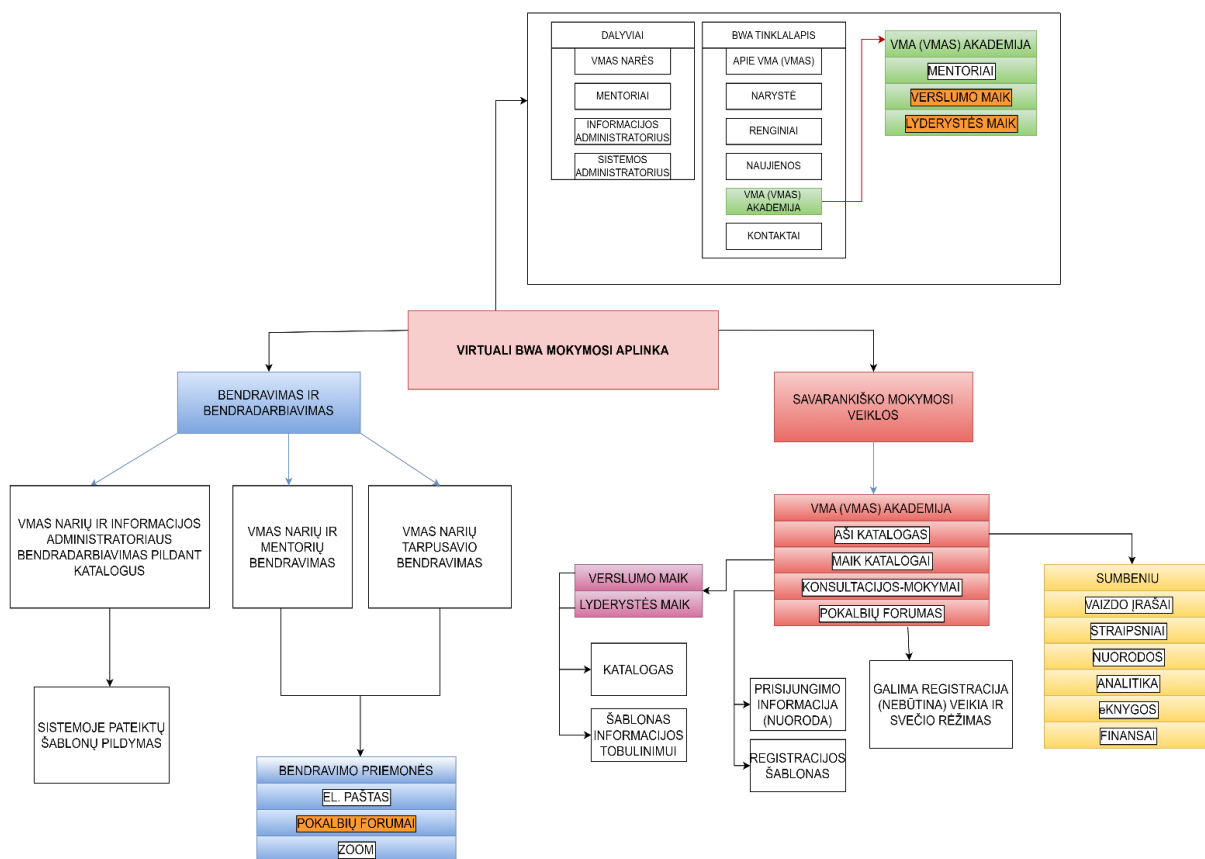
Nefunkciniai reikalavimai:

- interneto ryšys;
- reikalingos priemonės: kompiuteris (rekomenduojama), planšetinis kompiuteris ar mobilusis telefonas;
- aiškus valdymas: paprasto naudojimo navigacija ir paieškos laukai;
- lengva registracija pokalbių forume.

Apžvelgus funkcinis ir nefunkcinis reikalavimus kuriamai sistemai, galima daryti išvadą, kad norint naudotis sistema, prie jos prisiregistruoti nebūtina. Norint naudoti pokalbių forumus su vartotojo vardu galima registracija, tačiau dalyvauti diskusijoje leidžiama ir neregistruotiems nariams svečio statusu. Sistemos aplinka aiškaus valdymo, kuri sudaro paprasto naudojimo navigacija ir paieškos laukai.

4.2. Verslo moterų asociacijos akademijos sistemos projektavimas

VMAS tinklalapio sistema jau yra sukurta, kuriamas įskiepis (žr. 15 pav.) turinio papildymui diegimas VMAS *AKADEMIJA* skiltyje, kaip submenu (angl. *submenu*) – menu, išskleidžiamas pasirinkus aukštesnio lygio menu elementą [17], savarankiškoms mokymosi veikloms atlikti pateikti MAIK ir AŠI katalogai.

15 pav. Verslo moterų asociacijos įskiepio pirminis planas VMAS tinklapyje

Produktą galima apibūdinti, kaip BWA (angl. *business women's association*) virtualia mokymosi aplinka. Sistemos dalyviai:

- Verslo moterų asociacijos narės - kurioms pasiekiamos savarankiško mokymosi veiklos, viena iš jų sukurti ir pateikti AŠI ir MAIK katalogai. Moterys turės galimybę savo iniciatyva, pildyti šiuos katalogus, o pats papildymo principas būtų: užpildyti puslapyje pateiktą šabloną, su individualiai rasta kursais ar Atviruoju švietimo ištekliu 2 lentelė:

2 lentelė. Katalogų papildymo šablonas

Vardas (privalomas laukelis)	
El. Paštas (jei norima gauti atsakymą)	
Jūsų siūlomi MAIK katalogų papildymai	
Kataloguose esamų kursų vertinimas, Jūsų atsiliepinimas	
Jūsų pasiūlymai katalogų tobulinimui (dizainas, struktūra ir pan.)	

Užpildžius tokį šabloną, jis automatiškai siunčiamas informacijos (generavimo) administratoriui, kuris atrenka ir patvirtina visą į katalogus pateiktą informaciją ir/ar medžiagą.

- Mentorai – į sukurtus kursus galima paskirti už jų atsakingą asmenį, kuris dalyvaus moterų mokymesi.

- Informacijos administratorius – toks žmogus, kuris atrenka visą mokymosi tikslams reikalingą medžiagą ir pateikia ją sistemos administratoriui (-iams), kad ją įkeltų į katalogus.
- Sistemos administratorius – tvarko visą Verslo moterų asociacijos tinklalapį. Į sistemą įkelia paruoštus katalogus ir užtikrina jų atnaujinimą ir redagavimą.

Pačiame VMAS tinklapyje pateikiamas meniu:

- *APIE VMA(VMAS)* – pateikiama informacija: istorija, vadovai, įstatai;
- *NARYSTĖ* – Kodėl verta? Kaip tapti nariu? VMA (VMAS) nariai;
- *RENGINIAI* – šioje dalyje pateikiama Informacija dėl dalyvavo renginiuose ir publikuojami jau įvykę renginiai;
- *NAUJIENOS* – įvykiai kurie svarbūs asociacijai, jų aprašai;
- *VMA (VMAS) AKADEMIJA* – mentorių sąrašas;
- *KONTAKTAI* – pateikiami asociacijos rekvizitai, ir klausimų pateikimo forma kur prašoma nurodyti vardą, el. paštą, temą ir parašyti žinutę. Taip pat nurodytas asociacijos el. paštas, kuriuo suteikiama informacija.

VMAS tinklapyje numatoma talpinti skiltis skirtas savarankiškam mokymuisi t.y. konsultacijoms-mokymuisi.

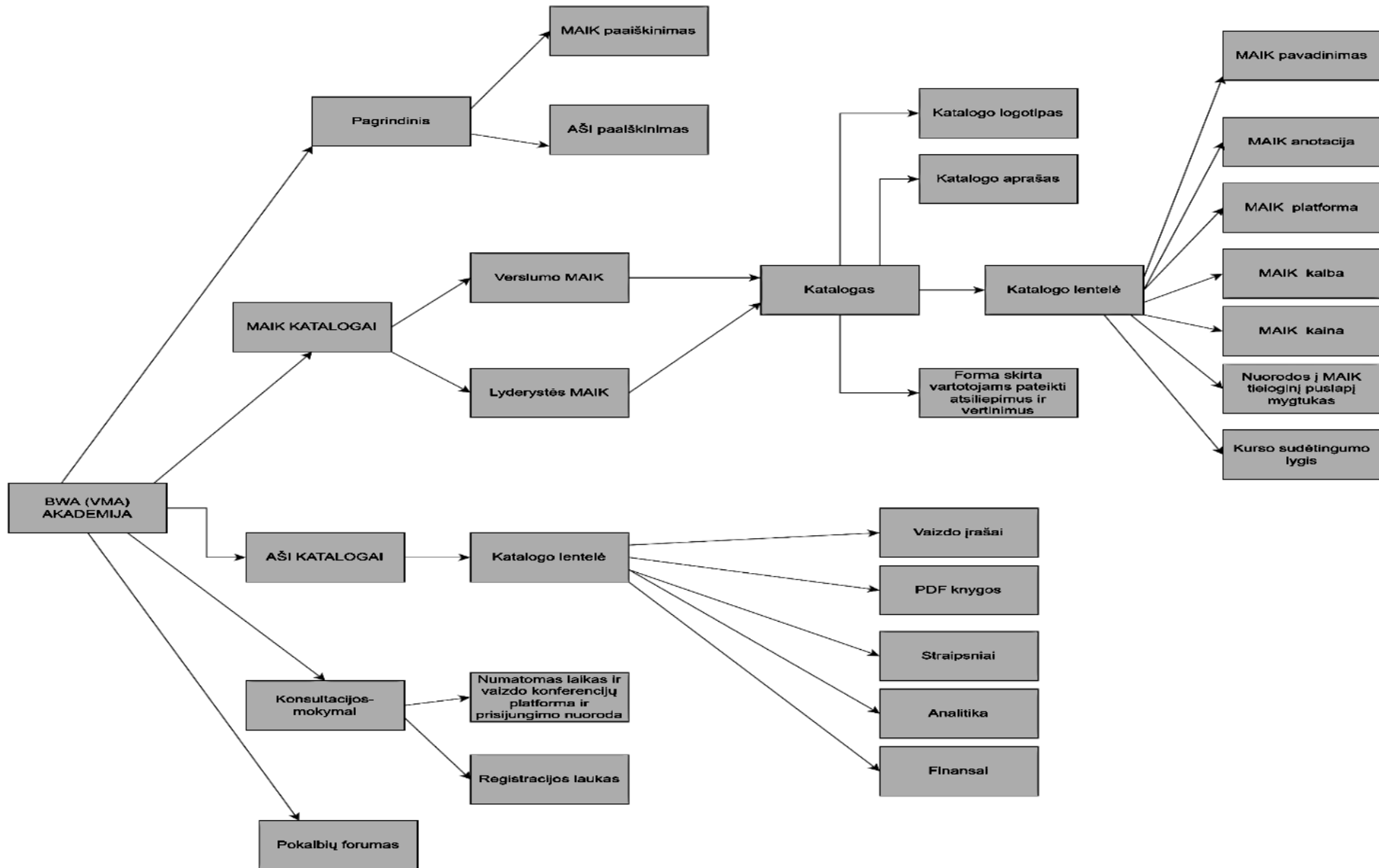
Virtualus katalogas – tai verslumo ir lyderystės įgūdžiams, kompetencijoms ugdyti skirtas katalogas kuriame talpinama informacija apie vykstančius ar apie būsimus MAIK. Prie aktyvių nuorodų bus nurodoma ar kursas mokamas, ar gaunamas sertifikatas, kurso kaina, mokymosi pradžia ir pabaiga, aiški trukmė savaitėmis ir kiek valandų skirta savaitėje, trumpai aprašytas kursas, kokioje MAIK platformoje jis patalpintas. Po katalogu pateikta forma (žr. 2 lentelė) skirta narėms kuriose jos galės pateikti savo vertinimus, atsiliepimus ar kt. komentarus. AŠI kataloguose bus pateikiamos aktyvios nuorodos į straipsnius, vaizdo įrašus, e. knygas ir pan. prie šių katalogų taip pat bus pateikta forma katalogo papildymui (žr. 17 pav.).

Siekiant, kad moterys taupydamos savo laiką, skirtą kompetencijų kėlimui galimybių paieškoms, pagal pageidaujimą temą rastų konkrečius kursus su visa informacija. Vartotojos iš karto matys visus joms reikalingus aspektus, bus saugu, kad pateiktos nuorodos, tai egzistuojantys mokymai.

Visos prisiregistravusios narės, turės galimybę atverti katalogo skiltį, o išsirinkus sudominusius kursus, tiesiog paspausti ant tiesioginės jų nuorodos, dėl išsamesnės informacijos ir/ar kursų registracijos. Vartotojo katalogo naudojimas (žr. 16 pav.).

Konsultacijos-mokymai skiltyje narėms nurodoma vaizdo konferencijų nuoroda skirta nuotoliniams susitikimams, pateikiamas susitikimų laikas, žemiau pateikta registracijos forma (žr. 19 pav.).

Projektuojamas pokalbių forumas, kuriame asociacijos narės galėtų diskutuoti ir dalintis reikalinga informacija. Naudotis pokalbių forumu galima svečio režimu arba prisiregistravus ir sukūrus asmeninę paskyrą.

16 pav. Katalogo naudojimas iš vartotojo perspektyvos

REGISTRACIJA į konsultacijas ir mokymus

Vardas *

el. paštas *

Patvirtinti

17 pav. Registracijos į konsultacijas-mokymus šablonas

Vartotojo veiklos specifikacija (žr. 3 lent.):

3 lentelė. Virtualaus katalogo naudojimas

Veikla	Virtualaus katalogo naudojimas
Tikslas	Rasti dominantį kursą
Dalyviai	Vartotojas
Nefunkcinis reikalavimas	Paprastas ir suprantamas naudojimasis katalogu
Po- sąlyga	Prieš užtikrintą rezultatą, vartotojas gali vėl grįžti prie bendros informacijos ir pasirinkti katalogo peržiūrą, rasti daugiau parinkčių.
Sąlyga	Katalogo peržiūra, nukreipimas į tiesioginį kurso puslapį (daugiau informacijos ar registracijai)
Scenarijus	Vartotojui suteikta galimybė bendros BWA narėms skirtos informacijos naudojimui nekuriant paskyros atidaryti Virtualų katalogą. Pasirinkti dominančią temą (verslumas arba lyderystė), prie pasirinkto kurso (prie jo pateikiama pirminė informacija) paspausti aktyvią nuorodą ir patekti į jo teikėjo tiesioginę nuorodą kur galima atlikti registraciją arba gauti detalesnę informaciją.

Norint, kad visa virtualaus katalogo sistema tenkintų vartotojų reikalavimus ir poreikius, pateiktos rekomendacijos:

1. verslo moterų asociacijos interneto svetainės administratoriui patalpinti į svetainę jau paruoštą katalogą (kurį sudaro informacijos administratorius), nuolat jį atnaujinti, papildyti, redaguoti;
2. sistemų administratoriui užtikrinti katalogo vizualinę kokybę, pagal numatytus reikalavimus;
3. garantuoti paprastą naudojimą;
4. informacijos administratoriui užtikrinti tinkamos medžiagos talpinimą į katalogus, įvertinti siūlomus papildinius (nuorodas) ir stebėti pokyčius MAIK platformose ir atrinkti neaktyvias AŠI nuorodas.

4.3. Bendravimas ir bendradarbiavimas VMAS akademija

Savarankiškam mokymuisi labai svarbu yra bendravimas ir bendradarbiavimas, kuris gali vykti tarp:

- asociacijos narių ir informacijos administratoriaus, su tikslu papildyti katalogus;
- besimokančiųjų ir mentorių, kurių konsultacijos-mokymai bus vykdomi. Spręsti iškilusius klausimus, atlikti numatytas užduotis ir pan.;
- narių tarpusavio bendradarbiavimas ir bendradarbiavimas mokymosi tikslais.

Bendravimui ir bendradarbiavimui skirtos priemonės:

- elektroninis paštas;
- pokalbių forumai;
- *Zoom* platforma vaizdo pokalbiams.

Norint palaikyti ryšį tarp visų dalyvių reikia pasirinkti tam tinkamas priemones. Bendravimui naudoti el. pašta – patogu, kuomet klausimai ar kita reikalinga informacija nėra labai skubūs. Virtualioje mokymosi aplinkoje sukurtas diskusijų forumas, kuriame narės galėtų aptarti įvykusias konsultacijas ir bendrauti mokymosi tikslais. Vaizdo konferencijoms pasirinkta *Zoom* programa, nes jos nemokamos versijos užteks poreikiams užtikrinti. Nemokamoje versijoje gali dalyvauti iki 100 dalyvių, susitikimui skirtas 40 minučių limitas, bei nelimituotos vaizdo konferencijos *vienas su vienu* (angl. *one-on-one meetings*). Bendradarbiavimui taip pat galima naudoti visas priemones pateiktas aukščiau. El. paštu galima susisiekti su informacijos administratoriumi ar mentoriumi norint prisidėti prie mokomosios medžiagos tobulinimo, papildymo, redagavimo. BWA akademijoje pateikti šablonai (žr. 19 pav.), kuriuos užpildžius ar pateikus aktyvias nuorodas yra galimybė prisidėti prie virtualių katalogų pildymo. Gavęs užklausą informacijos administratorius įvertina medžiagos naudingumą ir jei ji atitinka kriterijus, patalpina ją į MAIK ar AŠI katalogus, skirtus bendram narių naudojimui. Vaizdo konferenciją „vienas su vienu“ galima puikiai išnaudoti kuriant kursus su kompetentingu mentoriumi ar VMAS nare. Bendravimo ir bendradarbiavimo priemonių palyginimas pagal kriterijus (žr. 4 lentelė):

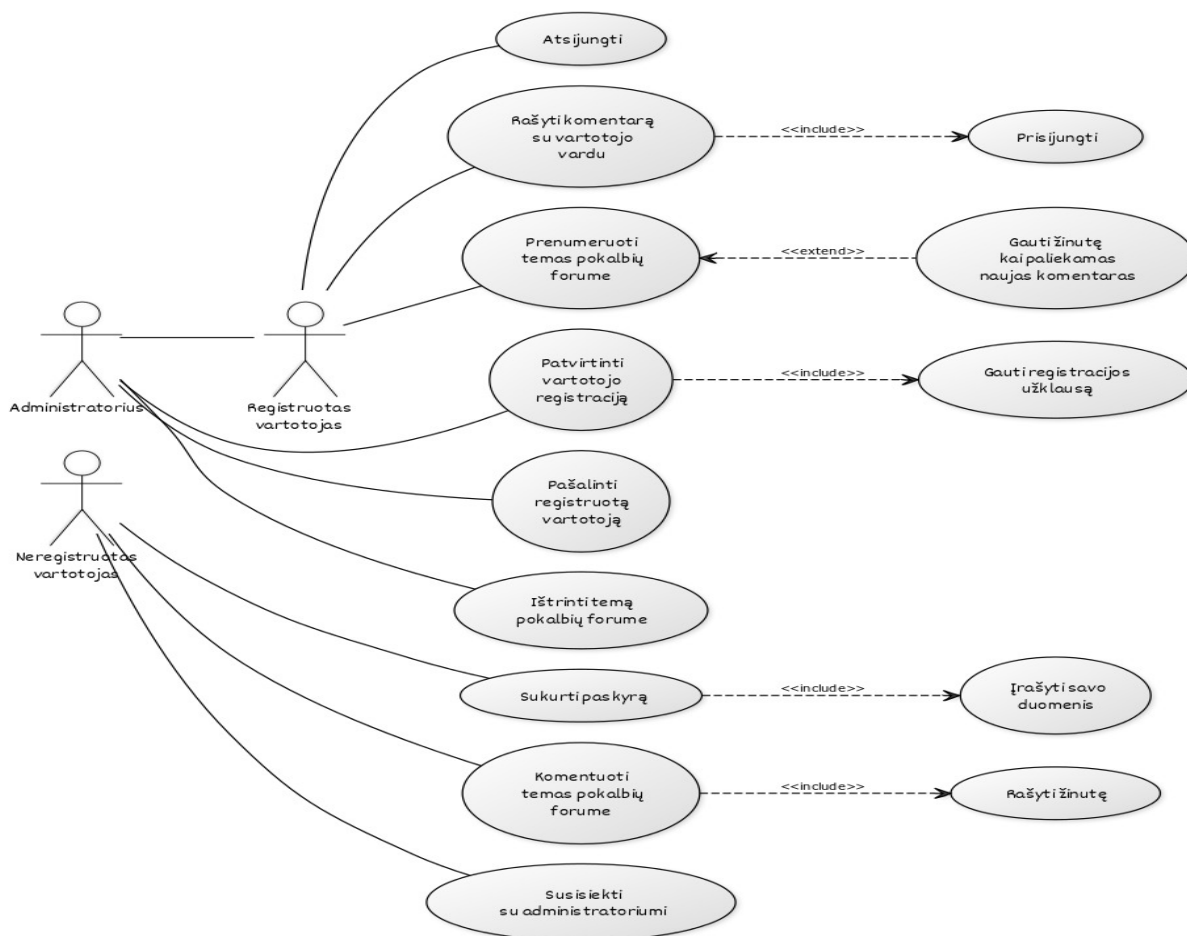
4 lentelė. Bendravimo ir bendradarbiavimo kriterijai pagal priemonę

Priemonė	El. paštas	bwa.lt tinklalapio VMA (pokalbių forumai)	ZOOM vaizdo konferencija
Kriterijai			
Matyti kitų dalyvių prisijungimo statusą	Nėra galimybės	Galimybė yra	Prisijungus matome ar kiti dalyviai prisijungę
Laikas	Gali užtrukti	Gali užtrukti	Gyvas bendravimas
Vieta	Neturi jokios įtakos	Neturi jokios įtakos	Iš dalies turi įtakos
Paprastumas naudojant priemonę	Parasta	Paprasta	Paprasta
Galimybė bendrauti su kitais dalyviais	Yra	Yra	Yra
Galimybė bendradarbiauti su kitais dalyviais	Yra	Yra	Yra

Apžvelgus bendravimui ir bendradarbiavimui skirtas priemones BWA akademijos naudojimui, galima daryti išvada, kad naudotojams svarbu bendravimas sinchroniniu ir asinchroniniu būdais. Asinchroniniam bendravimui pasirinkta el. paštas, pokalbių forumai ir sistemoje esantys šablonai, kurie padės sistemos naudotojams prisijungti prie informacijos ir dizaino tobulinimo, redagavimo ir papildymo. Sinchroniniam bendravimui pasirinkta *Zoom* vaizdo konferencijų priemonė, kuri leidžia naudoti vaizdą, garsą taip pat suteikia galimybę dalintis kompiuterio ekranu ir siųsti failus realiu laiku, svarbu, kad galima daryti konsultacijų-mokymų įrašus ir jais dalintis su kitomis BWA narėmis.

4.4. Pokalbių forumo panaudojimo atvejo modelis

Apžvelgus ir išanalizavus virtualias mokymosi aplinkas išsiaiškinta, kad mokymesi labai svarbu bendravimas ir bendradarbiavimas. Konsultacijų-mokymosi veikloje reikalinga vaizdo konferencijų platforma, kurioje galėtų vykti sinchroninis bendravimas, o jo metu padaryti vaizdo įrašai leistų dalyviams, kurie dėl tam tikrų priežasčių negalėjo dalyvauti tiesioginėje (angl. live) transliacijoje peržiūrėti reikalingą informaciją. Vaizdo konferencijoms parinkta *Zoom* platforma, kuri leidžia daryti įrašus, juos saugoti ir jais dalintis. *Zoom* platforma bendravimui leidžia naudotis pokalbių langu, dalintis ekranu, naudoti *balta lentą*. Asinchroniniam bendravimui naudinga priemonė pokalbių forumai, kuriuose galima diskutuoti, dalintis informacija ir po tiesioginių susitikimų.

CREATED WITH YUML

18 pav. Panaudojimo atvejo modelis

Analizuojant VMA panaudojimo modelį, galima daryti išvadą, kad kiekvienas aplinkos dalyvis turi atitinkamas funkcijas, kurias apibrėžia jų poreikiai.

Dalyvių funkcijos (žr.: 18 pav.):

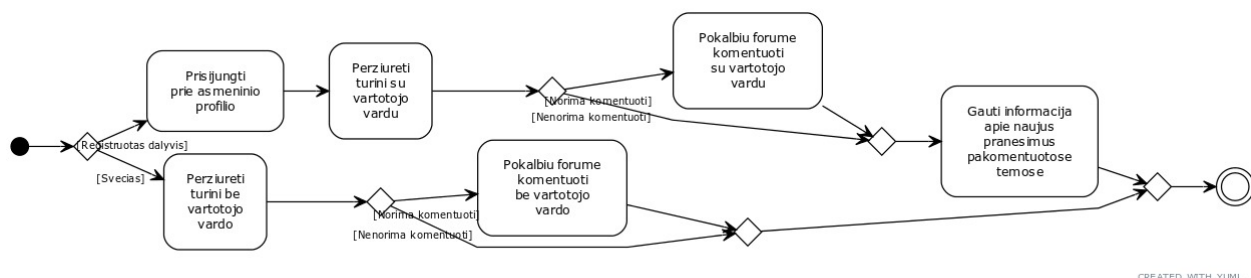
- Administratorius priregistruoja kitus dalyvius prie sistemos, tvarko asmenines naudotojų paskyras. Įkelia parengtus katalogus, atlieka VMA kontrolę, tvarko sistemos parametrų nustatymus.
- Mentorius (informacijos administratorius) gali prisijungti prie sistemos, taip pat turi galimybę bendrauti ir bendradarbiauti su mokiniais ir administratoriumi.
- Vartotojas (besimokantysis) turi galimybę prisijungti prie sistemos, bendrauti ir bendradarbiauti su kuratoriumi (dėstytoju, mokytoju, mentoriumi), atlikti pateiktas užduotis.

1.1. Veiklos diagramos specifikacija (žr. 5 lent.):

5 lentelė. Panaudojimo atvejo „Naudotis pokalbių forumu su vartotojo vardu“ specifikacija

Veikla	VMA panaudojimo modelis
PA	Naudotis pokalbių forumu su vartotojo vardu
Tikslas	Žiūrėti pokalbių forumo turinį, rašyti komentarus su vartotojo vardu
Dalyviai	Registruotas naudotojas
Nefunkcinis reikalavimas	Lengvai surandama dominanti tema
Sužadinimo sąlyga	Atverti pokalbių forumą
Sąlyga	Norint naudotis pokalbių forumu su vartotojo vardu, būtina prisijungti prie paskyros
Po - sąlyga	Dalyvis yra prisijungęs prie forumo ir naudojasi forumu su vartotojo vardu
Scenarijus	Spausti mygtuką prisijungti; Rodyti prisijungimo formą; Įvesti prisijungimo duomenis t. y. prisijungimo vardas ar el. pašto adresas ir slaptažodis, spausti mygtuką prisijungti; Žiūrėti pokalbių forumo turinį su vartotojo vardu; Jei norima, rašyti komentarus pokalbių forume su vartotojo vardu; Jei nenorima, nerašyti komentarų pokalbių forume; Gauti pranešimus apie naujus komentarus pokalbių forume; Pabaiga.
Alternatyvus scenarijus	Įvykus klaidai, negalite prisijungti prie pokalbių forumo rodoma klaida. Prisijungti su registracija, jei slaptažodis pamirštas, el. paštu gauti pranešimą su slaptažodžio atkūrimo instrukcija arba sukurti naują vartotojo paskyrą.

Veiklos diagramoje nurodyta, kokias veiklas pokalbių forume gali atlikti registruotas ir neregistruotas naudotojas (žr. 19 pav.):

19 pav. Veiklos diagrama

Aukščiau pateiktoje veiklos diagramoje aprašytas naudotojo prisijungimas prie pokalbių forumo ir jo naudojimas prisijungus prie pokalbių forumo su vartotojo vardu. Startas – prisijungimas su registracija. Atveriamas asmeninis profilis, paspaudus mygtuką prisijungiama prie pokalbių forumo ir sėkmingai juo naudotis. Prisijungus be registracijos yra galimybė peržiūrėti pokalbių forumo turinį, jį pildyti svečio režime (t. y. be vartotojo vardo), norint dalyvauti pokalbių forume su vartotojo vardu reikia atverti registracijos puslapį, prisiregistruoti, paspausti prisijungimo prie veiklų mygtuką ir naudotis pokalbių forumu.

Apžvelgus pokalbių forumo panaudojimo atvejo modelį galima daryti išvadą, kad kiekvienas pokalbių forumo dalyvis turi tam tikras funkcijas, kurias apibrėžia jų poreikius. Administratorius gali patvirtinti vartotojų registracijas, pašalinti sukurtas naudotojų paskyras taip pat tik vienas iš visų dalyvių mato užpildytas kitų vartotojų šablonų formas. Registruotas vartotojas pokalbių forume gali prisijungti ir atsijungti prie asmeninės paskyros, kurti temas ir rašyti komentarus esamose temose su vartotojo vardu, pildyti šablonus skirtus sistemos ar informacijos tobulinimui taip pat prenumeruoti norimas temas ir gauti pranešimus, kuomet kitas dalyvis paliks naują komentarą. Neregistruotas vartotojas gali užsiregistruoti prie pokalbių forumo ir gauti vartotojo vardą, komentuoti pokalbių forumo temose svečio vardu, pildyti sistemoje esančius forumus.

4.5. Turinio valdymo sistema

VMAS akademijos sistemai (t. y. sistemos įskiepiui) kurti pasirinktas *WordPress* (laisvai platinamo turinio valdymo įranga, toliau - *WP*) įrankis. Sistema skirta *Verslo moterų asociacijos* akademijos narių naudojimui. Kuriant VMAS mokymosi aplinką ne visi siūlomi *WP* šablonai tinkami, dėl šios priežasties reikalingus elementus galima pridėti *HTML* (angl. *hyper text markup language*), *CSS* (angl. *cascading style sheets*) (skirta nuskaityti aprašyto dokumento vaizdavimą), *JavaScript* (objektiškai orientuota *skript*ų programavimo kalba) kalbomis (žr. 20 pav.):

```

1 <!DOCTYPE html>
2 <html lang="lt">
3 <head>
4 <title>MAIK katalogas</title>
5 <meta charset="UTF-8">
6 <meta name="description" content=" moterų lyderystės ir verslumų ugdymas">
7 <link rel="stylesheet" type="text/css" href="main.css">
8 <style>
9   table, th, td {
10    border: 1px solid black;
11   }
12 </style>
13 </head>
14
15 <body>
16 <h1>Verslumo MAIK</h1>
17 <hr>
18 <table class="styled-table">
19 <thead>
20 <tr>
21 <th style="min-width: 300px;">Pavadinimas</th>
22 <th style="min-width: 350px;">Kurso anotacija</th>
23 <th>Platforma</th>
24 <th>Kalba</th>
25 <th>Kaina</th>
26 <th>Pažymėjimas</th>
27 <th>Nuoroda į kurso teikėjo platformą</th>
28 <th>Pradžios data</th>
29 <th>Kurso trukmė</th>
30 <th>Sudėtingumas</th>
31 </tr>
32 </thead>
33
34 <tbody>
35 <!-- Row start -->
36 <tr>

```

```

1 @import url("http://cdn.datatables.net/1.11.3/css/jquery.dataTables.min.css");
2
3 .read-more-link,
4 .read-less-link,
5 table {
6   background: #009879;
7   text-decoration: none;
8   margin-left: 5px;
9   white-space: nowrap;
10  padding: 5px 15px;
11  color: #fff;
12  border-top-right-radius: 10px;
13  border-bottom-left-radius: 10px;
14 }
15
16 .read-more-link:hover,
17 .read-less-link:hover {
18   color: #40bba3;
19 }
20
21 @media screen and (min-width: 320px) {
22   h1 {
23     margin: 0;
24     padding-top: 25px;
25     padding-bottom: 25px;
26     padding-left: 80px;
27     font-size: 30px;
28     font-weight: bold;
29     background-size: 100%;
30     text-align: center;
31   }
32   .a.button {
33     -webkit-appearance: button;
34     -moz-appearance: button;
35     appearance: button;
36     text-decoration: none;
37     color: initial;
38   }

```

20 pav. HTML ir CSS rašyti kodai BWA akademijos katalogams

Atsiūsti WP įskiepiai (angl. *plugins*), kurių pagalba sukurtas pokalbių forumas, registracija ir šablonai (t. y. konsultacijoms ir katalogų pildymui). Pokalbių forumui sukurti naudotas *Asgaros Forum* papildinys yra lengvai naudojamas ir turi visas reikalingas savybes pokalbių forumo naudojimui. Papildomai įdiegtas *Loco Translate* papildinys, su kuriuo pokalbių forumas išverstas į lietuvių kalbą. *Fluent Forms* įskiepis skirtas šablonų kūrimui, lengvas reikiamų formų kūrimas, jų talpinimas ir užklausų valdymas. *Check and Log email* skirtas el. laiško išsiuntimo testavimui po registracijos atlikimo.

Galima daryti išvadą, kad naudojant *WordPress* turinio valdymo sistemą galima naudoti ne tik pateiktus turiniui talpinti skirtus blokus, bet ir papildyti juos HTML ir CSS kalbomis, norint suteikti dizaino išskirtinumą ar norimą informacijos talpinimo formą. Naudojant *WP* galima atsisiūsti ir įdiegti įvairius papildinius, kurie suteiks platesnio naudojimo galimybes įvairių formų ar forumų pildymui.

4.6. Skyriaus išvados

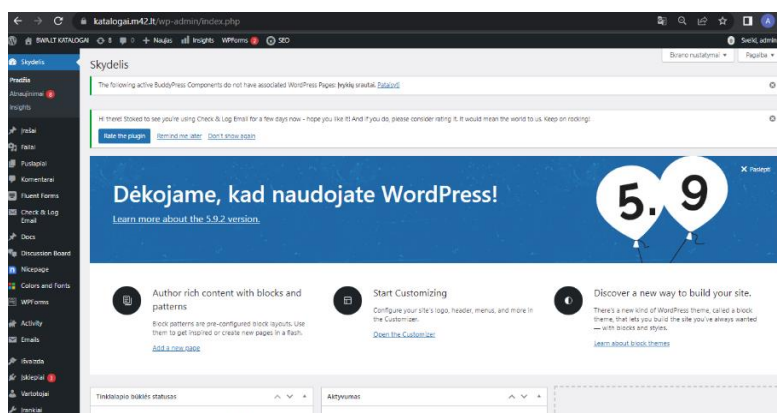
1. Išanalizavus funkcinius ir nefunkcinius reikalavimus VMAS sistemos įskiepiui, *BWA akademijos sistemai*. Pagrindiniai funkciniai reikalavimai: administratorius atsakingas už visos medžiagos talpinimą, naudotojai gali lengvai susisiekti su administratoriumi sistemoje įdiegtais šablonais. Pagrindiniai nefunkciniai reikalavimai: interneto ryšys, kompiuteris (planšetinis kompiuteris ar telefonas), lengvas ir suprantamas sistemos naudojimas, paprasta registracija prie pokalbių forumo.
2. Suprojektavus BWA virtualią mokymosi aplinką, galima daryti išvadą, kad norint patenkinti vartotojų poreikius ir reikalavimus svarbu, kad administratorius nuolat atnaujintų bei papildytų kuriamus MAIK ir AŠI katalogus. Pagal naudotojų poreikį administratorius turi galimybę šiek tiek ar iš esmės keisti katalogų dizainą, taip užtikrindamas vartotojams paprastą sistemos naudojimą. Administratoriui svarbu tinkams medžiagos reikalingumo ir naudingumo vertinimas atnaujinti informaciją esančią kataloguose.

3. Pasirinktos sinchroniniam ir asinchroniniam bendravimui ir bendradarbiavimui naudotinos priemonės. Asinchroniniam bendravimui: el. paštas, pokalbių forumai ir sistemoje esantys šablonai. Sinchroniniam bendravimui pasirinkta *Zoom* vaizdo konferencijų programa, kuri yra plataus ir patogaus naudojimo kurioje leidžiama matyti vaizdą, girdėti garsą bei dalintis kompiuterio ekranu ir siųsti failus.
4. Pateikus ir išanalizavus panaudojimo atvejo modelį, kuris aprašo pokalbių forumo naudojimą galima daryti išvadą, kad kiekvienas dalyvis gali atlikti tam tikras funkcijas, kurios apibrėžia jo poreikius. Neregistruoti vartotojai gali pildyti sistemoje pateiktus šablonus, skirtus katalogų informacijos ir dizaino tobulinimui. Galimybė rašyti komentarus pokalbių forume svečio režimu, užsiregistruoti ir gauti vartotojo vardą. Registruotas vartotojas sukuria vartotojo vardą kuris nurodomas prie jo rašomų komentarų, gali prisijungti ir atsijungti prie asmeninės paskyros taip pat gauna pranešimus, kuomet jo komentuojoje temoje paliekama nauja žinutė, gali trinti savo žinutes ar sukurtas temas. Pildyti sistemoje pateiktus šablonus skirtus sistemos informacijos ir dizaino tobulinimui. Administratorius patvirtina dalyvių registraciją, gali šalinti sukurtas paskyras, redaguoti temas, trinti kitų dalyvių paliktas žinutes. Užpildytus šablonus mato tik administratorius, kitiems dalyviams užpildyti šablonai matomi nėra.
5. Sistemai sukurti pasirinktas *WordPress* turinio valdymo sistemos įrankis. Atsiųsti ir įdiegti įvairūs papildiniai, kurie leidžia kurti BWA sistemoje šablonus, kad naudotojams būtų paprasta juos užpildyt ir vienu mygtuko paspaudimų siųsti administratoriui. Dizaino kūrimui sistemoje papildomai naudota HTML, CSS ir *JavaScript* programavimo kalbos, kurios suteikia informacijos pateikime vizualų vientisumą ir dalinio informacijos talpinimo galimybes (pvz.: plačiau ir mažiau funkcija).

5. Virtualaus katalogo sistemos realizacija

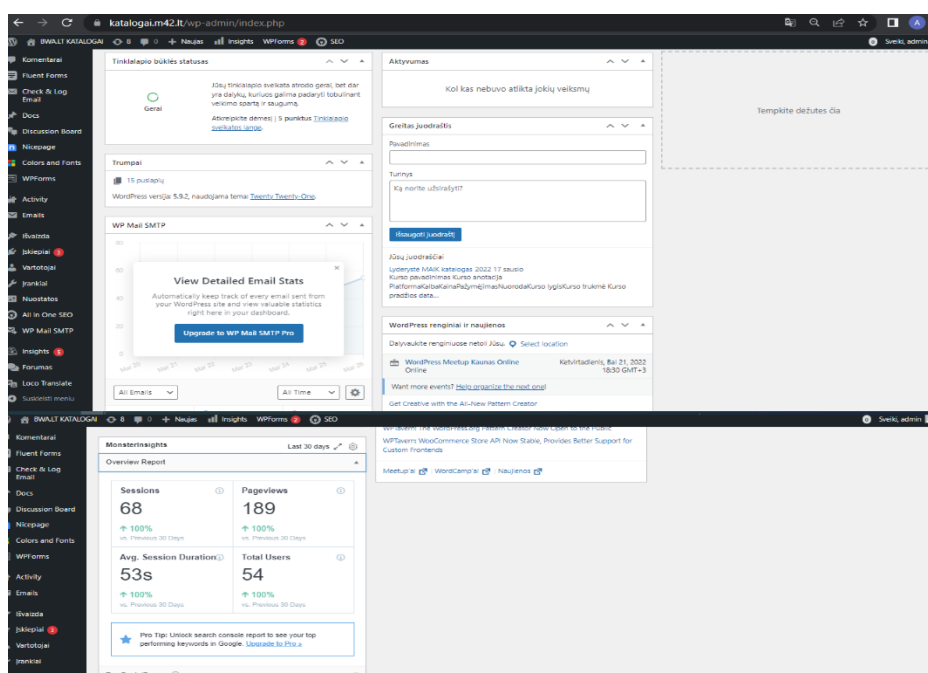
5.1. MAIK ir AŠI katalogų sistema per WP įrankį

VMAS akademijos narių naudojimui sukurtoje sistemoje naudotas WP įrankis. Administratoriui prisijungus prie sistemos matoma informacija (žr. 21 pav.):

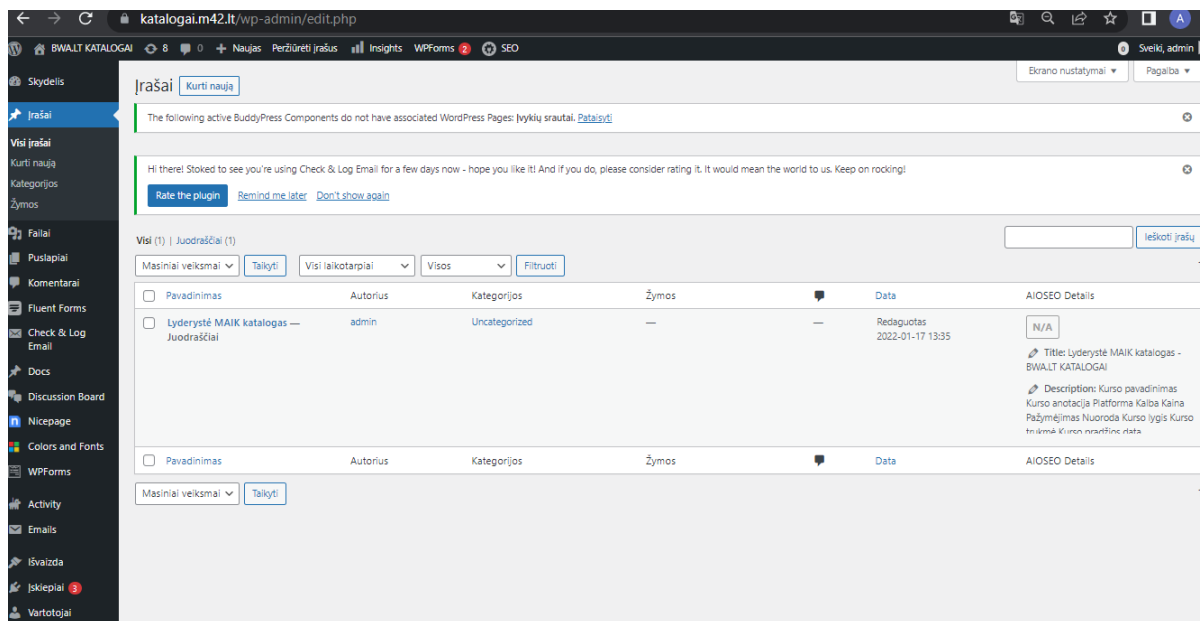
21 pav. WordPress sistema matoma administratoriui prisijungus prie paskyros

Prisijungus prie WP įrankio kairėje pusėje pateikiamas pagrindinis meniu laukas. Pirmoje meniu navigacijos vietoje yra *Skydelis* (angl. *Panel*), kuris išskaidytas į *Pradžia*, *Atnaujinimai* ir *Išvalgos* dalis. Šis skyrius leidžia matyti trumpą informaciją: kokia versija naudojama sistemai, žemiau pateikta (žr. 22 pav.) koks yra tinklapio būklės statusas šioje skiltyje pateikiamos tinklapio tobulinimo rekomendacijos. Matomas tinklapio aktyvumas, trumpas aprašymas, kokios apimties (t. y. puslapių) sudaryta pati sukurta sistema (15 puslapių), kokia versija ir tema naudojama. Pateikiamas greitas juodraštis, skirtas pavadinimui ir turiniui, jei kyla minčių tobulinimui, galima jas užrašyti į juodraštį ir taip turėti viską vienoje vietoje. Įdiegus *MonsterInsights* analitikos papildinį pateikiamas trumpas paskutinių 30 dienų puslapio lankymas, kiek naudotojų buvo prisijungę, kiek įvyko puslapio peržiūrų, prisijungimo sesijos vidutinė trukmė ir visi naudotojai. Įdiegus *WP MAIL SMTP* papildinį galime matyti kiek registracijos laiškų yra išsiųsta iš sistemos.

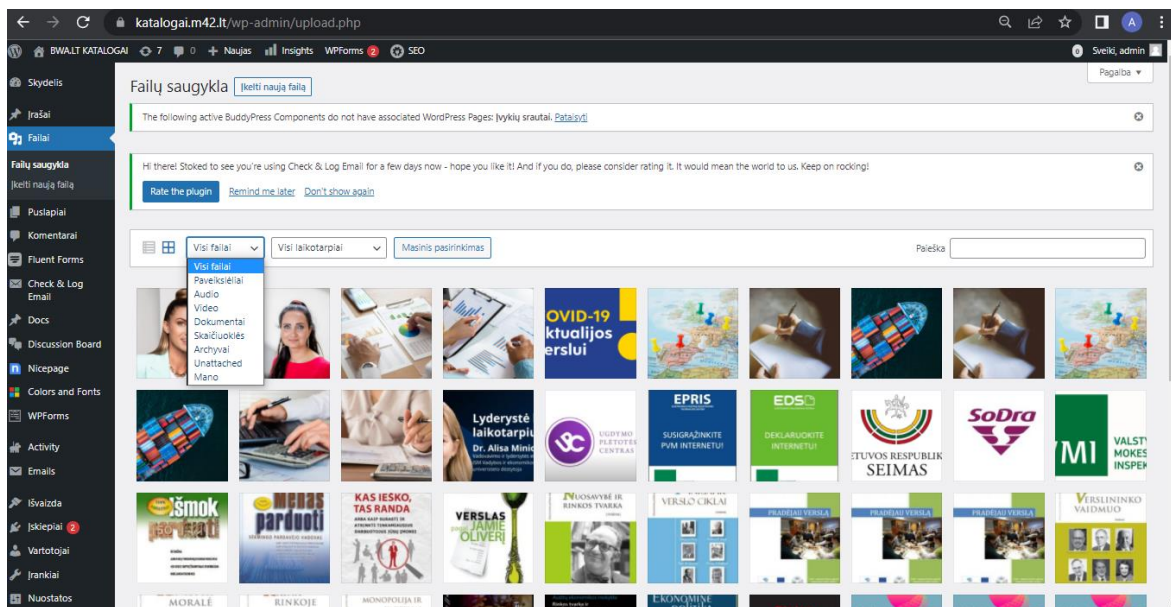
22 pav. Administratoriui matoma pagrindinė puslapio informacija

Toliau meniu pateikiama skiltis *Įrašai* (angl. *post*), kuri turi šias dalis: *Visi įrašai*, *Kurti naują*, *Kategorijos* ir *Žymos* (žr. 23 pav.). Įrašai naudojami straipsnių ar naujienų rašymui, tam galima pridėti žymas ar kurti kategorijas.

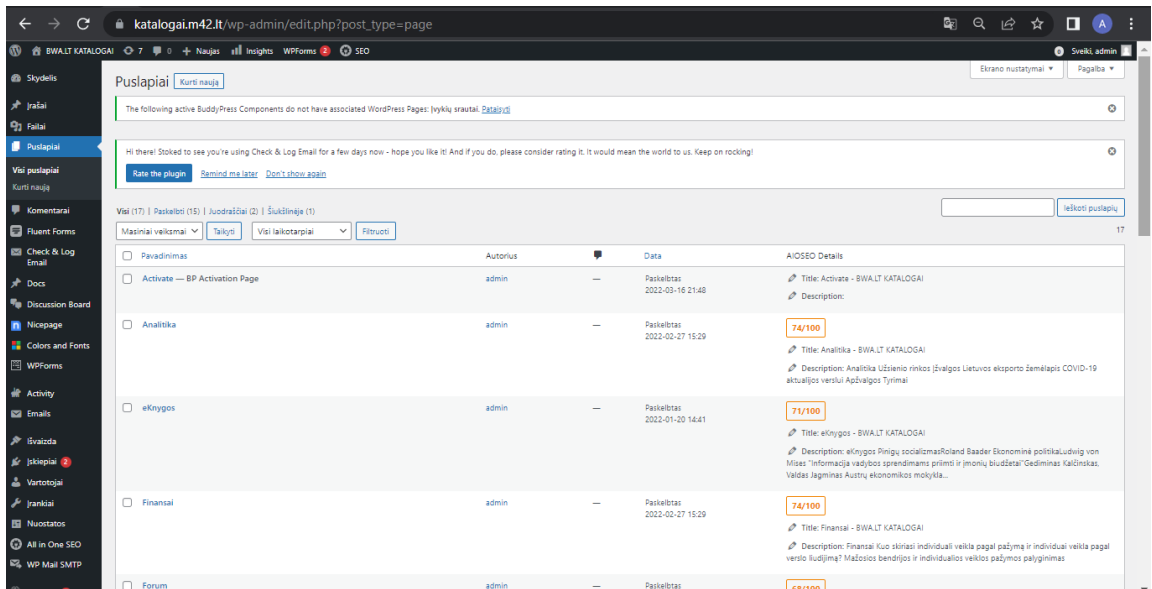
23 pav. WordPress įrašų skiltis

Dalyje *Failai* (angl. *Files*) matome visus į sistemą įkeltus ir naudojamus failus (Failų saugykla), kurie gali būti skirtingų formatų paveikslėliai, garso ir vaizdo įrašai, įvairūs dokumentai, skaičiuoklės, archyvai ir pan. (žr. 24 psl.):

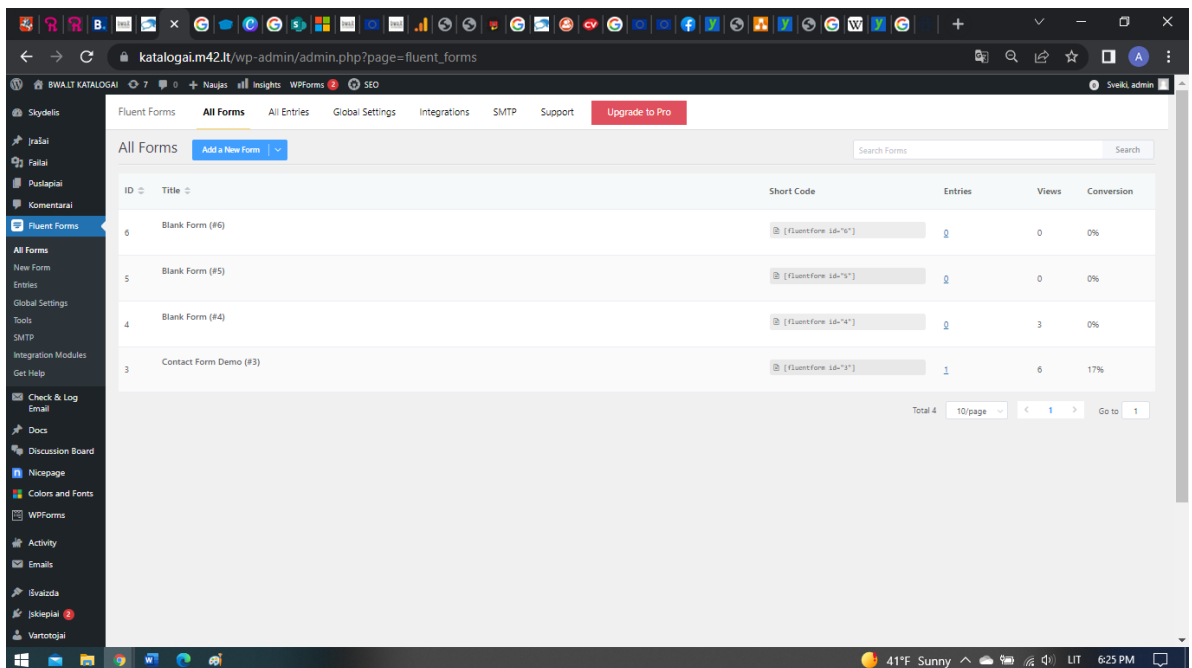
24 pav. WordPress failai

Puslapiai (angl. *Page*) skyriuje patalpinti visi sistemoje esantys puslapiai, kurie naudojami papildomai informacijai (pvz.: eKygos, finansai, analitika ir pan.) talpinti struktūriškai (žr. 25 pav.):

25 pav. WordPress puslapiai

Komentarai (angl. *comments*) dalyje rodomi vartotojų komentarai, jei jie yra įgalinti administratoriaus. Žemiau pateikiami atsiųsti, įdiegti ir naudojami papildiniai, vienas jų *Fluent Forms* (žr. 26 pav.), kuris naudojamas sistemos šablonų kūrimui ir talpinimui. Administratorius vienintelis dalyvis, kuris mato naudotojų užpildytas formas skiltyje *All Entries*. Galima sukurtas formas talpinti norimoje vietoje sistemoje, taip pat esant poreikiui kurti naujas formas skirtas kitų naudotojų pildymui.

26 pav. *Fluent Forms* papildinys

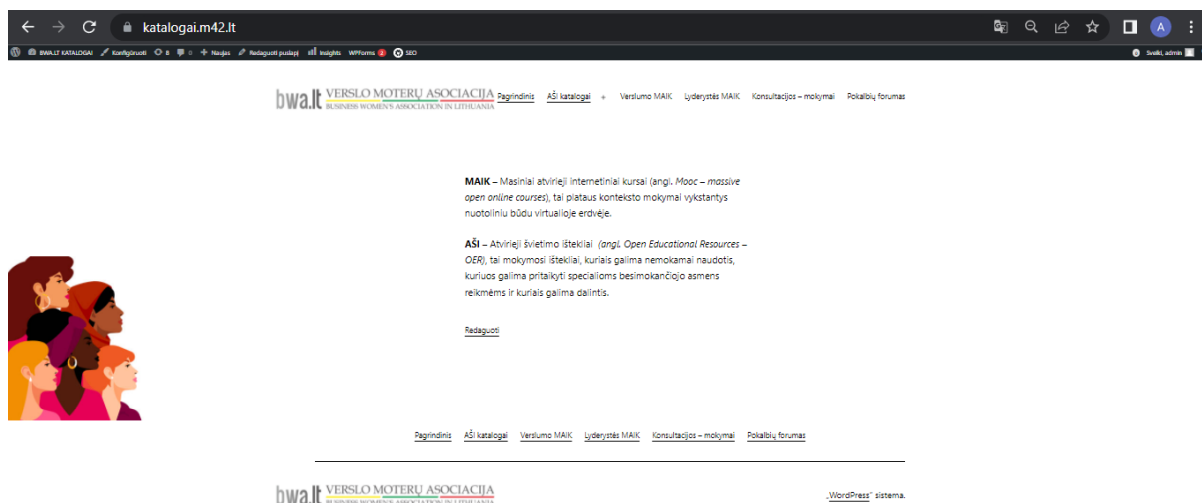
Toliau pateikiama išskaidyti ir kiti įdiegti papildiniai: *Check & Log Email*, šis papildinys skirtas el. laiško išsiuntimui su patvirtinimu registracijos metu; *Docs* papildinys skirtas diskusijų forumui; *Nicepage* papildinys naudojamas sukurtą svetainę pritaikyti mobiliesiems įrenginiams; *Iškiepiai* (angl. *plugins*) dalyje matomi įdiegti įskiepai, galima įdiegti naujus įskiepius ir įskiepių failų tvarkymas; *Users* skirta tvarkyti registracijas, pagal poreikį nustatyti profilio laukelius, rankiniu

būdu sukurti paskyrą vartotojui, vartotojus skirstyti į atskiras grupes ir pan.; *All in One SEO* labai naudingas įskiepis puslapio analitikai stebėti.

Apžvelgus *WP* įrankį iš administratoriaus perspektyvos galima daryti išvadą, kad valdymas yra nesudėtingas. Atsiųsti ir įdiegti įvairūs papildiniai suteikia administratoriui plačias galimybes sukurti ir įdiegti į sistemą reikalingus elementus, kurie palengvintų kitų vartotojų komunikaciją su administratoriumi ar tarpusavyje su kitais sistemos naudotojais.

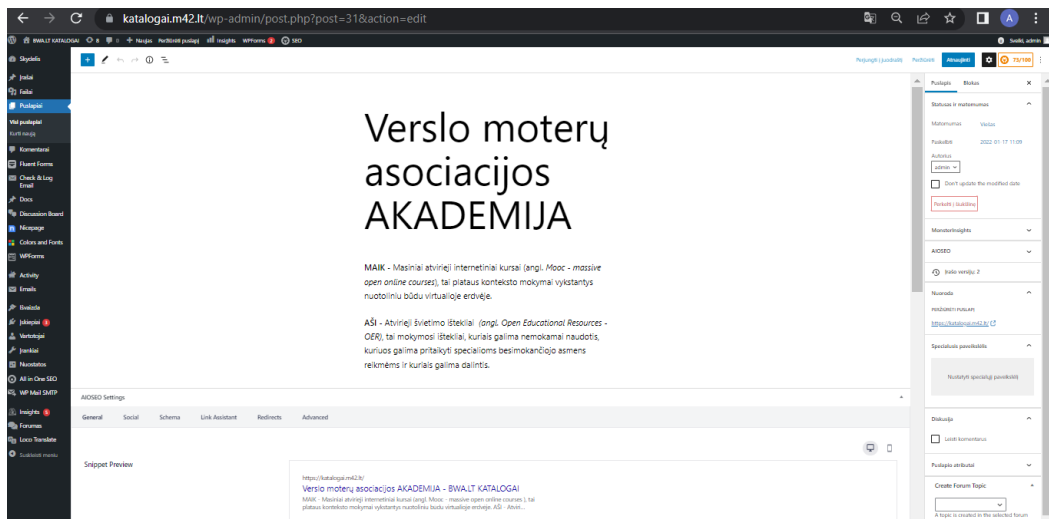
5.2. MAIK ir AŠI katalogai iš administratoriaus perspektyvos

Pagrindinis puslapis (žr. 27 pav.) sukurtas naudojantis *WP* šablonu, įkeltas pasirinktas paveikslėlis, taip pat pridėtas *VMAS* logotipas viršuje ir apačioje kairėje puslapio pusėje, naudojantis teksto šablonu pateiktas trumpas aprašymas kas yra MAIK ir AŠI, kad vartotojas turėtų paaiškinimą, prieš naudojantis norimu katalogu. Pagrindiniame puslapyje viršuje yra katalogų *MENIU* jis pateiktas horizontaliai: *Pagrindinis*, *AŠI katalogai* (turi submeniu), *Verslumo MAIK*, *Lyderystės MAIK*, *Konsultacijos-mokymai* ir *Pokalbių forumas*. Atsižvelgiant į vartotojų naudojimo patogumą, papildomas *MENIU* pridėtas ir puslapio apačioje.

27 pav. Pagrindinis puslapis kūrimas su *WordPress* šablonu

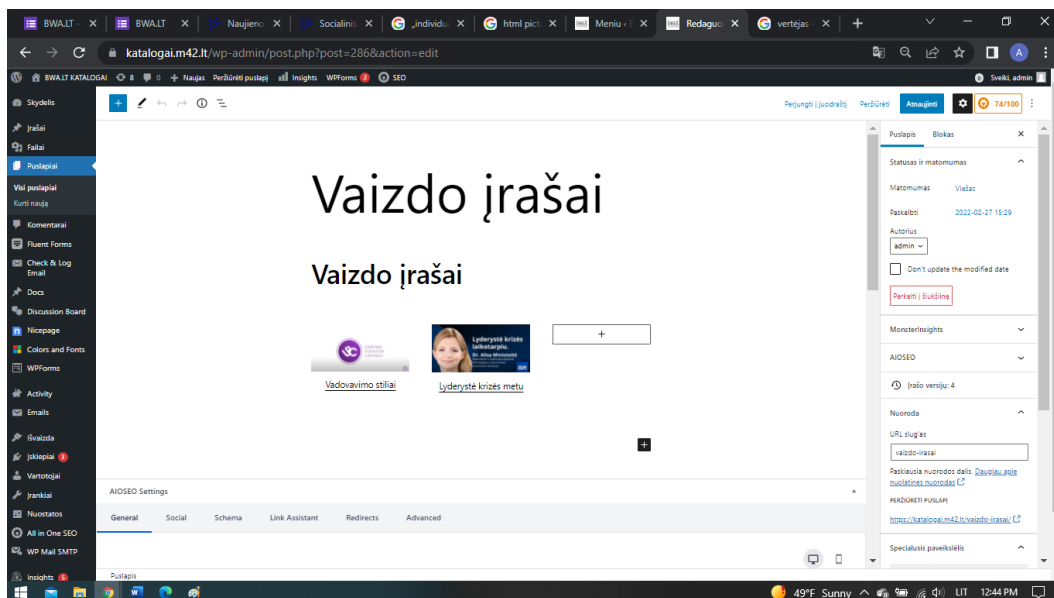
Administratoriui prisijungus, po tekstu, puslapyje matome mygtuką *Redaguoti*, paspaudus šį mygtuką patenkama į *WP Puslapiai* (žr. 28 pav.) dalį ir ten galima atlikti redagavimo darbus. Atvertame lange matomas pagrindiniame puslapyje pateiktas tekstas, galima pridėti papildomus blokus, failus ir kt. reikalingą medžiagą. Žemiau pateikiama *AIOSEO Settings* kur galime keisti puslapio pavadinimą (angl. *page title*), galime pridėti informaciją iš socialinių tinklų ir pan. Dešinėje pusėje matome puslapio informacija t. y.: puslapio matomumas (viešas arba privatus), paskelbimo data, autorius, galime perkelti puslapį į šiukšlių dėžę, rodomos įrašo versijos, pateikiama tiesioginė nuoroda į puslapį, galima nustatyti specialųjį paveikslėlį ir kt. puslapio atributus.

28 pav. Pagrindinis puslapis redagavimo režime

AŠI katalogų skiltis yra vienintelė turinti papildomai išskleidžiamą meniu, kuris sudeda iš: *Vaizdo įrašai*, *Straipsniai*, *Nuorodos*, *Analitika*, *eKnygos* ir *Finansai*. Visi puslapiai sukurti atskirai, kad naudotojui informacija nebūtų vienoje vietoje ir perteklinė.

Vaizdo įrašai (žr. 29 pav.) puslapis sukurtas naudojant WP esamus blokus, įkeliamas elementas (nuotrauka), pridamas vaizdo įrašo pavadinimas, kuriam uždėta nuoroda. Paspaudus ant vaizdo įrašo pavadinimo vartotojas perkeliamas į *YouTube* platformą, kurioje patalpintas tas įrašas. Esant poreikiui administratorius paspaudęs + ženklą gali lengvai pildyti sukurtą puslapį vaizdo įrašais ar paveikslėlio ir nuorodos principu taip pat gali pridėti papildomus blokus pagal poreikį.

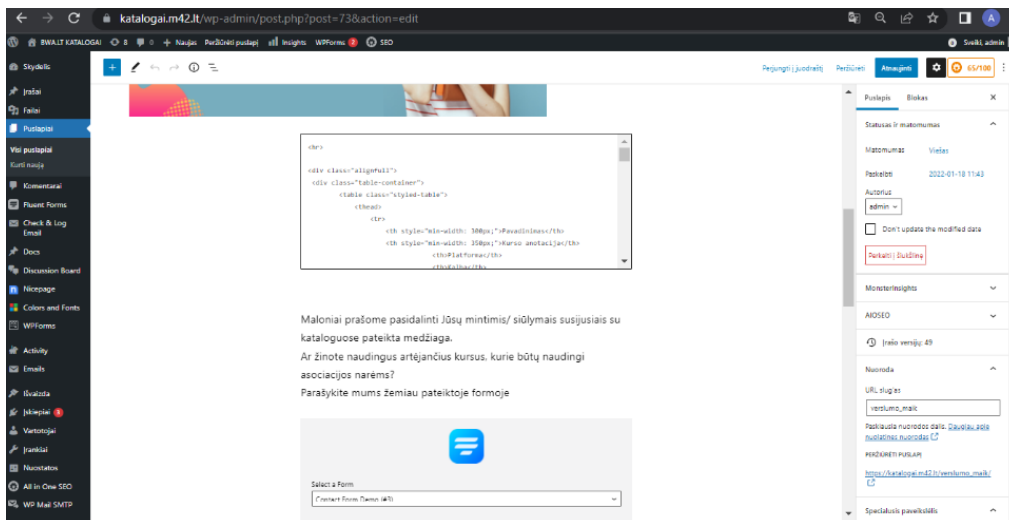
29 pav. Vaizdo įrašai puslapis iš administratoriaus perspektyvos

Tokiu pačiu principu kaip *Vaizdo įrašai* sukurti ir kiti AŠI kataloguose esantys puslapiai.

Verslumo MAIK ir *Lyderystės MAIK* sukurti tuo pačiu principu, naudota HTML, CSS ir *JavaScript* kalbos (žr. 30 pav.). Naudojantis skirtingomis IT kalbomis lentelės atvaizdavimui ir funkcionalumui panaudota *DataTables JavaScript* biblioteka. Katalogai, kuriuose pateikiama informacija apie MAIK kursus, jų trukmę, pradžios datą, tiesioginio kursų teikėjo puslapis ir nuoroda į jį.

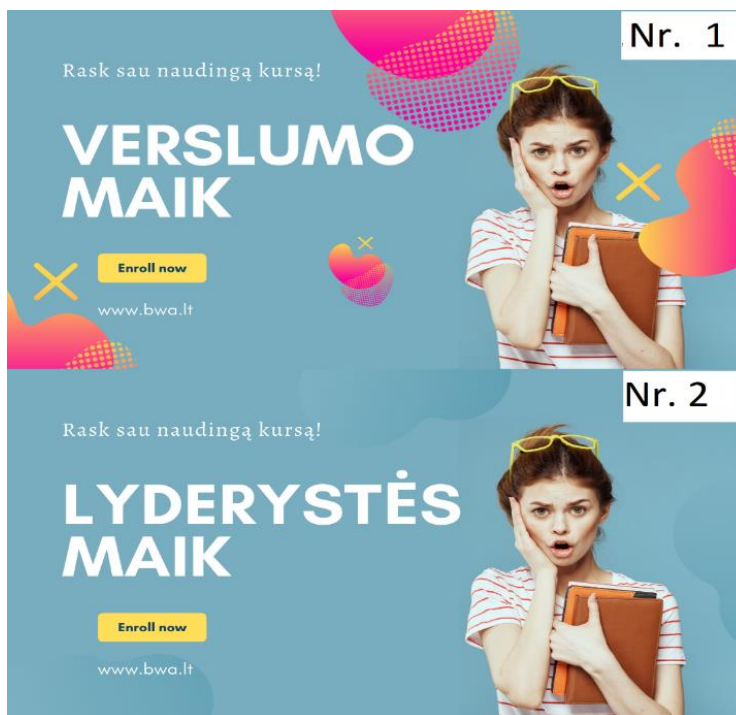
Papildomai su *JavaScript* pridėta *Daugiau* ir *Mažiau* funkcija, kuri padeda naudotojui atverti kurso aprašą ir jame pateikiama platesnė informacija, tačiau lentelėje šie mygtukai padeda išlaikyti struktūrą.

Naudojant *Fluent Forms* papildinį sukurtas šablonas leidžiantis naudotojams išreikšti savo nuomonę, pasiūlyti mokomąją medžiagą ir pan. tiesiogiai administratoriui.

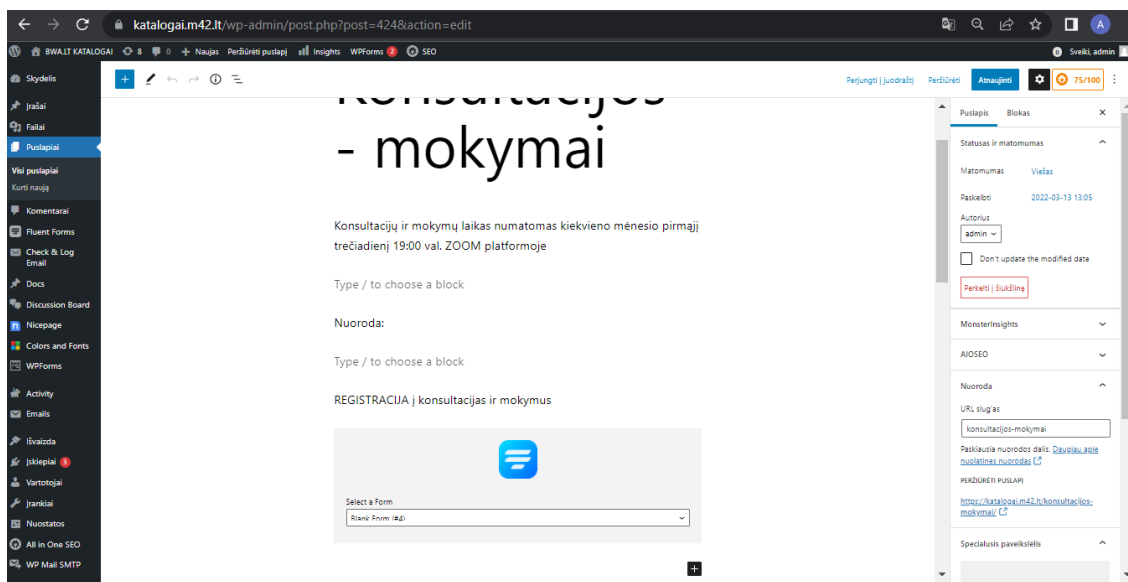
30 pav. MAIK katalogai iš administratoriaus perspektyvos

Naudojant *Canva* programą sukurti vizualizacijos logotipai nurodantys naudotojui kuris katalogas yra atvertas (žr. 31 pav.).

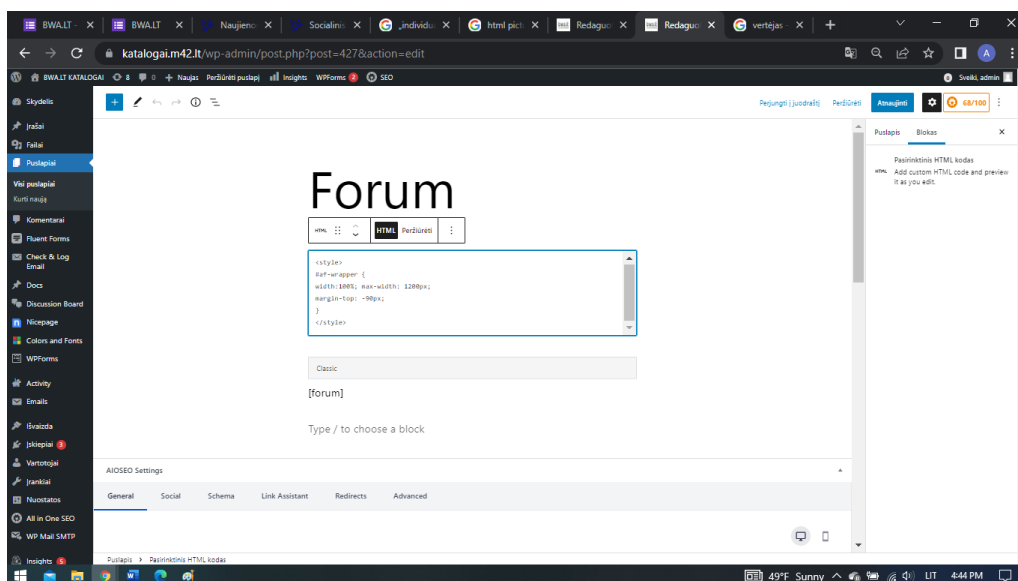
31 pav. *Canva* programa sukurti logotipai su katalogų pavadinimais

Konsultacijos-mokymai (žr. 32 pav.) dalyje pasirinktas *Paragraph* blokas, pateikiama *Zoom* nuoroda susitikimams ir žemiau naudojant *Fluent Form* padaryta registracijos į konsultacijas forma.

32 pav. Konsultacijos-mokymai puslapis iš administratoriaus perspektyvos

Pokalbių forumas (žr. 33 pav.) dalis sukurta naudojant *Asgaros Forum* papildinį, kuris buvo lengviausiai diegiamas iš rastų nemokamų papildinių. Forumas automatizuotas, papildomai įdiegus *Loco Translate* papildinį išverstas į lietuvių kalbą. Norimam ir vizualiai patrauklesniam formatavimui naudojama CSS kalba.

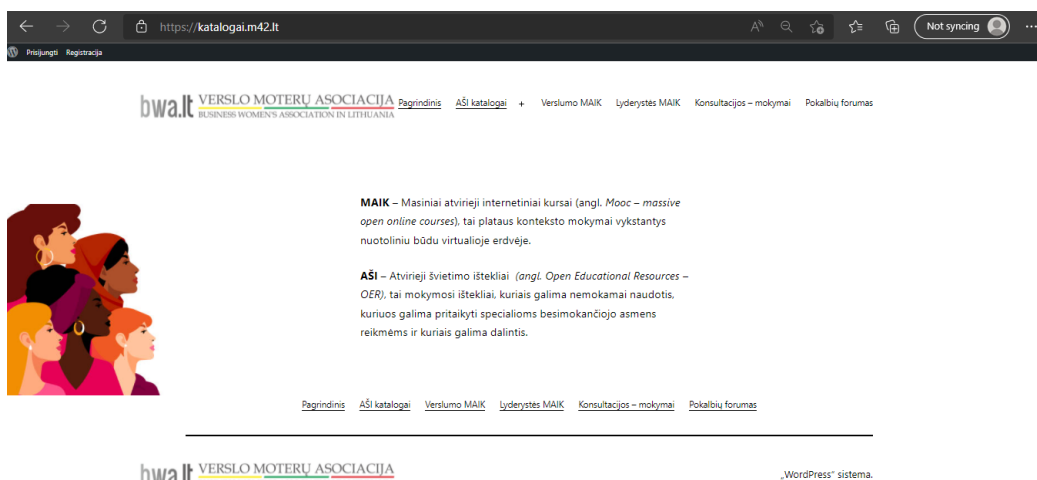
33 pav. Pokalbių forumas iš administratoriaus perspektyvos

Pokalbių forumo vizualizacija gali būti keičiama tik administratoriaus.

5.3. MAIK ir AŠI katalogų sistema iš vartotojo perspektyvos

Vartotojas VMAS savarankiško mokymosi sistemoje [30] (žr. 34 pav.) patenka į pagrindinį puslapį, kuriame yra BWA logotipas, viršuje ir apačioje matomas navigacinis meniu laukas ir parašyti paaiškinimai kas yra MAIK ir AŠI, skirtumas nuo to ką mato prisijungęs administratorius yra tas, kad redaguoti puslapio vartotojas neturi galimybės. Apačioje, dešiniajame kampe nurodoma, kad

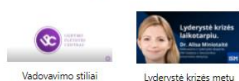
puslapis sukurtas naudojantis *WordPress* sistema. Šioje skiltyje naudotojas gali tik skaityti informaciją, jokių pildymo šablonų pateiktų nėra.

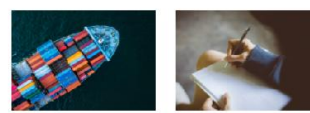
34 pav. Pagrindinis puslapis iš vartotojo perspektyvos

Paspaudus ant *AŠI katalogai* (žr. 35 pav.) dalies mus nukreipia į pagrindinį puslapį (žr. 36 pav.), o pasirinkus vieną iš submenu nurodytų dalių mus kelia į tam tikrą, vieną iš šešių pateiktų AŠI katalogą: *Vaizdo įrašai*, *Straipsniai*, *Nuorodos*, *eKnygos*, *Analitika* arba *Finansai*. Vartotojas paspaudęs pabrauktą tekstą, kuris yra po nuotrauka patenka į tiesioginę patalpintos informacijos vietą (svetainę).

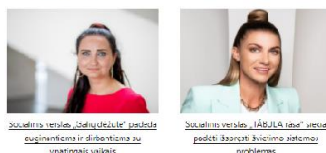
Vaizdo įrašai

Analitika

Straipsniai

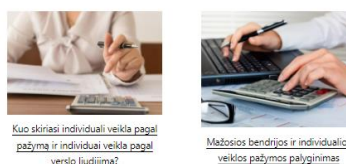
Naudingos nuorodos

eKnygos

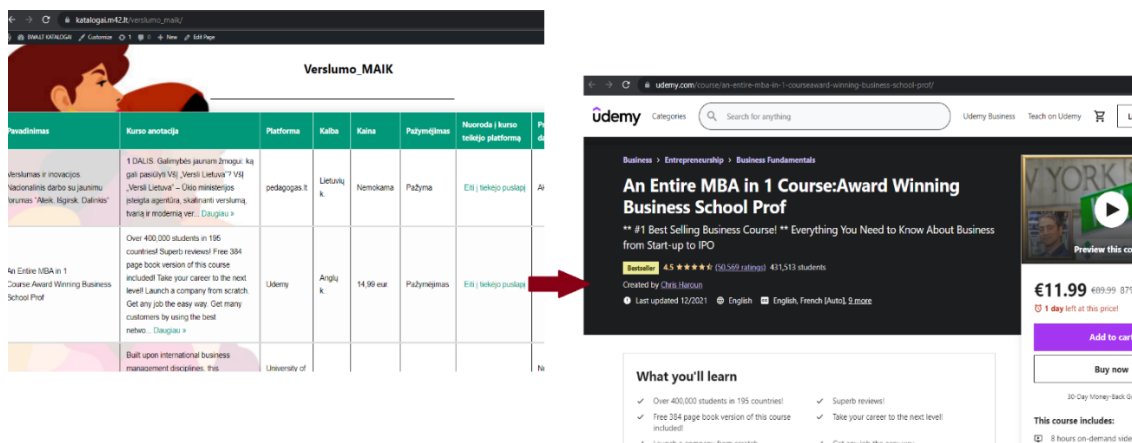

Finansai

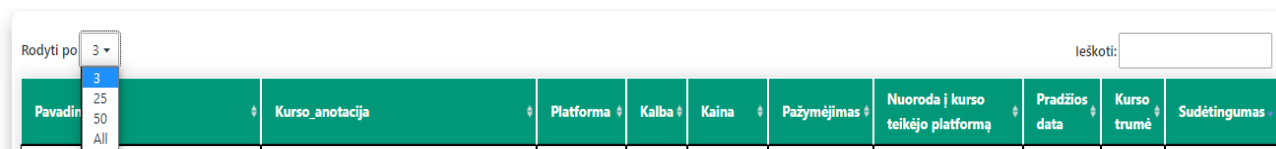
35 pav. AŠI katalogai iš vartotojo perspektyvos

Atvėrus *Verslumo MAIK* ar *Lyderystės MAIK* katalogą vartotojas mato lentelę su pateikiama informacija: kurso pavadinimas, kaina, kursų trukmė, sudėtingumo lygiai (pradedantysis, pažengęs, ekspertas), kalbos ir subtitrai, trumpas aprašas apie kursą, aktyvi tiesioginė nuoroda į kursą (žr. 36 pav.) ir / ar išduodamas kursų baigimo sertifikatas. Kataloge veikia paieškos galimybė, įvedus raktinį žodį bus atrinkti atitikmenys, kas turėtų dar labiau supaprastinti naudojimąsi katalogu.

36 pav. Galimybė iš karto patekti MAIK teikėjo puslapį

Katalogas sudarytas iš lentelės, kurios viršuje (menu) galima naviguoti rodyklėmis, pvz.: nuo žemiausios kainos, kurso sudėtingumo ir pan. Virš katalogo, kairiajame kampe yra pasirinkimas kiek kursų kataloge rodyti vartotojui (pasirinkimai: 3, 25, 50 ar visi kataloge esantys kursai). Kairėje pusėje padarytas paieškai skirtas langas, kuriame įvedus raktažodį, pagal jį bus rodomi jį atitinkantys kursai (žr. 37 pav.):

37 pav. Katalogų navigacinis menu

Kataloguose pateiktoje informacijoje *Kurso anotacija* pateikiamas *Daugiau >>* mygtukas, kad anotacija išsiskleistų ir vartotojas galėtų perskaityti plačiau apie ką yra pats kursas, palaikant katalogo struktūrą, nespaudžiant šio mygtuko. Skiltyje *Nuoroda į kurso teikėjo platformą* pridėtas mygtukas *Eiti į teikėjo puslapį*, norint nekelti ilgų URL kodų bei palaikant vizualiai tvarkingą vaizdą (žr. 38 pav.):

Kurso anotacija	Platforma	Kalba	Kaina	Pažymėjimas	Nuoroda į kurso teikėjo platformą
Mokymo aktualumas Mokymas skirtas tiems, kuriems rūpi geresnis savęs pažinimas, tobulinimas bei bendravimo įgūdžių su kitais asmenimis gerinimas. Asmeninių įgūdžių stiprinimo žinios aktualios tiek asmeniniame gyvenime, tiek dirbantiems su žmon... Daugiau >>	pedagogas.lt	Lietuvių k.	11,95 eur.	Pažymėjimas	Eiti į teikėjo puslapį

38 pav. Papildomi mygtukai kataloge

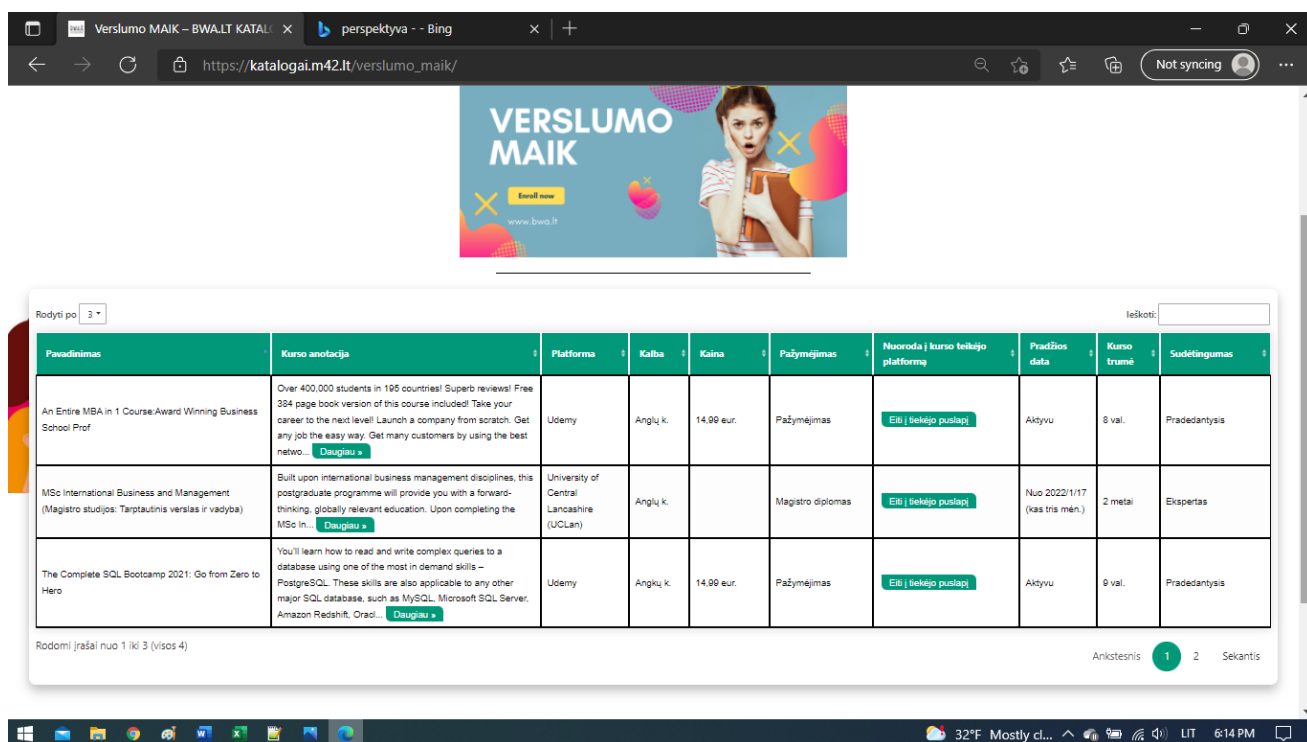
Po katalogu, kairėje pusėje naudotojui nurodoma, kiek įrašų pateikiama ir skliausteliuose nurodoma kiek kursų iš viso yra kataloge. Dešinėje pusėje pateikiami penki mygtukai: *Ankstesnis*, *1*, *2*, *3* ir *Sekantis*, jie skirti lengvai navigacijai kataloge (žr. 39 pav.):

39 pav. Po katalogu pateikta navigacija

Iš vartotojo perspektyvos pagrindinis puslapis (žr. 42 pav.) atrodo paprastai ir suprantamai, jį kuriant vengta daug skirtingų vaizdo elementų, kad neblaškytų naudotojo.

Vartotojui paspaudus ant *Verslumo MAIK* pirmiausiai matomas logotipas su nuoroda, kuri nurodo koks pasirinkimas atvertas, o su pele nuėjus žemiau pateikiamas pats katalogas su visa informacija (žr. 40 pav.):

40 pav. *Verslumo MAIK* katalogas iš vartotojo pusės

Paspaudus ant *Lyderystės MAIK* pirmiausiai matome logotipą, o žemiau pateikiamas katalogas su lyderystės MAIK: kurso pavadinimu, anotacija, platforma, kalba, kaina, pažymėjimu, tiesiogine nuoroda į vartotojo tiesioginį puslapį, nurodoma ar kursas aktyvus, jo trukmė ir sudėtingumo lygis besimokančiajam (žr. 41 pav.):

Pavadinimas	Kurso anotacija	Platforma	Kalba	Kaina	Pažymėjimas	Nuoroda į kurso teikėjo puslapį	Pradžios data	Kurso trukmė	Sudėtingumas
Bendravimo ir lyderystės įgūdžiai. Veiklos ir laiko efektyvumas	Mokymo aktualumas Mokymas skirtas tiems, kuriems rūpi geresnis savęs pažinimas, tobulinimas bei bendravimo įgūdžių su kitais asmenimis gerinimas. Asmeninių įgūdžių stiprinimo žinios aktualios tiek asmeniniame gyvenime, tiek dirbantiesiems su žmon...	pedagogas.lt	Lietuvių k.	11,95 eur.	Pažymėjimas	Eiti į teikėjo puslapį	Aktivu	1 val.	Pradedantysis
Fundamentals of Leadership, with Goldman Sachs 10,000 Women	You will consider leadership qualities and identify the core values and assumptions that influence how you lead. You will hear Goldman Sachs 10,000 Women alumni explain how implementin...	Coursera	Anglų k.	Nemokama	Nėra	Eiti į teikėjo puslapį	Aktivu	3 val.	Pradedantysis
Gain a deeper understanding of your role and purpose as a leader to add value to your organisation	Oxford's unique collection of leadership thinking is developed through several models that have been both created and adapted for this programme, including: The Oxford Leadership Framework The Morris model The S3 model The Power of Doubt Fram...	Oxford Executive Leadership Programme	Anglų k.	2350 £	Yra (The CPD Certification Service)	Eiti į teikėjo puslapį	2021 lapkričio 17 d.	8 savaitės	Pažengęs

41 pav. Lyderystės MAIK katalogas iš vartotojo perspektyvos

Konsultacijos-mokymo dalis vartotojui matoma (žr. 42 pav.):

Konsultacijų ir mokymų laikas numatomas kiekvieno mėnesio pirmąjį trečiadienį 19:00 val. ZOOM platformoje

Nuoroda:

<https://us05web.zoom.us/j/6493827321?pwd=QkppU1lqNkFhYmpmRjk5OEJlZS5mdpQT09>

Meeting ID: 649 382 7321

Passcode: t6UbHR

REGISTRACIJA į konsultacijas ir mokymus

Vardas *

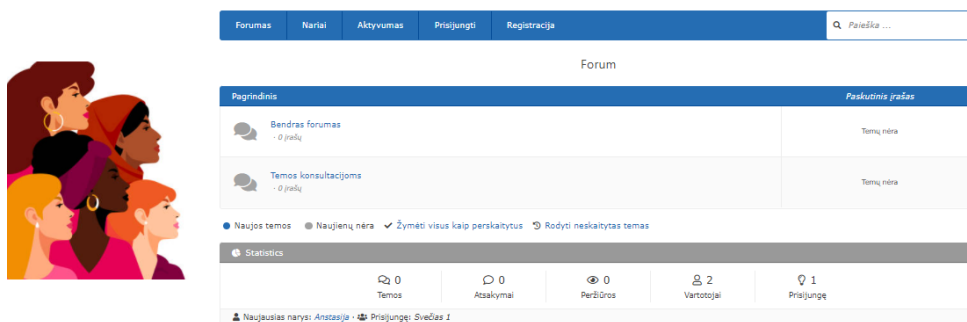
el. paštas *

Patvirtinti

42 pav. Konsultacijos-mokymai iš vartotojo perspektyvos

Šioje dalyje vartotojas mato paskirtą laiką konsultacijoms, pateikiama tiesioginė Zoom nuoroda ir susitikimo numeris (angl. Meeting ID) bei slaptažodis (angl. password). Žemiau įdiegta Fluent Form registracijos forma, kurioje prašoma nurodyti vardą ir el. pašta norint užsiregistruoti į renginį.

Pokalbių forumo dalis (žr. 43 pav.): vartotojui matoma taip:

43 pav. Pokalbių forumas iš vartotojo perspektyvos

Šioje dalyje vartotojas gali registruotis, prisijungti, kurti temas, komentuoti jau esamas temas, įkelti dokumentus ir nuotraukas.

5.4. Skyriaus išvados

1. MAIK ir AŠI katalogams projektuoti naudojamas *WordPress* įrankis. Sistemoje įdiegta *MENIU* navigacija, kuri koreguojama gali būti tik administratoriaus. Sistemai kurti naudoti *WP* įrankio blokai, papildomai naudota *HTML*, *CSS* ir *JavaScript* programavimo kalbos. Įdiegti *Fluent Forms*, *Agros Forum*, *Check & Log Email*, *Nice page*, ir *All in One SEO* pildiniai, kurie užtikrina sistemos funkcionalumą pagal vartotojo poreikius. Sistemoje sukurti puslapiai: *Pagrindinis*, *AŠI katalogai*, *Verslumo MAIK*, *Lyderystės MAIK*, *Konsultacijos-mokymai*, *Pokalbių forumas*. Administratorius gali keisti puslapių dizainą, informacijos talpinimo struktūrą, pildyti ir redaguoti katalogus.
2. Apžvelgus MAIK ir AŠI katalogų sistemas iš vartotojo perspektyvas, galima daryti išvadą, kad vartotojui naudojimas yra paprastas ir aiškus. Visi šablonai t. y.: registracijos į konsultacijas-mokymus, yra pateikti matomoje vietoje, nereikia jų papildomai ieškoti. Norint papildyti katalogus, susisiekimas su administratoriumi yra paprastas, žemiau po katalogais pateikiama vartotojo forma. Registracija į pokalbių forumus nėra būtina, bet ji paprasta ir aiški.

6. MAIK ir AŠI katalogų sistemos tinkamumo vertinimas

Sukūrus MAIK ir AŠI katalogus, kurie skirti moterims, priklausančioms VMAS, sudaryti pakankamas galimybes ugdyti lyderystę ir verslumą, reikia atlikti jų tinkamumo tyrimą. Katalogų sistema yra realizuojama per sukurtą WP svetainę[30], kuri yra pasiekama registruotiems ir neregistruotiems vartotojams. Svetainę sudaro *AŠI katalogas*, kuriame pateiktos nuorodos į kitus (originalius) šaltinius. MAIK katalogai išskirti į dvi temas *Verslumo MAIK* ir *Lyderystės MAIK*, juose pateikiama informacija apie MAIK platformose (pvz.: *Coursera*, *FutureLearn*, *Udemy* ir t. t.) esamus kursus (pavadinimas, trumpas aprašymas, kurso trukmė, pradžios data, kaina, nuoroda į tiekėjo puslapį) vienai iš šių dviejų temų.

6.1. Sistemos tinkamumo tyrimo aprašymas

2021 m. balandžio mėn. buvo atliktas sociologinis tyrimas, kuriuo siekiama ištirti Verslo moterų asociacijos narių galimybes ugdyti lyderystę ir verslumą, naudojant inovatyvias mokymosi priemones. 2021 m. balandžio 21 d. *Facebook* platformoje, tiesioginėje transliacijoje pristatyti VMAS savarankiškam mokymuisi skirti katalogai ir narių paprašyta užpildyti parengtą klausimyną. Tyrimui atlikti naudota *Google forms* platforma. Apklausa sudarė 12 klausimų, iš kurių 9 – uždaro tipo ir 2 – atviro tipo klausimai. Tyrime dalyvavo 21 respondentė iš visų 38 esamų VMAS narių (žr. 6 priedą).

Tyrimo tikslas – įvertinti MAIK ir AŠI katalogų sistemą sukurtą VMAS, remiantis gautais atsakymais parengti rekomendacijas jos tobulinimui.

Tyrimo uždaviniai:

1. išsiaiškinti, ar sistema yra lengvai naudojama;
2. nustatyti, kokius aplinkos (dizaino), meniu navigacijos ir esamos sistemos tobulintinus aspektus išvelgia VMAS narės;
3. išsiaiškinti, kaip svarbu sistemoje įdiegti pokalbių forumai;
4. nustatyti, kokių pasiūlymų respondentės turi MAIK ir AŠI katalogų sistemos meniu navigacijai patobulinti.

6.2. Sistemos tinkamumo tyrimo rezultatų analizė

Apklausoje dalyvavo 21 iš 38 Verslo moterų asociacijos narių (žr. 6 priedą).

Buvo išsiaiškinta, kad apie sukurtą MAIK ir AŠI katalogų sistemą 47,6 proc. sužinojo iš VMAS valdybos, 42,9 proc. iš gauto el. laiško ir 9,5 proc. iš kitų asociacijos narių.

Visi apklaustieji (100 proc.) nurodė, kad sukurta sistema naudotis lengva.

VMAS narės tinklapio dizainą vertina puikiai (90,5 proc.) ir gerai (4,8 proc.) bei labai gerai (4,8 proc.).

Atsakydamos į atvirą klausimą dėl sistemos aplinkos (dizaino) gerinimo 85,8 proc. pasiūlymų nepateikė, kiti pasiūlymai¹:

1. „mobilioje versijoje sumažinti pagrindinio puslapio paveikslėlių“;
2. „*mobile friendly* uxnorėtusi“;
3. „dizainas geras, bet norėtusi ir AŠI kataloguose sistemos papildymui skirtų formų“.

Klausime apie meniu navigacijos vertinimą 19 respondentų įvertino *Puikiai* (5 iš 5 vertinimo sistemoje) ir dvi respondentės *Labai gerai* (4 iš 5 vertinimo sistemoje).

Į atvirą klausimą, kuriame respondentų buvo prašoma parašyti asmeninę nuomonę, kokių pasiūlymų jos turi MAIK ir AŠI katalogų sistemos meniu navigacijai patobulinti, buvo gauti tokie atsakymai:

- „neturiu“;
- „kad viršutinė eilutė nenuvažiuotų *scrolinant* žemyn“;
- „galbūt registracijos formoje įdėčiau klausimą ar esate VMA narė?“;
- „galėtų būti patogesnis išdėstymas/filtravimas“;
- „navigacija gera“;
- „menu navigacija aiški, nebent menu esantis viršuje galėtų būti nuolat matomas, o nepasilikti viršuje“.

71,4 proc. moterų mano, kad MAIK ir AŠI katalogai labai naudingi, o 28,6 proc. apklaustųjų nurodė, kad naudingi.

81 proc. respondentų nurodė, kad naudos MAIK ir AŠI katalogus, 14,3 proc. atsakė, kad nežino, o 4,8 (1 respondentė) parašė, kad laikas parodys, tačiau naudingos informacijos yra.

Atsakydamos į klausimą, kaip svarbu pokalbių forumai sistemoje, 61,9 proc. moterų nurodė, kad labai svarbu, 28,6 proc. nurodė, kad svarbu ir 9,5 proc. atsakė, kad nei svarbu, nei nesvarbu.

42,9 proc. atsakiusiųjų nurodė, kad pokalbių forumais naudosis kaip registruotas narys, 33,3 proc. nurodė, kad nežino, 14,3 proc. naudosis kaip neprisijungęs narys ir po 4,8 proc. nurodė, kad labai sunku pasakyti ir naudotis neplanuoja.

66,7 proc. respondentų mano, kad AŠI ir MAIK katalogų sistemoje esantys šablonai yra labai naudinga ir 33,3 proc. nurodė, kad naudinga.

Atvirame klausime, kuriame prašoma pateikti savo nuomonę dėl sistemos tobulinimo respondentės atsakė taip:

- „sistema sudaryta gerai, aiškiai ir patogiai“;
- „tobulinimų nereikia, viskas puiku“;
- „viskas labai gerai“;
- „pakeisti foninį paveiksluką, nes naviguojant ir jam esant fone, tekstas nėra aiškia matomas“;
- „daugiau pasirinkimo įvairių mokymų“.

¹ Pateikiami netaisyti respondentų atsakymai.

6.3. Sistemos tinkamumo tyrimo išvados

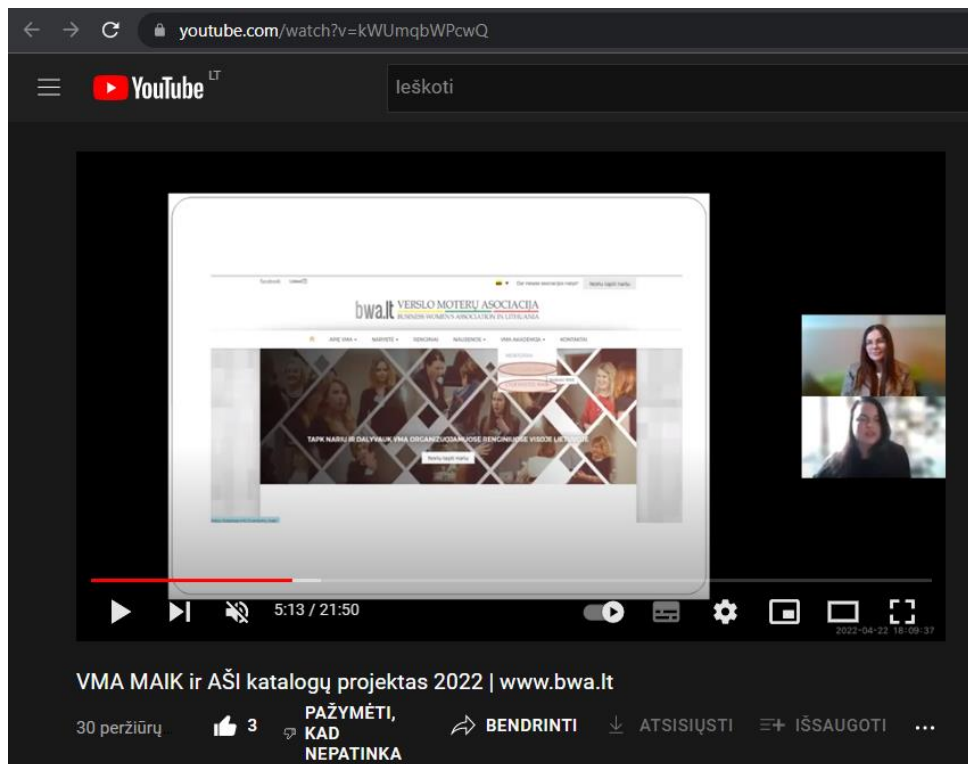
1. Atlikus tyrimą, paaiškėjo, kad visos respondentės (100 proc.) nurodė, kad sukurta sistema naudotis lengva.
2. Tyrimo metu buvo nustatyta, kad 85,8 proc. respondenčių neturėjo pasiūlymų, o likusios tyrime dalyvavusios moterys nurodė, kad aplinkos (dizaino), meniu navigacijos ir esamos sistemos tobulintini aspektai yra:
 - „mobilioje versijoje sumažinti pagrindinio puslapio paveikslėlių“;
 - „*mobile friendly ux* norėtųsi“;
 - „dizainas geras, bet norėtųsi ir AŠI kataloguose sistemos papildymui skirtų formų“.
3. Buvo išsiaiškinta, kad MAIK ir AŠI katalogų sistemoje įdiegti pokalbių forumai labai svarbu 61,9 proc. moterų, 28,6 proc. apklaustųjų nurodė, kad svarbu ir 9,5 proc. atsakė, kad nei svarbu, nei nesvarbu.
4. Atlikus tyrimą buvo nustatyti šie MAIK ir AŠI katalogų sistemos meniu navigacijos tobulinimai:
 - „kad viršutinė eilutė nenuvažiuotų scrolinant žemyn“;
 - „galbūt registracijos formoje įdėčiau klausimą ar esate VMA narė?“;
 - „galėtų būti patogesnis išdėstymas/filtravimas“;
 - „menu navigacija aiški, nebent menu esantis viršuje galėtų būti nuolat matomas, o nepasilikti viršuje“.

Rekomendacijos MAIK ir AŠI katalogų sistemos tobulinimui:

1. pristatyti MAIK ir AŠI katalogus VMAS narėms, supažindinti su sukurta sistema ir parodyti sistemos funkcines galimybes, pateikti trumpą naudojimosi instrukciją;
2. teikti moterims konsultacijas dėl darbo MAIK ir AŠI katalogais, atnaujinti esamą informaciją;
3. pakviesti asociacijos nars aktyviai naudoti pokalbių forumus, dalintis naudinga informacija ir diskutuoti aktualiomis temomis;
4. patobulinti esamą sistemą pagal apklausoje dalyvavusių moterų pasiūlymus;
5. šios rekomendacijos įgyvendintos Verslo moterų asociacijos MAIK ir AŠI katalogų sistemoje.

6.4. Sistemos funkcionalumo koregavimas

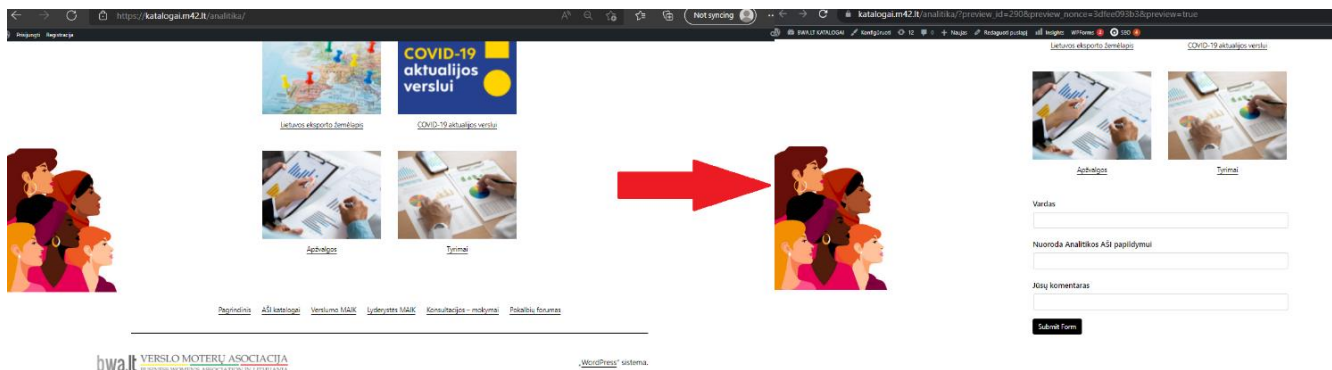
Facebook platformoje 2022 m. balandžio 21 d. įvykolyve transliacija, kurios metu kartu su VMAS prezidente apžvelgti MAIK ir AŠI katalogai (žr. 44 pav.), transliacijos įrašas patalpintas *Youtube* platformoje. Asociacijos narės pakviestos aktyviai naudoti pokalbių forumus ir juose dalintis naudinga informacija. Po sistemos pristatymo buvo atliktas tyrimas, įvertinus jo rezultatus atlikti pakeitimai pagal vartotojų poreikius.

44 pav. MAIK ir AŠI katalogų sistemos pristatymo įrašas Youtube platformoje

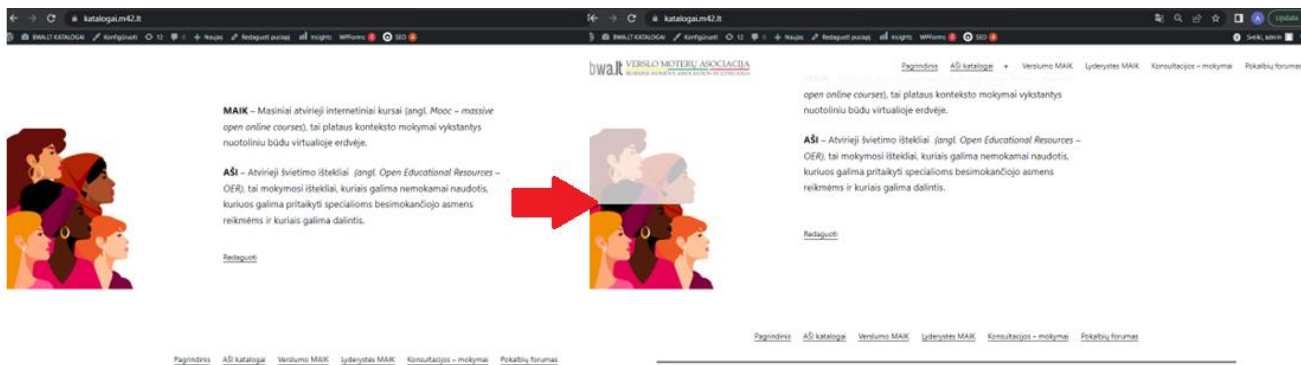
Sukurtas patogesnis, paprastesnis MAIK ir AŠI katalogų valdymas vartotojui, sistemoje atlikti šie pakeitimai:

1. Visi AŠI katalogai papildyti šablonais (žr. 45 pav.), kurie skirti lengvai susisiekti su administratoriumi su pasiūlymais papildyti, koreguoti ar atnaujinti AŠI katalogų skilčių informaciją. Šablonus sukurti ir pridėti į AŠI katalogus naudotas *Fluent Forms* papildinys.

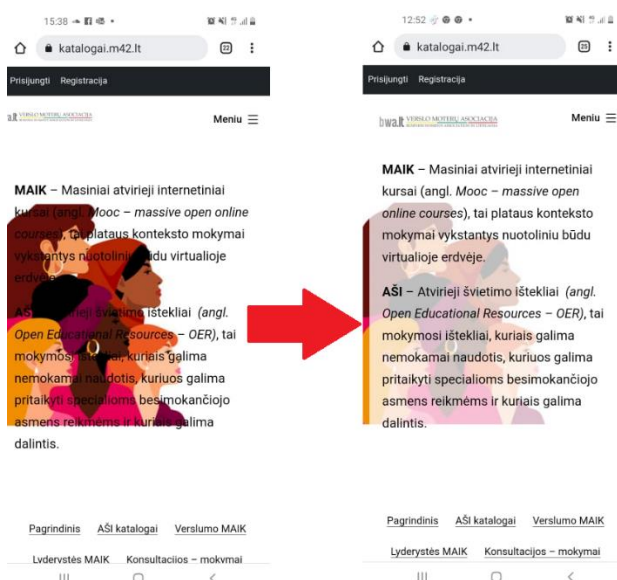
45 pav. AŠI katalogų papildymas šablonais

2. Atliktas elementų pakeitimai, pakoreguoti už sistemos vaizdą atsakingi failai taikant CSS aprašus. Meniu navigacijos juosta lieka puslapio viršuje ir yra nuolat matoma naudotojui, net gi kuomet puslapis yra tempiamas žemyn (žr. 46 pav.).

46 pav. Meniu juostos pakeitimas

Uždėtas baltas beveik skaidrus (angl. *opacity*) galinis fonas, kad mobilijoje versijoje būtų patogesnis teksto matomumas naudojams (žr. 47 pav.).

47 pav. Patobulinta MAIK ir AŠI katalogų mobilijoji versija

Kiti pasiūlyti tobulinimo darbai negali būti atlikti, dėl techninių priežasčių arba dėl respondentų tikslaus apibūdinimo jų siūlomoms pakeitimams.

Išvados

1. Prie moterų lyderystės ir verslumo ugdymo prisideda Europos Komitetas ir WES tinklas. Lietuvoje moterų verslumą skatina ir paremia įvairios ministerijos per informacinius projektus, kurie leidžia moterims save realizuoti ir sugriauti „stiklines lubas“. Visos šios priemonės skatina moteris ugdyti savo kompetencijas ir užimti lyderių pozicijas versle. Atlikus literatūros analizę, paaiškėjo, kad tam labiausiai tinka MAIK ir AŠI.
2. Atlikus sociologinį tyrimą paaiškėjo, kad MAIK ir AŠI atitinka Verslo moterų asociacijos lūkesčius verslo kompetencijoms ir ugdymui. Sukūrus tokius katalogus bus taupomas jų laikas, kuris būtų tikslingiau panaudotas vykdomose veiklose.
3. Suprojektuota ir *Verslo moterų asociacijos* svetainėje patalpinta AŠI ir MAIK katalogų sistema, skirta asociacijos narėms savarankiškai mokytis, taip palengvinant medžiagos pasiekiamumą ir jos naudojimą. Tokio pobūdžio katalogų sistema buvo projektuota remiantis VMAS narių apklausos rezultatais, jų poreikiu ugdyti kompetencijas ir taupyti laiką.
4. Realizuota MAIK ir AŠI katalogų sistema, naudojant *WordPress* įrankį. *WP* naudojami sistemos blokai, papildomai *HTML*, *CSS* ir *JavaScript* programavimo kalbos. Įdiegti *Fluent Forms*, *Agros Forum*, *Check & Log Email*, *Nice page*, ir *All in One SEO* papildiniai, kurie užtikrina sistemos funkcionalumą pagal vartotojo poreikius.
5. Realizuota MAIK ir AŠI katalogų sistema, kuri užpildyta šaltiniais (lietuvių ir anglų kalbomis) bei papildyta elementais, kurie leidžia vartotojui lengvai ir pilnavertiškai ja naudotis.
6. Ištyrus sukurtos sistemos tinkamumą kompetencijų ugdymui, paaiškėjo, kad ji atitinka VMAS narių poreikius bei taupo jų laiką. Respondentai teigiamai įvertino sistemos naudą (71,4 proc. moterų mano, kad MAIK ir AŠI katalogai labai naudingi, o 28,6 proc. apklaustųjų nurodė, kad naudingi), dizainą, meniu navigaciją ir šablonus kataloguose, taip pat pateiktos rekomendacijos sistemos tobulinimui. Atsižvelgus į naudotojų pastebėjimus, buvo atlikti sistemos koregavimo darbai.

Literatūros sąrašas

1. S. Lujan Mora, *Brief (very brief) history of MOOCs*. Ispanija, 2013. [Žiūrėta 2020 m. spalio 7 d.]. Prieiga per: <http://desarrolloweb.dlsi.ua.es/moocs/brief-history-moocs>
2. McGill Association of University Teachers, *A Brief History of MOOCs*. Kanada. [Žiūrėta 2020 m. spalio 7d.]. Prieiga per: <https://www.mcgill.ca/maut/current-issues/moocs/history>
3. J. Castano-Munoz, M. Kalaz, K. Kreijns, Y. Punie *Who is taking MOOCs for teachers professional development on the use of ICT? A cross – sectional study from Spain*. Ispanija, 2018. [Žiūrėta 2020 m. spalio 20 d.]. Prieiga per: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/1475939X.2018.1528997>
4. Dr. Y. Benschop *The trouble with the Glass Ceiling Critical reflections on a famous concept*. Nyderlandai, 2009. [Žiūrėta 2020 m. spalio 19d.]. Prieiga per: https://www.researchgate.net/publication/268059475_The_Trouble_with_the_Glass_Ceiling_Critical_reflections_on_a_famous_concept
5. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija *Išanalizavo moterų ir vyrų darbo užmokesčio atotrūkį Lietuvoje: kada moterys pažeidžiamos labiausiai*. Vilnius, 2002. [Žiūrėta 2022m. sausio 19d.]. Prieiga per: <https://socmin.lrv.lt/lt/naujienos/isanalizavo-moteru-ir-vyru-darbo-uzmokescio-atotruki-lietuvoje-kada-moterys-pazeidziamos-labiausiai>
6. <https://socmin.lrv.lt/lt/naujienos/isanalizavo-moteru-ir-vyru-darbo-uzmokescio-atotruki-lietuvoje-kada-moterys-pazeidziamos-labiausiai>
7. Verslo moterų asociacija. Prieiga per: <https://www.bwa.lt>
8. J. Guščinskienė, J. Čiburienė *Lietuvos moterų verslumo galimybių kaita integracijos į Europos Sąjungą sąlygomis*. Lietuva, 2009. [žiūrėta 2020 m. spalio 23 d.]. Prieiga per: <https://ecoman.ktu.lt/index.php/Ekv/article/view/9470>
9. <https://www.wegate.eu>
10. WEgate Europos Komisijos remiamos veiklos internetinis puslapis. [Žiūrėta 2021m. birželio 1 d.]. Prieiga per: <https://wegate.eu/>
11. S. Maulevičius (verslobanga.lt), *Alternatyvūs verslo ir investicijų finansavimo šaltiniai*. Lietuva, 2010. [Žiūrėta 2022 m. kovo 1 d.]. Prieiga per : <http://vini.lt/verslo-angelai-lietuvoje/>
12. N. Angelovska, *Europe, We Have Problem! – 8 Facts About Female Entrepreneurs In The Digital Age*. Jungtinės Amerikos Valstijos, 2019. [Žiūrėta 2021m. birželio 1 d.]. Prieiga per: <https://www.forbes.com/sites/ninaangelovska/2019/05/12/europe-we-have-a-problem-8-facts-about-female-entrepreneurs-in-the-digital-age/?sh=5fc512604d42>
13. European Commission Enterprise and Industry *European Network to Promote Women’s Entrepreneurship* Activity Report. Briuselis, 2007. [Žiūrėta 2020 m. spalio 23 d.]. Prieiga per: https://ec.europa.eu/growth/smes/supporting-entrepreneurship/women-entrepreneurs_en
14. A. Martynova *MASINIŲ ATVIRŪJŲ INTERNETINIŲ KURSŲ PANAUDOJIMAS MOTERŲ LYDERYSTĖS IR VERSLUMO UGDYME*, ALTA’20. Lietuva, 2020. [Žiūrėta 2022 m. kovo 1 d.]. Prieiga per: https://ndma.lt/alta2020/wp-content/uploads/2021/04/ALTA_2020.pdf
15. R. Vargelytė *I mokymosi visą gyvenimą pasaulį su MAIK*. Lietuva, 2017. [Žiūrėta 2020 m. spalio 26 d.] Prieiga per: <https://epale.ec.europa.eu/lt/resource-centre/content/i-mokymosi-visa-gyvenima-pasauli-su-maik>
16. D. Rūkaitė *JT Saugumo Tarybos rezoliucija Nr. 1325: lyderystės stiprinimas saugumui namuose užtikrinti*. ES, 2020. [Žiūrėta: 2020 m. spalio 25 d.]. Prieiga per: <http://www.moteruinformacijoscentras.lt/jt-saugumo-tarybos-rezoliucija-nr-1325-lyderystes-stiprinimas-saugumui-namuose-uztikrinti/>

17. Valstybinės lietuvių kalbos komisijos konsultacijų bankas. [Žiūrėta 2021 m. gegužės 31 d.]. Prieiga per: <http://www.vlkk.lt/konsultacijos/10305-submenu>
18. D. Rutkauskienė *Mokytojų kompetencijų ugdymas, panaudojant masinius atvirusius internetinius kursus*. Kaunas, 2020. [Žiūrėta 2020 m. spalio 26 d.]. Prieiga per: http://www.ecdl.lt/sites/default/files/maik_asi_rutkauskiene_08_29.pdf
19. EB iniciatyvos EQUAL Teminis tinklas *Šeima ir darbas susiję* „Darbo ir Šeimos derinimo modelio matmenys. ES, 2014. [Žiūrėta 2021m. birželio 16 d.]. Prieiga per: https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:dS3T79pZhPkJ:https://www.moteruinformacijoscentras.lt/wp-content/uploads/2014/06/darbo_ir_seimos_derinimo_modelis.doc+&cd=2&hl=lt&ct=clnk&gl=lt
20. V. Juškaitė *Specialistai: „stiklo lubos“ suduš dar negreit*. Lietuva, 2017. [Žiūrėta 2020 spalio 26 d.]. Prieiga per: <https://www.lrt.lt/naujienos/verslas/4/167539/specialistai-stiklo-lubos-sudus-dar-negreit>
21. *Civil Rights Act of 1991*. Public Law 102-166. Section 202. [Žiūrėta 2021m. birželio 15d.]. Prieiga per: <https://finduslaw.com/civil-rights-act-1991-pub-l-102-166>
22. J. Kagan *Glass Ceiling*. Jungtinės Amerikos Valstijos, 2021. [Žiūrėta 2021m. birželio 15d.]. Prieiga per: <https://www.investopedia.com/terms/g/glass-ceiling.asp>
23. Federal Reserve Bank of St. Louis *Labor Force Participation Rate – Women*. Jungtinės Amerikos Valstijos, 2018m. [Žiūrėta 2021 birželio 15d.]. Prieiga per: <https://fred.stlouisfed.org/series/LNS11300002>
24. A. Pietrangelo *Medically reviewed by Timothy J. Legg, Ph. D. CRNP*. Jungtinės Amerikos Valstijos, 2020. [Žiūrėta 2021 birželio 14d.] Prieiga per: <https://www.healthline.com/health/mental-health/glass-ceiling-effect>
25. A. Targamadžė *Virtualusis mokymas. Teorija ir praktika*. Kaunas, 2020 m.
26. UNESCO organizacija. [Žiūrėta 2021 gegužės 30 d.]. Prieiga per: <https://en.unesco.org/themes/building-knowledge-societies/oer>
27. M. Weller *The battle for Open*. Londonas, 2014. [Žiūrėta 2021 m. sausio 19 d.]. Prieiga per: <https://www.ubiquitypress.com/site/books/m/10.5334/bam/>
28. UNESCO Section for Higher Education and Commonwealth of Learning *Guidelines for Open Educational Resources (OER) in Higher Education*. Jungtinės Tautos, 2011. [Žiūrėta 2021m. birželio 15 d.]. Prieiga per: http://oasis.col.org/bitstream/handle/11599/60/pub_Guidelines_OER_HE.pdf?sequence=1&isAllowed=y
29. Plungės ryto administracija, *MAIK – masiniai atvirieji internetiniai kursai*. [žiūrėta: 2020 m. spalio 26 d.]. Prieiga per: <https://ryto.plunge.lm.lt/maik-masiniai-atvirieji-internetiniai-kursai/>
30. <https://katalogai.m42.lt/>

1 priedas

SOCIOLOGINIS TYRIMAS

Tema: Masinių atvirųjų internetinių kursų panaudojimas moterų verslumo ir lyderystės ugdyme.
Respondentės: Verslo moterų asociacijos narės.

KLAUSIMYNAS

VMA narių kompetencijų ugdymas, naudojant nuotolinį mokymąsi

INFORMACIJA APIE RESPONDENTĄ

1. Jūsų amžius
 - Iki 30 metų
 - 31 – 40 metų
 - 41 – 50 metų
 - 51 – 60 metų
 - Virš 60 metų

2. Koks jūsų išsilavinimas?
 - Vidurinis
 - Profesinis
 - Nebaigtas aukštasis
 - Aukštasis
 - Kitas (įrašykite)

3. Kiek laiko priklausote Verslo moterų asociacijai (VMA)?
 - Mažiau nei 1 metus
 - 1 – 2 metus
 - 3 – 4 metus
 - Daugiau nei 4 metus

4. Kaip ilgai dirbate versle?
 - Iki 1 metų
 - 1 – 5 metus
 - 6 – 10 metų
 - 11 - 15 metų
 - 16 ir daugiau metų

5. Šiuo metu turiu nuosavą verslą/ vykdu veiklą/ dirbu šioje srityje
 - Pirkimai
 - Pardavimai
 - Paslaugos
 - Gamyba
 - Nekilnojamas turtas
 - Kitas(įrašykite)

6. Kaip vertinate savo lyderystės patirtį?
 - Labai gerai
 - Gerai
 - Pakankamai
 - Silpnai
 - Labai silpnai

7. Kaip vertinate savo verslumo įgūdžių patirtį?
 - Labai gerai
 - Gerai

- Pakankamai
- Silpnai
- Labai silpnai

8. Ar kada nors teko susidurti su žinių stygiumi, įgyvendinant naujas verslo idėjas?

- Taip
- Ne
- Nežinau

KOMPETECIJŲ UGDYMAS

9. Ar jums svarbu pastovus jūsų kompetencijų ugdymas?

- Labai svarbu
- Svarbu
- Nei svarbu, nei nesvarbu
- Nesvarbu
- Visiškai nesvarbu

10. Kokius metodus renkatės kompetencijų kėlimui?

- Išoriniai kursai, seminarai
- Vidiniai kursai, seminarai
- Konferencijos
- Stažuotės
- Mentorystė
- Nuotolinis mokymasis
- Mokymai darbo vietoje (šėėliavimas)

11. Kaip dažnai tobulinate savo kompetencijas įvairiais mokymais, seminarais, kursais ar pėš.?

- Reėiau nei kartą metuose
- Kartą metuose
- Dažniau nei kelis kartus metuose
- Visada, pasitaikius tokiai galimybei

NUOTOLINIS MOKYMASIS

12. Ar teko mokytis nuotolinio mokymosi kursuose? (Nuotolinis mokymasis - tai mokymasis, kai procesas vyksta virtualioje erdvėje)

- Taip
- Ne
- Nežinau

13. Jeigu atsakėte TAIP, ar jie jums buvo naudingi?

- Taip
- Ne
- Nežinau
- Į prieš tai esantį klausimą atsakiau "Ne"

14. Kokie yra, jūsų nuomone, mokymosi nuotoliniu būdu privalumai?

	Didelis privalumas	Privalumas	Neutralu	Ne privalumas	Visiškai neprivalumas
Galimybė pasirinkti mokymosi laiką					
Galimybė pasirinkti mokymosi vietą					
Galimybė pasirinkti					

mokymosi tempą					
Modernus mokymosi būdas					
Taupus mokymosi būdas					
Galimybė derinti mokymąsi su darbo įsipareigojimais					
Galimybė derinti mokymąsi su šeimos įsipareigojimais					

15. Įrašykite mokymosi nuotoliniu būdu privalumus, kurie nebuvo paminėti prieš tai pateiktame klausime.

16. Ar teko girdėti apie masinius atviroseis internetinius kursus (MAIK, angl. *MOOC – Masive Open Online Courses*) (kurie yra nemokami, ir teikiami specialiose internetinėse svetainėse)?

- Taip
- Ne
- Nežinau

17. Ar teko mokytis MAIK šiose internetinėse svetainėse?

	Teke mokytis	Neteko mokytis
Coursera		
Future Learn		
Udemy		
Canvas Network		
EDX		
Udacity		
ALISON		
ProjectManagers.Org		
Open CourseWorld		

18. Jeigu į aukščiau pateiktą klausimą, atsakėte "TEKO MOKYTIS", tai kokios tematikos kursuose mokėtės?

19. Kaip gerai esate susipažinusios su šiomis mokymosi priemonėmis? (Atvirieji švietimo ištekliai - tai mokymosi medžiaga, pateikta viešoje erdvėje su galimybe nemokamai ja naudotis; Virtualios dirbtuvės - tai virtualių susitikimų metu atliekamos praktinės ir/ar kūrybinės veiklos)

	Labai gerai susipažinusi	Gerai susipažinusi	Neutraliai	Prastai susipažinusi	Visiškai nesuipažinusi
Internetiniai kursai					
Atvirieji švietimo ištekliai					
Virtualios dirbtuvės					
Virtualūs					

seminarai					
MAIK					

20. Kas jus paskatintų mokytis VMA organizuojamuose nuotolinio mokymosi kursuose?

	Labai paskatintų	Paskatintų	Nei paskatintų, nei nepaskatintų	Nepaskatintų	Visiškai nepaskatintų
Galimybė pasirinkti mokymosi laiką					
Galimybė pasirinkti mokymosi vietą					
Galimybė pasirinkti mokymosi tempą					
Modernus mokymosi būdas					
Taupus mokymosi būdas					
Galimybė derinti mokymąsi su darbo įsipareigojimais					
Galimybė derinti mokymąsi su šeimos įsipareigojimais					

21. Įrašykite kas dar paskatintų jus mokytis VMA organizuojamuose nuotoliniuose mokymuose, jei tai nebuvo paminėta prieš tai pateiktame klausime.

VMA NARIŲ MOKYMOSI POREIKIAI

22. Kokio pobūdžio mokymai jums atrodo reikalingiausi šiuo metu?

Mokymų formos	Labai reikalinga	Reikalinga	Neutralu	Nereikalinga	Visai nereikalinga
Tradiciniai (realių susitikimų metu)					
Nuotoliniai (virtualūs)					
Mišrūs (dalis tradicinio, dalis nuotolinio mokymosi)					

23. Kokie mokymosi medžiagos pateikimo formatai Jums yra priimtini? (HTML – tai kompiuterinė žymėjimo kalba, naudojama pateikti turinį internete).

	Labai priimtina	Priimtina	Nei priimtina, nei nepriimtina	Nepriimtina	Visiškai nepriimtina
Atspausdinta medžiaga					
Vaizdo įrašai					
Interaktyvūs vaizdo įrašai					
Audio formatu pateikta medžiaga					
Elektroninės knygos					
HTML					
PDF					
Vebinarai					

24. Įrašykite mokymosi medžiagos pateikimo variantus, kurie jums būtų priimtinausi ir nebuvo paminėti prieš tai pateiktame klausime.

25. Kokios temos jus domintų ugdant kompetencijas?

Temos:	Labai domintų	Domintų	Nei domintų, nei nedomintų	Nedomintų	Visiškai nedomintų
Bendrųjų kompetencijų ugdymas					
Profesinių kompetencijų ugdymas					
Verslumo kompetencijų ugdymas					
Lyderystės kompetencijų ugdymas					
Informacinių technologijų įgūdžių tobulinimas					

26. Įrašykite temas, kurios jums būtų aktualios ir nebuvo paminėtos prieš tai pateiktame klausime.

27. Kas jums svarbiausia mokymesi?

	Labai svarbu	Svarbu	Neutralu	Nesvarbu	Visiškai nesvarbu
Nauja informacija					
Pagilinti turimas žinias					
Savarankiška informacijos paieška					
Atgalinis ryšys					
Tiesioginė komunikacija					
Nuotolinė komunikacija					
Konkretumas					
Pavyzdžių pateikimas					
Pateiktos informacijos patikrinimas, testai					

28. Kokios trukmės mokymai Jums atrodo patraukliausi?

	Labai patraukliai	Patraukliai	Nei patraukliai, nei nepatraukliai	Nepatraukliai	Visiškai nepatraukliai
Ilgos trukmės (Daugiau nei 160 ak. val.)					
Vidutinės trukmės (80-160 ak. val.)					
Trumpos trukmės (40 – 80 ak. val.)					
Trumpesnės trukmės (40 – 20 ak. val.)					
Itin trumpos trukmės (20 – 8 ak. val.)					

29. Kiek laiko per savaitę galėtumėte skirti mokymuisi?

- Iki valandos
- 2 valandas
- 4 valandas
- 6 valandas ir daugiau
- Nežinau

30. Ar mokymosi metu jums svarbu motyvacinis skatinimas taškais, ženkliukais ar pnš.?

- Labai svarbu
- Svarbu
- Nei svarbu, nei nesvarbu
- Nesvarbu
- Visiškai nesvarbu

31. Kaip Jums svarbu išduotas pažymėjimas po mokymų?

- Labai svarbu
- Svarbu
- Nei svarbu, nei nesvarbu
- Nesvarbu
- Visiškai nesvarbu

32. Kaip vertinate, Verslo moterų asociacijos teikiamas ugdymo ir tobulėjimo galimybes?

- Labai teigiamai
- Teigiamai
- Neutraliai
- Neigiamai
- Labai neigiamai

33. Ar būtų naudinga, jūsų nuomone, VMA svetainėje turėti atvirų švietimo išteklių ir MAIK katalogą?

- Labai naudinga
- Naudinga
- Nei naudinga, nei nenaudinga
- Nenaudinga
- Visiškai nenaudinga

34. Ar norėtumėte, kad Verslo moterų asociacija pakviestų mokytis į nuotolinio mokimosi kursą lyderystės ugdymui?

- Labai norėčiau
- Norėčiau
- Nei norėčiau, nei nenorėčiau
- Nenorėčiau
- Labai nenorėčiau
- Nežinau

35. Ar norėtumėte, kad Verslo moterų asociacija pakviestų mokytis į nuotolinio mokimosi kursą verslo ugdymui?

- Labai norėčiau
- Norėčiau
- Nei norėčiau, nei nenorėčiau
- Nenorėčiau
- Labai nenorėčiau
- Nežinau

36. Ar norėtumėte (galėtumėte) pasidalinti savo patirtimi bei žiniomis, mokant kitas VMA nares?

- Taip
- Ne
- Nežinau

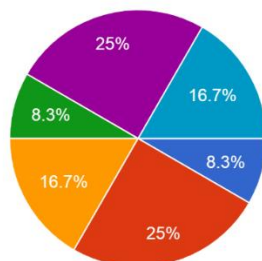
37. Jei į prieš tai esantį klausimą atsakėte TAIP, prašau parašykite galimas dėstomas temas. Kokios trukmės mokymus galėtume rengti? Kokių formatu norite mokytis? Prašau, detaliai pateikti visą informaciją.

2 priedas. Sociologinio tyrimo apklausos rezultatai

INFORMACIJA APIE RESPONDENTĄ

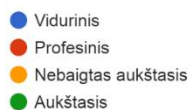
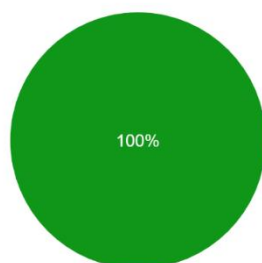
1. Jūsų amžius

12 responses

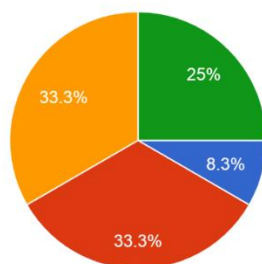
2. Jūsų išsilavinimas

12 responses

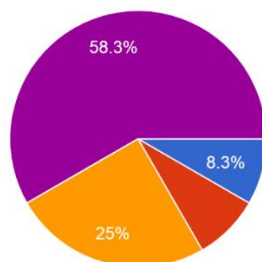
3. Kiek laiko priklausote Verslo moterų asociacijai (VMA)?

12 responses

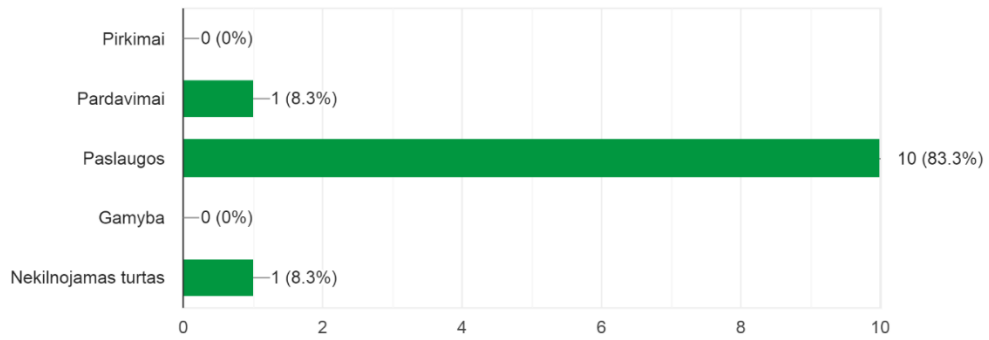
4. Kaip ilgai dirbate versle?

12 responses

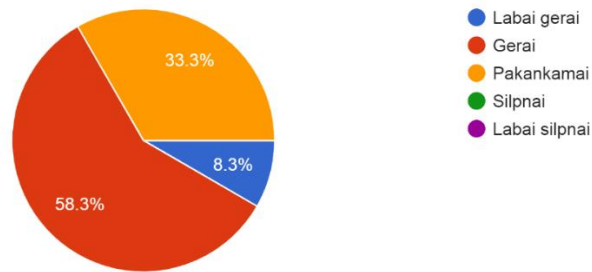
5. Šiuo metu turiu nuosavą verslą/ vykdu veiklą/ dirbu šioje srityje

12 responses

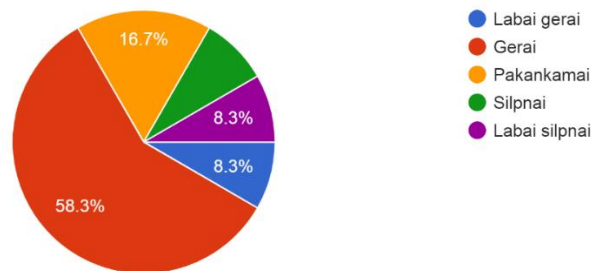
6. Kaip vertinate savo lyderystės patirtį?

12 responses

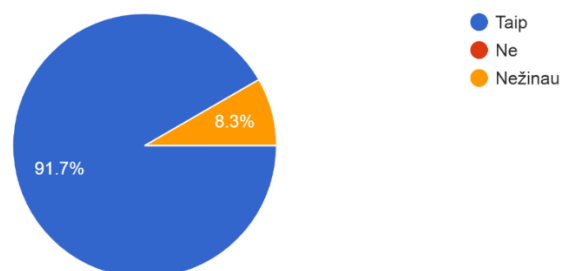
7. Kaip vertinate savo verslumo įgūdžių patirtį?

12 responses

8. Ar kada nors teko susidurti su žinių stygiumi, įgyvendinant naujas verslo idėjas?

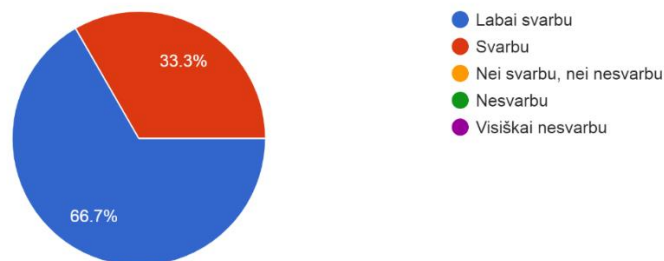
12 responses

KOMPETECIJŲ UGDYMAS

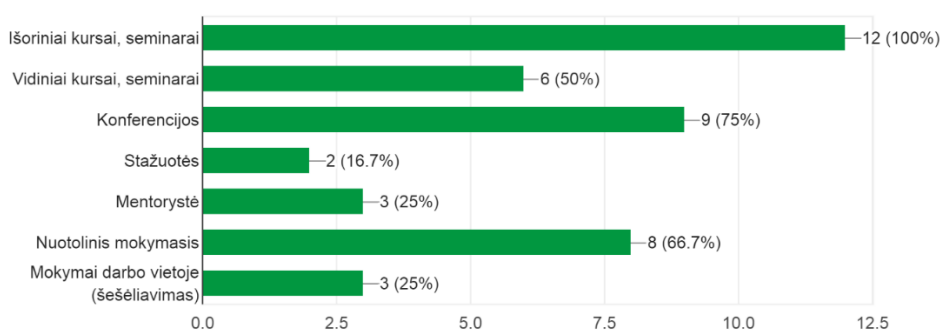
9. Ar jums svarbu pastovus jūsų kompetencijų ugdymas?

12 responses

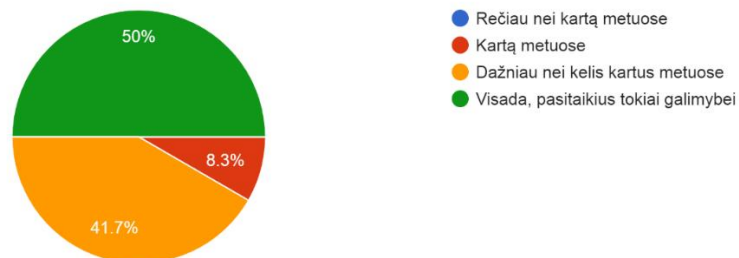
10. Kokius metodus renkatės kompetencijų kėlimui?

12 responses

11. Kaip dažnai tobulinate savo kompetencijas įvairiais mokymais, seminarais, kursais ar pnš.?

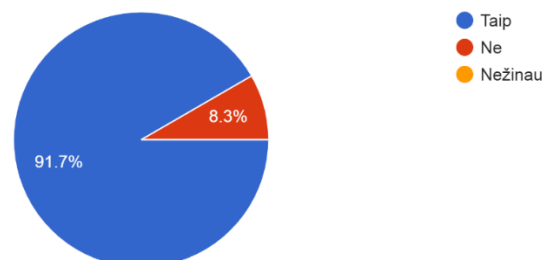
12 responses

NUOTOLINIS MOKYMASIS

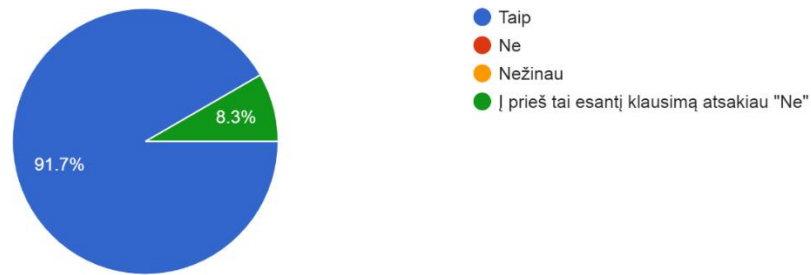
12. Ar teko mokytis nuotolinio mokymosi kursuose? (Nuotolinis mokymasis - tai mokymasis, kai procesas vyksta virtualioje erdvėje)

12 responses

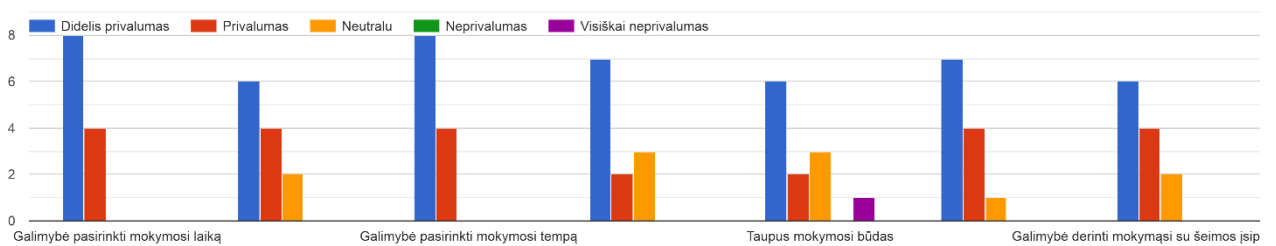

13. Jeigu atsakėte TAIP, ar jie jums buvo naudingi?

12 responses

14. Kokie yra, jūsų nuomone, mokymosi nuotoliniu būdu privalumai?

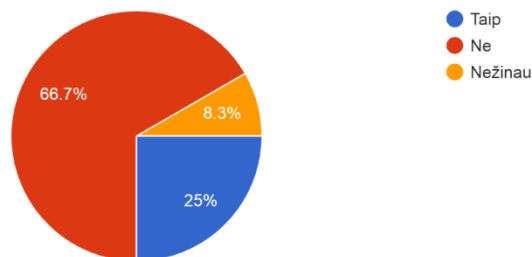
15. Įrašykite mokymosi nuotoliniu būdu privalumus, kurie nebuvo paminėti prieš tai pateiktame klausime. 2 responses

nėra

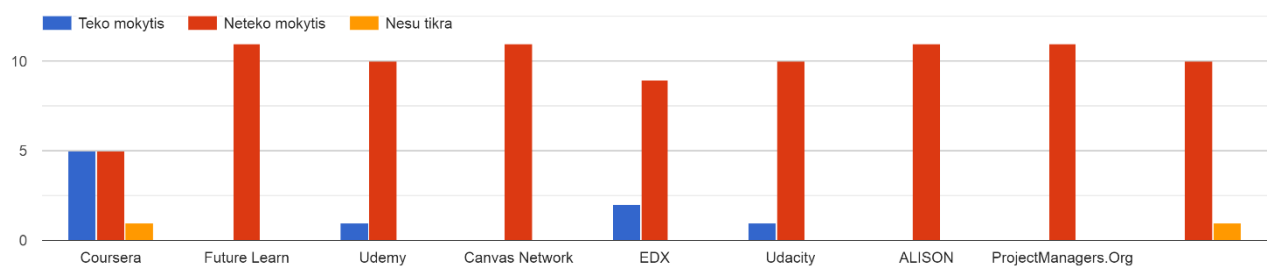
Gali mokytis užsienyje nuotoliniu būdu

16. Ar teko girdėti apie masinius atvirusius internetinius kursus (MAIK, angl. MOOC – Massive Open Online Courses) (kurie yra nemokami, ir teikiami specialiose internetinėse svetainėse)?

12 responses

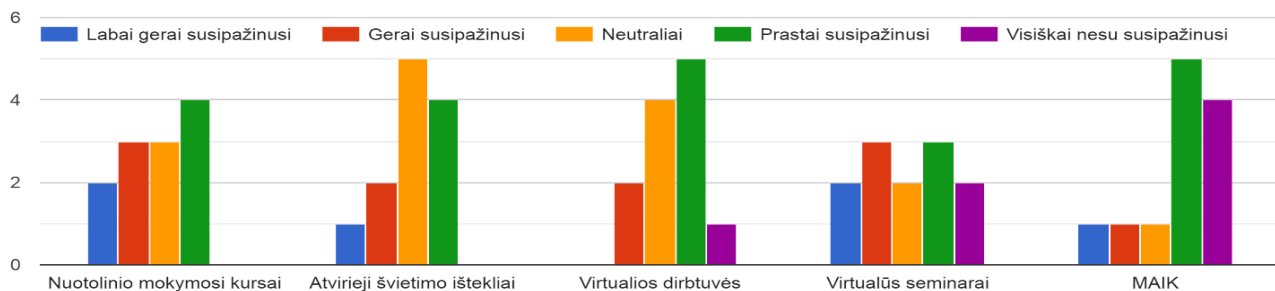
17. Ar teko mokytis MAIK šiose internetinėse svetainėse?

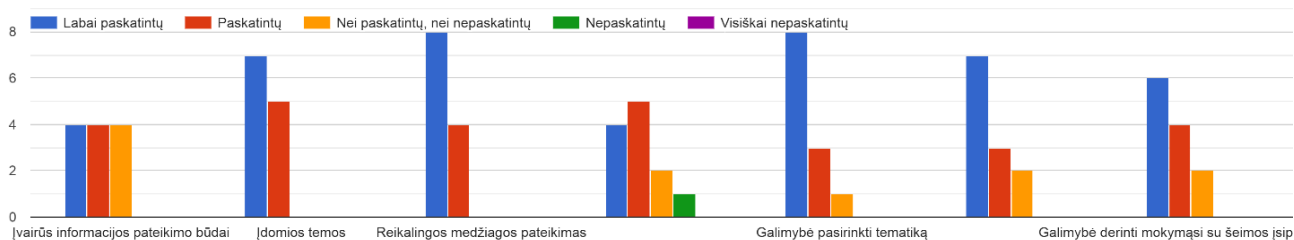
18. Jeigu į aukščiau pateiktą klausimą, atsakėte "TEKO MOKYTIS", tai kokios tematikos kursuose mokėtės? 3 responses

IT
 Psichologijos
 Marketingas

19. Kaip gerai esate susipažinusi su šiomis mokymosi priemonėmis? (Atvirieji švietimo ištekliai - tai mokymosi medžiaga, pateikta viešoje erdvėje su galimybe nemokama...kimų metu atliekamos praktinės ir/ar kūrybinės veiklos)

20. Kas jus paskatintų mokytis VMA organizuojamuose nuotolinio mokymosi kursuose?

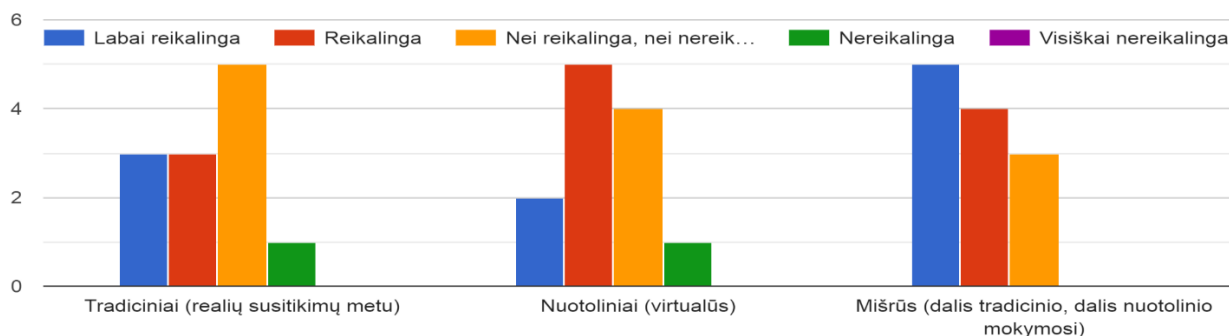

21. Įrašykite kas dar paskatintų jus mokytis VMA organizuojamuose nuotoliniuose mokymuose, jei tai nebuvo paminėta prieš tai pateiktame klausime. 1 response

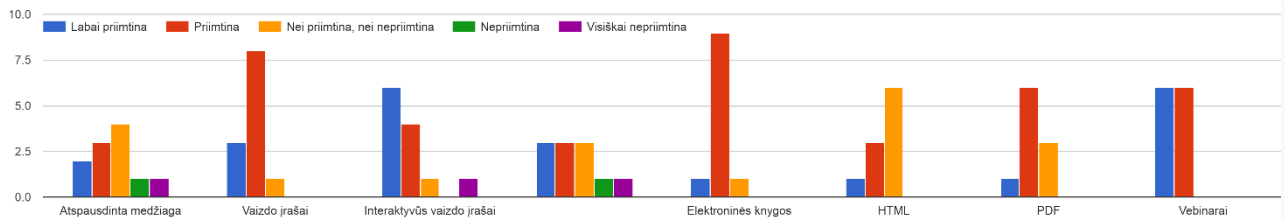
Leisti duoti feedbacka ir išreikšti poreiki

VMA NARIŲ MOKYMOSI POREIKIAI

22. Kokio pobūdžio mokymai jums atrodo reikalingiausi šiuo metu?

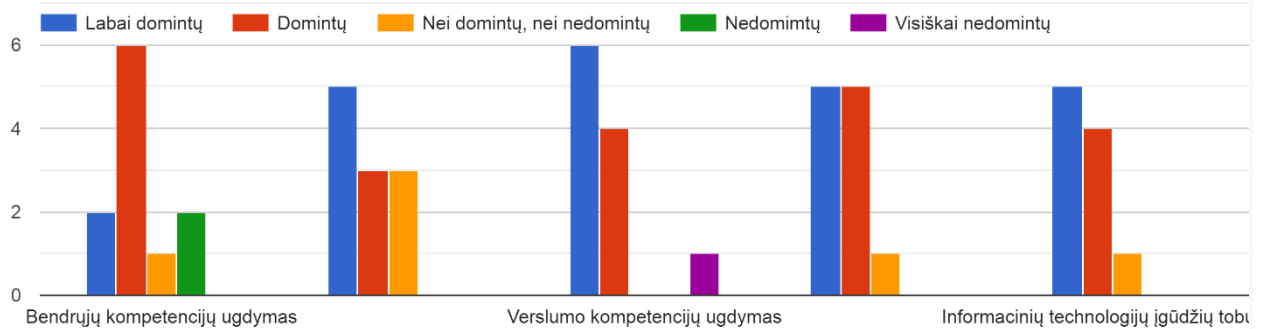
23. Kokie mokymosi medžiagos pateikimo formatai jums yra priimtini? (HTML- tai kompiuterinė žymėjimo kalba, naudojama pateikti turinį internete).

24. Įrašykite mokymosi medžiagos pateikimo variantus, kurie jums būtų priimtiniausi ir nebuvo paminėti prieš tai pateiktame klausime. 1 response

galimybė pasisakyti mokymu metu

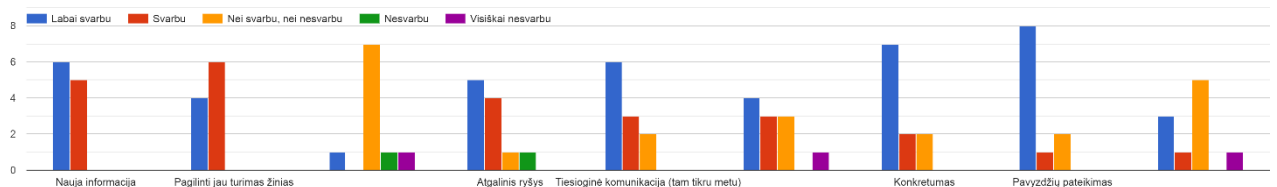
25. Kokios temos jus domintų ugdant kompetencijas?

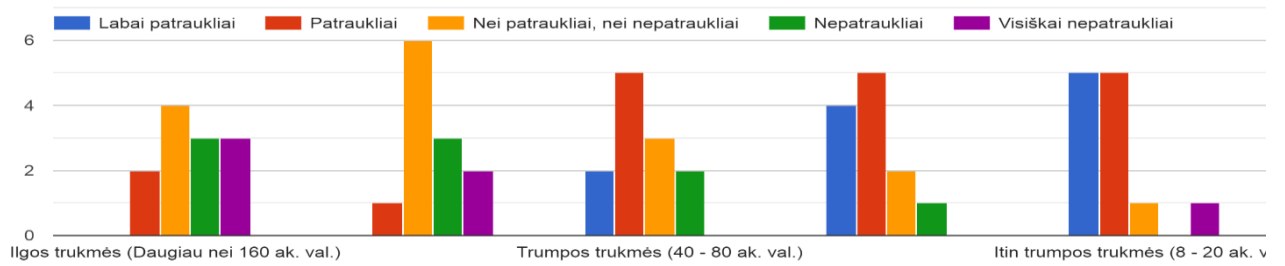
26. Įrašykite temas, kurios jums būtų aktualios ir nebuvo paminėtos prieš tai pateiktame klausime. 3 responses

Reklamos sklaida kaip marketingo dalis
 noriu mokėti kurti puslapi, ji medruoti su seo , photoshopas, video makeris
 Sveika gyvenšana, sveikia mityba, meditacija, tai kas susije su saviugda

27. Kas jums svarbiausia mokymesi?

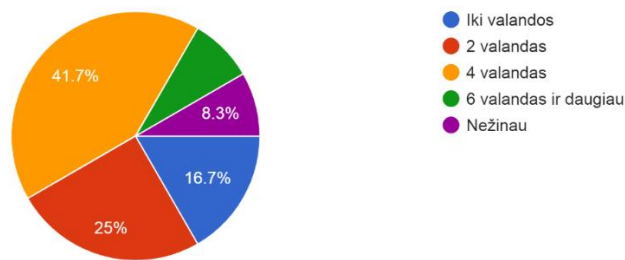

28. Kokios trukmės mokymai Jums atrodo patraukliausi?

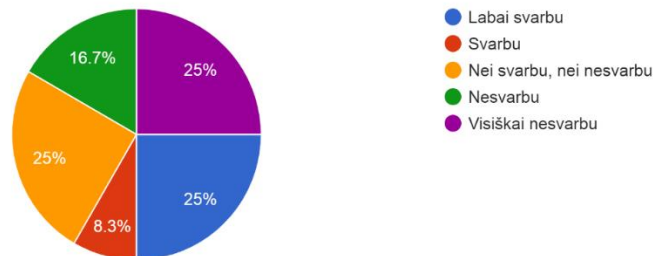
29. Kiek laiko per savaitę galėtumėte skirti mokymuisi?

12 responses

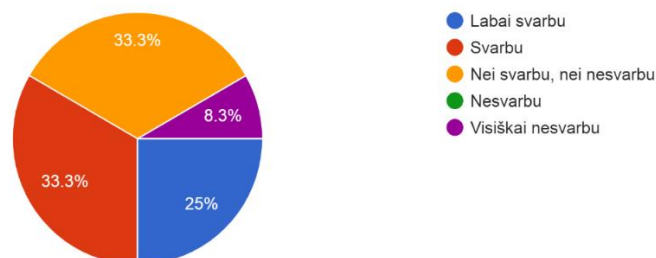
30. Ar mokymosi metu jums svarbu motyvacinis skatinimas taškais, ženkliais ar panš.?

12 responses

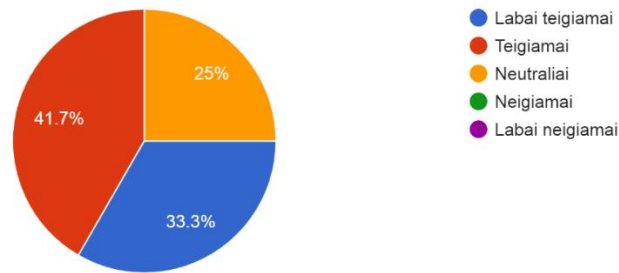
31. Kaip Jums svarbu išduotas pažymėjimas po mokymų?

12 responses

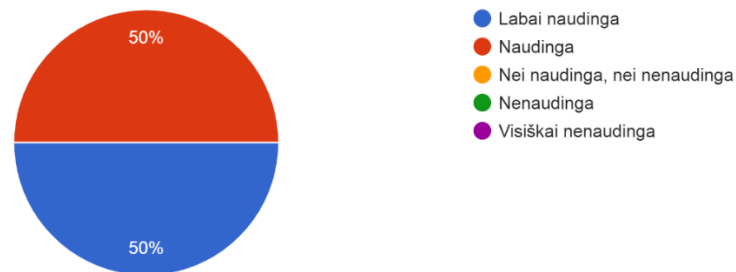
32. Kaip vertinate, Verslo moterų asociacijos teikiamas ugdymo ir tobulėjimo galimybes?

12 responses

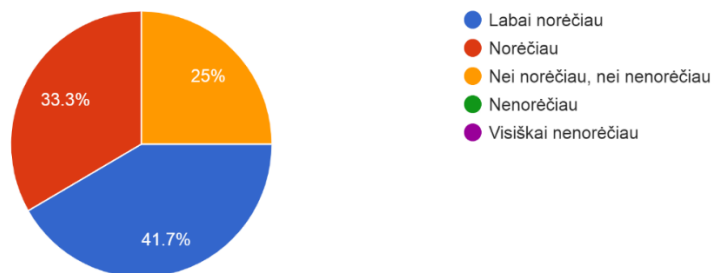
33. Ar būtų naudinga, jūsų nuomone, VMA svetainėje turėti atvirų švietimo išteklių ir MAIK katalogą?

12 responses

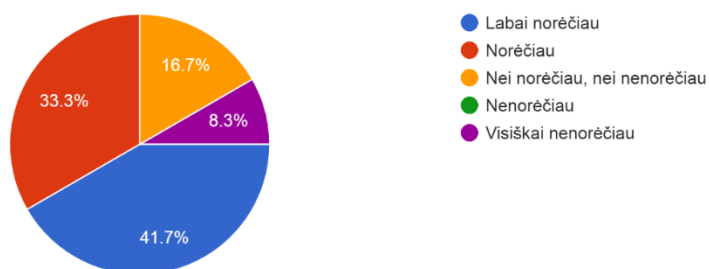
34. Ar norėtumėte, kad Verslo moterų asociacija pakviestų mokytis į nuotolinio mokimosi kursą lyderystės ugdymui?

12 responses

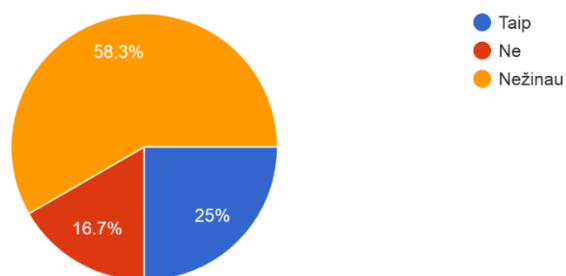
35. Ar norėtumėte, kad Verslo moterų asociacija pakviestų mokytis į nuotolinio mokymosi kursą verslumo ugdymui?

12 responses

36. Ar norėtumėte (galėtumėte) pasidalinti savo patirtimi bei žiniomis, mokant kitas VMA nares?

12 responses

37. Jei į prieš tai esantį klausimą atsakėte TAIP, prašau parašykite galimas dėstomas temas. Kokios trukmės mokymus galėtume rengti? Kokių formatu norite mokytis? Prašau, detaliai pateikti visą informaciją. 2 responses

Emocinio intelekto lavinimo temos (8-40 val.), gyvai.

Kas yra Zoomas, Teams, jų galimybes, live transliacijos visur, kaip tai padaryti

MASINIŲ ATVIRŲJŲ INTERNETINIŲ KURSŲ PANAUDOJIMAS MOTERŲ LYDERYSTĖS IR VERSLUMO UGDYME

Anastasija Martynova

Kauno technologijos universitetas, Lietuva

Saustrauka. Straipsnyje aptariami apklausos rezultatai, apie inovatyvias priemones skirtas moterų verslumo ir lyderystės ugdymui. Iš literatūros šaltinių analizės, galima teigti, kad moterys, dažnai susiduria su „stiklo lubų“ fenomenu. Šio barjero keliamiems reiškiniams mažinti Lietuvoje yra skatinamas moterų verslumas, kurį remia įvairios ministerijos, informacijų centrai. Šio fenomeno įveikai galima pasitelkti Masinius atvirouosius internetinius kursus (MAIK) – tai lengvai prieinami, inovatyvūs, interaktyvūs, interaktyviomis priemonėmis grįsti kursai puikiai tinkantys užimtai moteriai.

Raktiniai žodžiai : moterys, MAIK, lyderystė, verslumas, ugdymas.

1. ĮVADAS

Šiuolaikiniame pasaulyje labai svarbu nuolat tobulėti. Esant poreikiui didinti kompetencijas, įgauti žinių ir jas panaudoti informacijų visuomenėje, reikia alternatyvų, tokių kaip šiuolaikiniai mokymo metodai. Tokie kurie leistų žmogui tobulėti jam tinkamu laiku bei tinkamoje vietoje. Plečiantis informacinių technologijų vystymuisi, tokios galimybės tapo pasiekiamos daugeliui mūsų. Vienas iš patogiausių būdų tobulėti – nuotolinis mokymasis.

Viena populiariausia ir nemokama galimybė mokytis yra Masiniai atvirieji internetiniai kursai (MAIK). Terminas MAIK (angl. MOOC) - buvo panaudotas apibūdinti 2008 m. *Stephen Downes* ir *George Siemens* mokomąjį kursą „*Connectivism and Connective Knowledge*“, kurio tikslas buvo panaudoti žmonių kūrybiškumą, saviraišką ir bendradarbiavimą, pasinaudojant internetinėmis priemonėmis, turinčiomis platesnį spektrą, nei įprastos tradicinės. Šiame kurse dalyvavo gyvai *University of Manitoba* miestelyje 25 studentai, o 2300 dalyvių nuotoliniu būdu, iš viso pasaulio [1].

2012 metų vasario mėnesį buvo įsteigta nemokamų MAIK platforma pavadinimu „*Udacity*“. 2012 balandį *Andrew Ng* ir *Daphne Koller* bei du *Stanford* kompiuterinių mokslų profesoriai įkūrė įmonę „*Coursera*“, kuri bendradarbiaujant su žymiais universitetais ruošė ir siūlė MAIK [2]. Abi įmonės sėkmingai tęsia veiklą iki dabar.

Klasikinių MAIK trukmė yra įvairi nuo 1 iki 16 savaičių, dažniausiai atsiskaitomosios užduotys ir mokomoji medžiaga yra pateikiamos kas savaitę, vertinimai yra individualūs [3].

Šiuo metu daug moterų siekia išsilavinimo, nebijo tobulėti ir siekti aukščiausio lygio vadovės pozicijos ir drąsiai kuria savo verslus. Moterų išskyrimas nėra atsitiktinis – ne retai jos būna diskriminuojamos dėl lyties, to pasėkoje gauti vadovaujamas pareigas joms yra sudėtinga. 1986 metų *Wall Street Journal*, *Hymowitz* ir *Schellhardt* straipsnyje „*The glass ceiling: why women can't break the invisible barrier that blocks them from top jobs*“ pirmą kartą panaudotas terminas „Stiklinės lubos“. Šiuo terminu yra apibūdinami nematomieji barjerai, kurie trukdo moterims kopti karjeros laiptais ir užimti

vadovaujamas pareigas. Esminis kirtis, tai lėtas moterų judėjimas į karjeros aukštumas, kuris organizacinėje praktikoje ne visada priimamas kaip problema [4].

Verslo moterų asociacija (toliau VMA) – tai laisvanoriška ir nepriklausoma organizacija, siekianti skatinti moterų verslumą ir dalyvavimą valstybės ekonomikoje bei tarptautiniuose projektuose, stiprinti jų tarpusavio bendradarbiavimą verslo, saviugdos ir saviraiškos srityse, o taip pat panaudoti jų kūrybinį bei organizacinį potencialą, vykdant visuomenei naudingus projektus.

2. MOTERŲ LYDERYSTĖS IR VERSLUMO UGDYMO GALIMYBĖS

2000 m. Europos Komisija, moterų verslui skatinti įsteigė WES tinklą (*Women's entrepreneurship*). Nuo 2004 m. Lietuva turi atstovą šiame tinkle, kuriame 2008 m. priklausė 30 Europos ekonominės erdvės ir ES valstybių kandidačių. Ši organizacija yra vienintelė, kuri ieško esamų problemų sprendimų būdų, kelia aktualius moterų verslo klausimus, kaupia informaciją apie nacionalines moterų verslumo skatinimo iniciatyvas ir pan. [5].

Siekiant išspręsti užimtumo ir kokybės didinimo aspektus išsiskiria dvi galimų sprendimų sritys: SVV plėtra bei moterų verslumo galimybės ir jų kaita šiandieninėmis sąlygomis. Viena svarbiausių SVV moterų charakteristikų: verslininkės moterys laikosi aktyvaus teigiamo požiūrio ir iniciatyvų naudojant ir pritaikant mokymąsi, investicijas ir darbo rinkoje. Susidūrusios su sudėtingais uždaviniais, jos randa įvairiausių galimybių juos įgyvendinti, pasinaudojusios ir tarptautinių verslininkų patirtimi [5].

Kiekvienais metais Ekonomikos ministerija finansuoja verslininkų ir moterų, kurios nori pradėti verslą, informacines dienas, kurių organizatoriai šalies Verslo informacijos centrai. Per informacines dienas pateikiamos galimybės apie įvairias vyriausybės paramas, Lietuvos verslininkai dalinasi savo sėkmės istorijomis bei įžvalgomis apie verslo organizavimo ir plėtros aspektus ir kita naudinga informacija. BIC (42 Verslo Informacijos Centrai Lietuvoje) ir BI (6 verslo inkubatoriai) organizuoja įvairius mokymų kursus ir seminarus būsimiems ar esamiems verslininkams. Pasak šių organizacijų atstovų, moterys labiau domisi verslo plėtros ir finansavimo galimybėmis bei aktyviau dalyvauja pačiuose mokymuose [6].

Atlikus statistinius ir mokslinius tyrimus padaryta išvada, kad svarbiausios paramos priemonės moterų verslo įmonėms yra: finansinė parama verslo pradžiai, specializuoti paskolų fondai, paskolų garantijos, lengvatinės paskolos verslo pradžiai ir investicijoms [6].

Lietuvoje Žemės ūkio ministerija kartu su Žemės ūkio ir Lietuvos moterų kaimo asociacija vykdo iniciatyvą skatinti moterų verslumą kaimo vietovėse. Lietuvos moterų kaimo asociacijos tikslai: skatinti kaimo moterų pasitikėjimą savimi, lavinti jų įgūdžius ir teikti joms žinių apie alternatyvias sritis [6].

2007 m. Žemės ūkio ministerija finansavo 29 asociacijos renginius, šie seminarai padėjo apmokėti apie 440 žmonių, kurių 80% kaimo moterys. Lietuvos atstovės dalyvavo 5-oje tarptautinėje konferencijoje „Kaimo moterys aplink Baltijos šalis: problemos ir iššūkiai“, taip pat Lietuvoje buvo surengta konferencija „Kaimo moterų vaidmuo darnioje kaimo plėtroje“, kurioje dalyvavo 335 moterys [6].

2007-2013 m. Lietuvos kaimo plėtros programoje numatytas lėšų paskirstymas iš Europos žemės ūkio fondo, paramą pirmenybės tvarka teikti kaimo moterims. Parama

skiriama verslo kūrimui ir plėtrai, kaimo turizmo paslaugų sektoriaus skatinimas, kaimo vietovių atnaujinimas ir plėtra [6].

2.1. „Stiklo lubos“

Apžvelgus visus šiuos aspektus atrodo, kad moterų veikloms skatinti yra daug pasiūlymų. Žvelgiant į esamą situaciją Lietuvoje, susiduriame ir su kita tiesa, mūsų šalyje vis dar išlikęs „stiklo lubų“ fenomenas. Dažai darbdaviai į moterį žiūri kaip į potencialiai prastesnę darbuotoją, lyginant su vyru, viena to priežasčių galima ar esama motinystė. Mokslininkai aiškina, kad lyčių nelygybė yra nesąmoningas diskriminavimas, kuris yra automatiškas ir dažnai net nepagrįstas. Jei mūsų šalyje dingtų užmokesčio skirtumai, moterys lengvai galėtų tapti vadovėmis. „*The Economist*“ žurnalas 2016 m. Paskelbė 29 šalių indeksą, Lietuvos šiame sąraše nėra. Atlikus tyrimą yra galima daryti išvadą, kad „stiklo lubos“ yra patriarchy paveldas. Kuo šalis patriarchyškesnė, tuo šis fenomenas yra stipresnis[7].

2.2. Masiniai atvirieji internetiniai kursai

Masiniai atvirieji internetiniai kursai (MAIK), tai puiki galimybė mokytis iš namų ar kitoje patogioje vietoje. Šie atvirieji internetiniai kursai talpinami specialiose svetainėse, kur yra kaupiama mokomoji medžiaga, kuria gali naudotis kiekvienas norintysis. MAIK paruošia įvairių universitetų dėstytojai arba savo srities specialistai [8].

Nuotoliniai kursai suteikia daug galimybių: jais naudotis gali kiekvienas norintis, šiame mokymesi yra skatinamas bendravimas: diskusijos forume, virtualus bendravimas su kitais asmenimis, kurie turi tokius pačius pomėgius. Šių kursų privalumas yra tai, kad kursai visiškai nemokami, pabaigus kursą išduodami skaitmeniniai baigimo pažymėjimai, už jį reikia sumokėti nustatytą mokestį [8].

Iš esmės MAIK yra platforma, joje daug galimybių specialaus funkcionavimo ekosistemos kūrimui, panašiai kaip tokiose žinomose platformose kaip *Facebook*, *Twitter*, *iTunes*, kurie sukūrė novatorišką taikomųjų programų ar kitaip vadinamų aplikacijų vystymo idėją. Neabejojama, kad šie internetiniai kursai bus kaip viešas eksperimentas, kuris prisidės prie tyrimų interneto įtakai švietimui [9].

Viena populiariausių MAIK platformų „*Coursera*“ siūlo įvairių sričių mokymus: verslo srities mokymuose yra patalpinti 1095 kursai, kompiuterinių technologijų – 668 kursai, sveikatos srityje – 471 kursai, socialiniai mokslai, menai, fizikos mokslai ir inžinerija, personalo valdymas, kalbų mokymasis, matematika ir logika, informacinės technologijos. Labai platus profilis leidžia ne tik kelti kompetenciją, bet ir išmokti naujų dalykų.

Puikus įrodymas, kad MAIK pasiteisinęs mokymosi metodas yra tai, kad besimokančiųjų skaičius nuo 300 tūkst. išaugo iki 35 mln. Nuotoliniai kursai tapo nauja ir reikšminga švietimo rinkos dalis, kuri siūlo didžiausią mobilumą ir daugiau pripažinimo. Naudojantis tokia perspektyva atsiveria daug galimybių tiems, kurie negalėjo mokytis dėl ekonominių, geografinių ir kitų priežasčių. Šiuo metu internetiniai kursai tapo kokybės ir prestižo elementais. Pastaruoju metu daugybė aukštojo mokslo institucijų prisijungia prie MAIK populiarumo [10].

2.3. Masinių atvirųjų internetinių kursų panaudojimo ugdymui galimybės

Turint savo verslą ar esant lydere didelėse kompanijose, labai svarbu yra nuolat tobulėti ir spėti su naujovėmis rinkoje. Esant įtemptam darbo tempui, šeimyniniams rūpesčiams laiko skirti saviugdai ar kvalifikacijos kėlimui nelieka. Taigi, galima išskirti problemą – moterims trūksta, susistemintos verslumo ir lyderystės, mokslinės ir mokomosios medžiagos norint kelti kompetenciją ir tobulėti.

Įvertinus, kad iki pandemijos informacija pasiekė asociacijos nares konferencijų, seminarų ir susirinkimų pagalba, reiškia, reikia labiau orientuotis į nuotolinio mokymo, nuotolinių kursų tendencijas. Informacijos struktūrizavimą privačiame, registracijos reikalaujantiame puslapyje. Kompetencijos kėlimui pasirinkti sprendimą, trumpos trukmės kursus, *nano* MAIK.

Apžvelgus MAIK rūšis ir galimybes, galima daryti išvadą, kad užimtam žmogui naudinga gauti informaciją, kuri būtų struktūrizuota ir suskirstyta į konkrečias temas ar skyrius. Dažniausiai įprastas MAIK būna ilgos trukmės, yra plačiai temą nagrinėjantis kursas, kuriam skirti laiko dirbančiajam sudėtinga. *Nano* kursai yra tinkamas sprendimas, nes vartotojas gali rasti sau naudingą informaciją, nesimokant viso ilgo kurso, o gauti tik reikiamą elementą.

2.4. Masinių atvirųjų internetinių kursų panaudojimo ugdymui problematika

Masinių atvirųjų internetinių kursų pagrindinei problemai nustatyti reikia apžvelgti, ne tik pačią problemą, bet ir nustatyti, jos atsiradimo priežastis ir įžvelgti šios problemos pasekmes. Tam tikslui pasiekti buvo sudarytas problemų medis (žr. 1 pav.):

1 pav. Problemų medis

Išanalizavus visas priežastis ir pasekmes išaiškėjo, kad pagrindinė problema, kad Verslo moterų asociacijos narės turi nepakankamas galimybes verslumo ir lyderystės ugdymui. Tam, kad išspręsti šią problemą, būtina atlikti sociologinį tyrimą VMA.

3. SOCIOLOGINIS TYRIMAS MOTERŲ VERSLUMO IR LYDERYSTĖS UGDYMU

2020 m. gruodžio mėn. atlikau sociologinį tyrimą, ištirti Verslo moterų asociacijos narių poreikius ir galimybes mokytis lyderystės ir verslumo, panaudojant inovatyvias mokymosi priemones. Tyrimu siekta išsiaiškinti, Moterų verslo asociacijos narių poreikį ir priimtinausius metodus kompetencijos kėlimui. Ištirta Moterų verslo asociacijos narių požiūris į nuotolinį mokymąsi ir jo galimybes.

Apklausa buvo suskirstyta į keturias dalis. Pirmoji dalis – informacija apie respondentes, antroji – kompetencijų ugdymas, trečioji – nuotolinio mokymosi žinios, ketvirtoji – VMA narių mokymosi poreikiai.

Pirmoje dalyje, sužinojome, kad apklausoje dalyvavusių respondenčių amžius yra labai įvairus: nuo jaunesnių nei 30 metų iki vyresnių nei 60 metų.

Apklauskos rezultatai nurodo, kad visos respondentes yra įgijusios aukštąjį išsilavinimą.

Net 58,3% respondenčių versle dirba ilgiau nei 16-ka metų, 25% – 5-10 metų ir po 8,3% atsakiusių dirba iki metų laiko ir 1-5 metus.

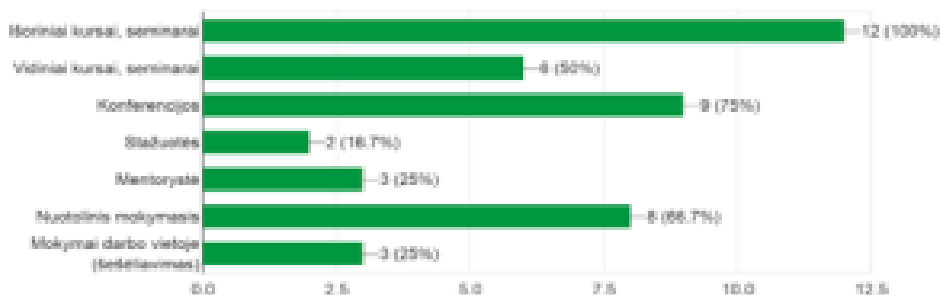
Paslaugų sektoriuje dirba 83,3% apklaustųjų moterų, su pardavimais dirba 8,3% ir su nekilnojamu turtu dirba 8,3%.

Antroji dalis – kompetencijų ugdymas. Savo lyderystės patirtį moterys vertina gana teigiamai: 58,3% ją vertina gerai, 33,3% gerai ir 8,3% labai gerai. Uždavus klausimą apie verslumo patirtį, atsakymai yra kur kas įvairesni: 58,3% atsakiusių savo patirtį vertina gerai, 16,7% - pakankamai, atsakymai „labai gerai“, „silpnai“ ir „labai silpnai“ įvertinti po 8,3%.

Apklausiant respondentes, buvo užduotas labai aktualus klausimas, ar joms kada teko susidurti su žinių stygiumi, įgyvendinant naujas verslo idėjas, net 91,7% atsakiusių teigia, kad teko, o likusioji dalis 8,3% atsakė, kad nežino.

66,7% moterų mano, kad labai svarbus pastovus kompetencijų ugdymas, o likusios 33,3% nurodė, kad tai yra svarbu.

Kompetencijų ugdymui, visos respondentes 100% renkasi išorinius kursus, seminarus; vidinius kursus, seminarus renkasi 50%, konferencijas 75%, stažuotes vos 16,7%, mentorystę 25%, nuotolinį mokymąsi 66,7% ir mokymąsi darbo vietoje 25% apklaustųjų (žr. 2 pav.):

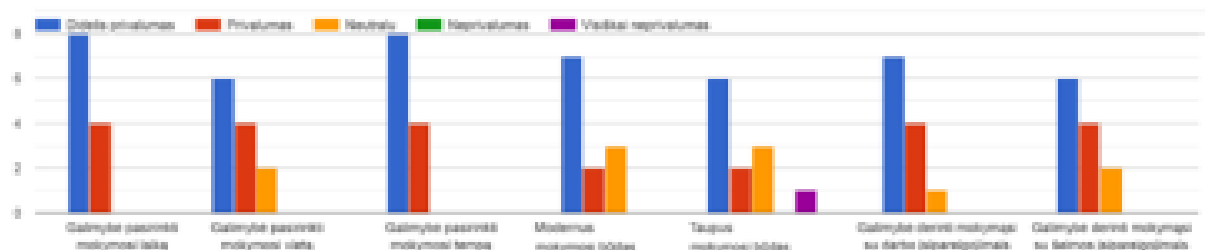

2 pav. Metodai kuriuos VMA nares renkasi kompetencijų kėlimui

Uždavus klausimą, kaip dažnai moterys, tobulina savo kompetencijas įvairiuose mokymuose, seminaruose, kursuose ar pan., 50% respondentėlių atsakė, kad visuomet, pasitaikius tokiai galimybei; 41,7% atsakė, kad dažniau, nei kelis kartus metuose, o 8,3% kartą metuose.

Nuotolinio mokymosi dalyje siekiama išsiaiškinti ar respondentėms teko mokytis nuotoliniu būdu, ar tai naudinga, kokius privalumus įžvelgia. 91,7% apklaustųjų teigia, kad joms teko mokytis nuotolinio mokymosi kursuose, o 8,3% - neteko, visos respondentės, kurioms teko mokytis nuotoliniu būdu atsakė, kad šie kursai joms pasirodė naudingi (žr. 2 pav.):

Didžiausiu privalumu apklaustos moterys laiko galimybę pasirinkti mokymosi laiką ir galimybę pasirinkti mokymosi tempą - 66,7%. Galimybė derinti mokymąsi su darbo įsipareigojimais ir tai, kad nuotolinis mokymosi būdas yra patrauklus dėl to, kad yra modernus nurodė 58,3%. Galimybė pasirinkti mokymosi vietą, galimybė derinti mokslus su šeimos įsipareigojimais ir, kad tai taupus mokymosi būdas, kaip didžiausią privalumą nurodė 50% respondentėlių (žr. 3 pav.):

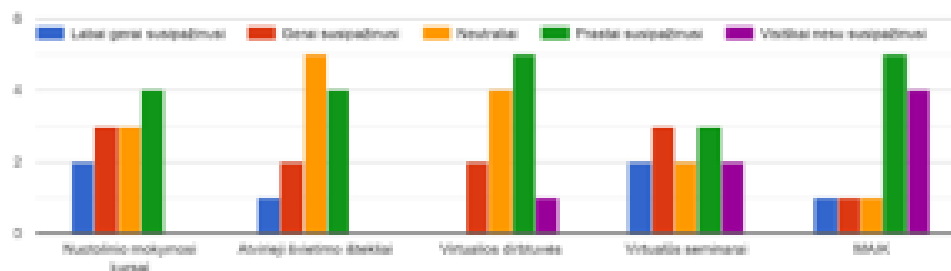

3 pav. Mokymosi nuotoliniu būdu privalumai

Moterys nurodo, kad jos geriausiai susipažinusios yra su nuotolinio mokymosi kursais 16,7%, kad yra gerai susipažinusios, neutraliai atsakė po 25% moterų, 33,3% atsakė jog yra prastai susipažinusios.

Po 66,7% apklaustųjų nurodė, kad labiausiai paskatintų mokytis VMA organizuojamuose nuotolinio mokymosi kursuose „reikalingos medžiagos pateikimas“ ir „galimybė pasirinkti tematiką“ – tai labiausiai paskatintų jas mokytis, po 58,3% nurodė, kad „įdomios temos“ ir „galimybė derinti mokymąsi su darbo įsipareigojimais“. „Galimybė derinti mokymąsi su šeimos įsipareigojimais“ labai paskatintų mokytis 50% respondentėlių ir po 33,3% apklaustųjų atsakė, kad „įvairūs informacijos pateikimo būdai“ ir „galimybė pasirinkti vietą ir laiką“.

Moterys nurodo, kad jos geriausiai susipažinusios yra su nuotolinio mokymosi kursais 16,7%, kad yra gerai susipažinusios, neutraliai atsakė po 25% moterų, 33,3% atsakė jog yra prastai susipažinusios. Su atviraisiais švietimo ištekliais labai gerai susipažinusios yra 8,3%, 16,7% yra gerai susipažinusios, 41,7% neutraliai, o prastai susipažinusios 33,3% apklaustųjų. Su virtualiomis dirbtuvėmis gerai susipažinę 16,7%, neutraliai 33,3% ir visiškai nesusipažinusios 8,3% respondentėlių. Virtualūs seminarai – 16,7% yra labai gerai susipažinusios, 25% gerai susipažinusios, 16,7% neutraliai, 25% prastai ir 16,7% visiškai nėra susipažinusios. MAIK – po 8,3% respondentėlių atsakė, kad yra gerai susipažinusios, gerai susipažinusios ir neutraliai susipažinusios, 41,7% atsakė, kad yra prastai susipažinusios ir 33,3% atsakė, kad visiškai nėra susipažinusios su šia mokymosi priemone, (žr. 4 pav.):

4 pav. Kaip respondentės susipažinusios su pateiktomis mokymosi priemonėmis

Ketvirtoji dalis „VMA narių mokymosi poreikiai“. Pateikus klausimą, kokio pobūdžio mokymai atrodo reikalingiausi šiuo metu, daugiausia moterų atsakė, kad mišrūs (dalis tradicinio, dalis nuotolinio mokymosi) – apklaustosioms pasirodė naudingiausi, 41,7% teigia, kad labai reikalinga, 33,3% jog reikalinga.

Į klausimą, ar būtų naudinga VMA svetainėje turėti atvirųjų švietimo išteklių ir MAIK katalogą 50% apklaustųjų nurodė, kad labai naudinga ir likusios 50% apklaustųjų nurodė, kad naudinga.

Moterys nurodo, jog norėtų, kad VMA pakviestų mokyti į nuotolinio mokymosi kursą lyderystės ugdymui 41,7% atsakė, kad labai norėtų, 33,3% atsakė, kad norėtų ir 25% nei norėtų, nei nenorėtų.

4. IŠVADOS

1. Išanalizavus statistinius ir mokslinius duomenis padaryta išvada, kad svarbiausios paramos priemonės moterų verslo įmonėms yra: finansinė parama verslo pradžiai, specializuoti paskolų fondai, paskolų garantijos, lengvatinės paskolos verslo pradžiai ir investicijoms. Tarptautiniai ir šalies viduje vykstantys projektai bando sugriauti „stiklinių lubų“ fenomeną, kad darbdaviai į moterį nežiūrėtų kaip į potencialiai prastesnę darbuotoją, lyginant su vyru. Moterys užimančios lyderės poziciją, privalo savo kompetencijas ugdyti nuolat įvairiais seminarais, kursais ir pan. Tokias galimybes suteikia MAIK: jais naudotis gali kiekvienas norintis, juose skatinamas bendravimas diskusijos forume su kitais asmenimis, kurie turi tokius pačius pomėgius. Kursai yra tiek sinchroniniai, tiek asinchroniniai, dėl to moterims yra lengviau derinti darbo įsipareigojimus su šeima ir mokymusi.

2. Atlikus apklausą paaiškėjo, kad Verslo moterų asociacijos narėms yra svarbu ugdyti kompetencijas (100%). Didžioji dalis respondenčių savo kompetencijas tobulina visada, pasitaikius galimybėms 50%, dažniau nei kelis kartus metuose 41,7%. VMA narėms didžiausias poreikis yra ugdyti verslumo ir lyderystės kompetencijas (83,4%). Moterys būtų suinteresuotos gauti pakvietimus iš asociacijos, dalyvavimui nuotolinio mokymosi kursuose.

3. Remiantis tyrimo rezultatais galima daryti išvadą, kad moterims yra reikalinga susisteminta mokslinės ir mokomosios medžiagos duomenų saugykla ar sistema. Visos respondentės (100%) mano, kad VMA svetainėje būtų naudinga turėti AŠI ir MAIK katalogus skirtus verslo kompetencijų ir lyderystės kompetencijų ugdymui. Tokio pobūdžio katalogas sutaupytų moterų laiką, kurį jos skiria nuotolinio mokymosi kursų paieškoms, taip jis būtų tikslingiau panaudojamas vykdomose veiklose.

LITERATŪRA

1. Downes Stephen 2012 05.19 Connectivism and Connective Knowledge. Essays on meaning and learning networks ISBN: 978-1-105-77846-9
2. McGill University administration. Prieiga per internetą: <https://www.mcgill.ca/maut/current-issues/moocs/history> [žiūrėta 2020 m. spalio 7d.]
3. Bowden Pat, 2020 08 27 Beginners Guide to Massive Open Online Courses (MOOCs). Prieiga per internetą: <https://www.classcentral.com/help/moocs> [žiūrėta 2020 m. vasario 1 d.]
4. Dr. Y. Benschop „The trouble with the Glass Ceiling Critical reflections on a famous concept“ , 2009. Prieiga per internetą: https://www.researchgate.net/publication/268059475_The_Trouble_with_the_Glass_Ceiling_Critical_reflections_on_a_famous_concept [žiūrėta 2020 m. spalio 19d.]
5. Jūratė Guščinskienė, Jadvyga Čiburienė „Lietuvos moterų verslumo galimybių kaita integracijos į Europos Sąjungą sąlygomis“, 2009. Prieiga per internetą: <https://ecoman.ktu.lt/index.php/Ekv/article/view/9470> [žiūrėta 2020 m. spalio 23 d.]
6. European Commission Enterprise and Industry „European Network to Promote Women's Entrepreneurship“ Activity Report, 2007 Prieiga per internetą: ec.europa.eu/enterprise/entrepreneurship/native [žiūrėta 2020 m. spalio 23 d.]
7. Dovilė Rūkaitė „JT Saugumo Tarybos rezoliucija Nr. 1325: lyderystės stiprinimas saugumui namuose užtikrinti“ , 2020m. Prieiga per internetą: <http://www.moteruinformacijoscentras.lt/jt-saugumo-tarybos-rezoliucija-nr-1325-lyderystes-stiprinimas-saugumui-namuose-uztikrinti/> [žiūrėta: 2020 m. spalio 25 d.]
8. Plungės ryto administracija „MAIK – masiniai atvirieji internetiniai kursai. Prieiga per internetą: <https://ryto.plunge.lm.lt/maik-masiniai-atvirieji-internetiniai-kursai/> [žiūrėta: 2020 m. spalio 26 d.]
9. Danguolė Rutkauskienė „Mokytojų kompetencijų ugdymas, panaudojant masinius atvirusius internetinius kursus“, 2020 m. Prieiga per internetą: http://www.ecdl.lt/sites/default/files/maik_asi_rutkauskiene_08_29.pdf [žiūrėta 2020 m. spalio 26 d.]
10. Rita Vargelytė „I mokymosi visą gyvenimą pasaulį su MAIK“, 2017m. Prieiga per internetą: <https://epale.ec.europa.eu/lt/resource-centre/content/i-mokymosi-visa-gyvenima-pasauli-su-maik> [žiūrėta 2020m. spalio 26 d.]

4 Priedas. Pažyma dėl kvalifikacijos tobulinimo programos parengimo

IGNALINOS RAJONO ŠVIETIMO PAGALBOS TARNYBA

Biudžetinė įstaiga. Mokyklos g. 9, 30119 Ignalina, tel. (8 386) 52 600, a. s. LT 727300010083108845,
„Swedbank“, AB, el. p. irspt@ignet.lt, puslapis internete www.irspt.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 195473221

Projektų administratorei,
kompiuterių sistemų inžinierei
Anastasijai Martynovai

2021-11-18 Nr. PR-8

PAŽYMA DĖL KVALIFIKACIJOS TOBULINIMO PROGRAMOS PARENGIMO

Ignalinos rajono švietimo pagalbos tarnybos projektų administratorė, kompiuterių sistemų inžinierė Anastasija Martynova parengė 8 valandų trukmės kvalifikacijos tobulinimo programą „Vaizdo konferencijų programa – Zoom“ ir organizavo jos įgyvendinimą. Pristatyta: kas yra Zoom; paskyros sukūrimas ir prisijungimas prie Zoom programėlės kompiuteryje; susitikimų planavimas ir dalyvių pakvietimas; pagrindiniai Zoom valdymo įrankiai. Praktinis darbas, savarankiškos užduotys ir refleksija.

Direktore

Marija Kirkienė

5 priedas. MAIK ir AŠI katalogų sistemos diegimo aktas

PAŽYMA

DĖL MAIK IR AŠI KATALOGŲ DIEGIMO VERSLO MOTERŲ ASOCIACIJOJE

2022 m. kovo 21 d.

Vilnius

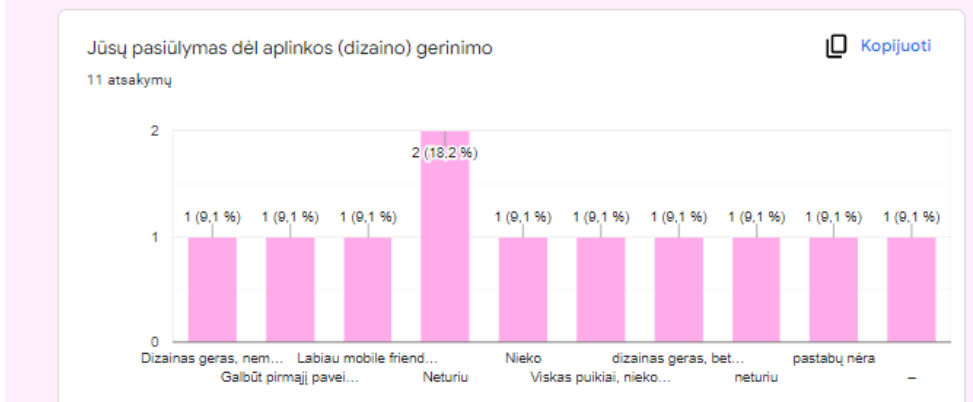
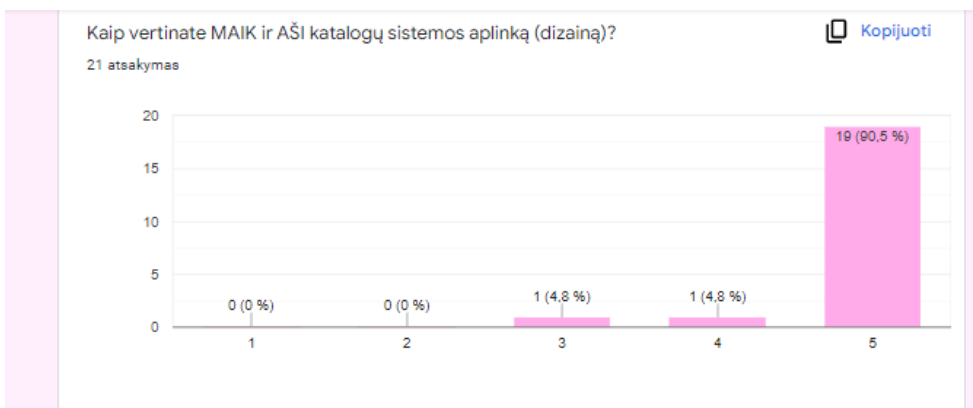
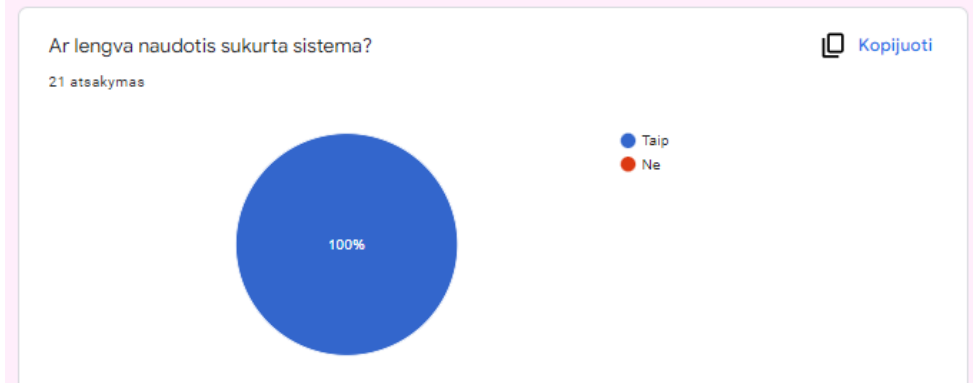
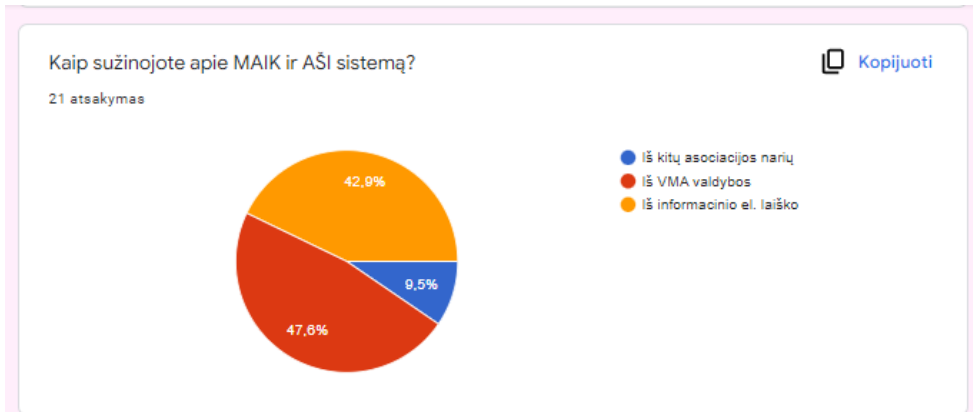
Pažymima, kad Verslo moterų asociacijos svetainėje yra įdiegta KTU magistrantės Anastasijos Martynovos sukurta „Masinių atvirųjų internetinių kursų (MAIK) ir Atvirųjų švietimo išteklių (AŠI) katalogai“ sistema, kuri skirta Verslo moterų asociacijos narėms verslumo ir lyderystės ugdymui. Sistema pristatyta VMA narėms.

VMA direktorė

Renata Gelažauskienė

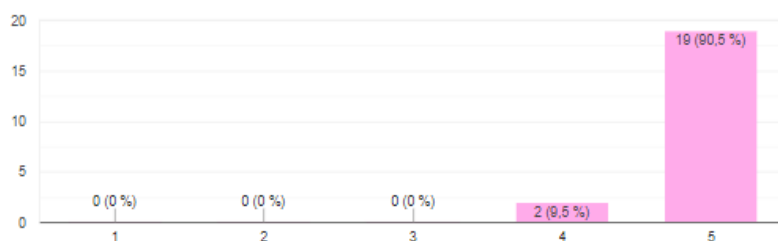
6 priedas. MAIK ir AŠI katalogų sistemos tinkamumo vertinimas

Kaip vertinate MAIK ir AŠI katalogų sistemos MENIU navigaciją?

Kopijuoti

21 atsakymas

Kokių pasiūlymų turite MAIK ir AŠI katalogų sistemos MENIU navigacijos tobulinimui?

10 atsakymų

Neturiu

galėtų būti patogesnis išdėstymas/ filtravimas

kad viršutine eilute nenuvaziuotu scrolinant žemyn.

Galbūt registracijos formoje įdėčiau klausimuką "ar esate VMA narė?"

--

menu navigacija aiški, nebent menu esantis viršuje galėtų būti nuolat matomas :) o nepasilikti viršuje

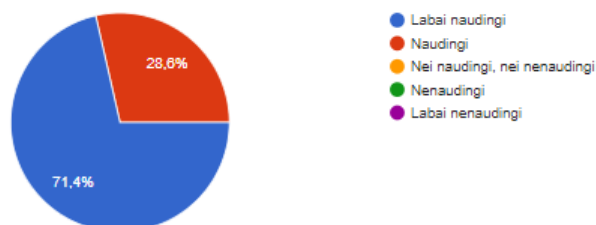
Pasiūlymų neturiu, viskas puiku

Pamazinti sriфта

Ar MAIK ir AŠI katalogai yra naudingi?

Kopijuoti

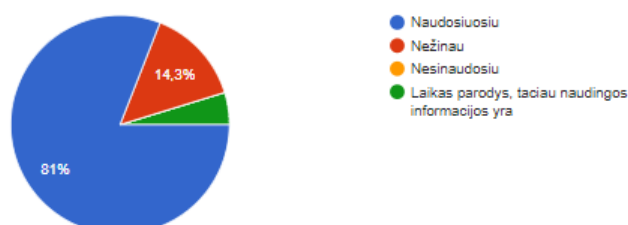
21 atsakymas

Kaip manote, ar naudositės MAIK ir AŠI kataloguose pateiktais kursais verslumo ir lyderystės ugdymui?

Kopijuoti

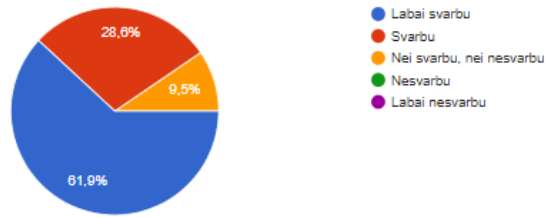
21 atsakymas

Kaip svarbu pokalbių forumai sistemoje?

Kopijuoti

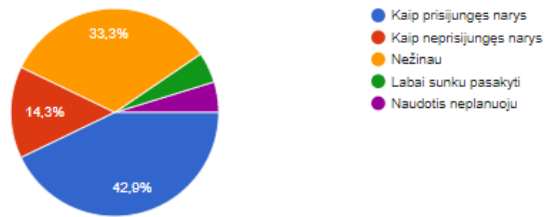
21 atsakymas

Kokiu būdu naudojotės/naudositės pokalbių forumais?

Kopijuoti

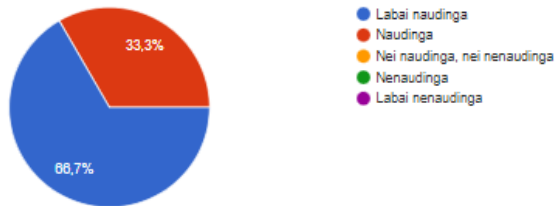
21 atsakymas

Ar naudingi AŠI ir MAIK katalogų sistemoje esantys šablonai?

Kopijuoti

21 atsakymas

Prašome pateikti savo nuomonę dėl sistemos tobulinimo:

21 atsakymas

Daugiau pasirinkimo įvairių mokymų

nuolatos pildyti duombazę

Viskas nuostabu

Tai yra fantastiška!

Neturiu pasiūlymų

iš esmės nieko

išsčiau pastebėjimus aukščiau pateiktuose klausimuose

Tobulinimų nereikia, viskas puiku

-